

”Hjælp, hjælp mig!”

En kvalitativ undersøgelse af voldsudsatte kvinders fortællinger om at søge- og få formel hjælp fra myndighederne.

Tegning af: Emilie Arendttorp

Specialeafhandling, 10. Semester 2020
Sociologi, Aalborg Universitet

Emilie Rasmussen
Signe Marie Dam

Vejleder: Inger Glavind Bo
Anslag: 191.680

Forord

Vi har i udarbejdelsen af specialet været i dialog med Danner. I år 2020 har Danner et fokus på partnerdrab på kvinder med kampagnen "Stop Kvindedrab", som dette speciale udarbejdes for at støtte (1A - Danner.dk). Vores indgangsvinkel til feltet er derfor med Danner og deres fokus på partnerdrab i mente. Vi har været særlig interesseret i at afdække, hvilken rolle myndighederne spiller i forebyggelsen- og håndteringen af partnervold- og drab på kvinder i Danmark.

I "Årsstatistikken 2017 - Kvinder og børn på krisecenter" fra Socialstyrelsen fremgår det, at 1.687 kvinder blev indskrevet til et krisecenterophold i 2017, hvoraf 243 af kvinder havde et ophold på mere end ét år (Socialstyrelsen 2018: 4). Årligt udsættes 38.000 kvinder for fysisk vold af deres partner, men kun knap 1.800 kvinder og deres børn flytter årligt på krisecenter, hvormed der er en stor efterspørgelse. Danner pointerer, at der er flere barrierer for at flytte på krisecenter, hvorfor de har oprettet et rådgivningscenter, som inkluderer døgntelefon, ambulante rådgivningstilbuddet og opsøgende instanser for migrantkvinder, som alternativ til et krisecenterophold (1A - Danner.dk). Udover krisecenteret og rådgivningscentret består Danner også af et videnscenter, der er etableret for at stoppe vold i nære relationer fokuseret på den kønsbaseret vold. Den viden, der genereres på Danners videnscenter, benyttes til at skabe offentlig og politisk opmærksomhed på behovet for ændringer af normer og lovgivning, så kvinders rettigheder sikres på lige fod med mænds (2A - Danner.dk). Ovenstående viser, at mange voldsudsatte kvinde stadig ikke får den fornødne hjælp til at bryde med volden. Dette speciale udarbejdes for at sætte fokus på mangler og barrierer relateret til, når voldsudsatte kvinder søger og får hjælp fra myndigheder til at bryde med volden.

Vi vil gerne benytte vores forord til at takke Danner for støtte, vejledning og indsigt i voldsforskning, så vores speciale kan bidrage bedst muligt til at forbedre vilkårene for voldsudsatte kvinder i Danmark. Herudover vil vi gerne takke de voldsudsatte kvinder, som har stillet op til interview. Vi har stor respekt for, at I har ville dele jeres historie med os for at hjælpe andre voldsudsatte kvinder. Jeres historier har været uundværlig i udarbejdelsen af vores speciale. Også eksperterne vil vi gerne takke for deres medvirken og indsigt i deres arbejde på området, som i høj grad har nuanceret vores speciale. Især Covid-19 har gjort det vanskeligt for os at indsamle empiri, så vi er utrolig taknemlig for, at I alle trods dette har ville stille op.

Endelig vil vi takke vores specialevejleder Inger Glavind Bo for konstruktiv vejledning og indgående viden på området. Trods Covid-19 og at vi til tiden har sendt rigtig mange sider til vejledning, så har du altid været klar med konstruktiv feedback og har vist stor interesse for vores arbejde. Dette har været en stor motivation og inspiration gennem hele specialeprocessen, og særligt da Covid-19 indtraf.

Summary

Since 2002 the Danish Government have had a political focus on violence against women and intimate partner violence (IPV). The recent year the Danish medias and non-governmental organizations have increased their focus on intimate partner violence and intimate partner homicide on women (IPH). This is especially due to the Coronavirus (COVID-19). In 2020 Danner, a Danish non-governmental organization, has launched a campaign "Stop Femicide". This campaign aims to put a political pressure on the Danish Government and authorities to write a policy to prevent IPV and IPH. Danner emphasize that the policy must take into account that IPV and IPH is not only a legal problem, but also a cultural, social and health problem. This master thesis in sociology is written in support of that.

This master thesis aims to answer the research question of how female victims of intimate partner violence (IPV) experience to seek and receive formal help from authorities. Furthermore, how does their experiences affect their meaning-making and opportunities to leave their abusive partner. To explore this, we have constructed a theoretical perspective on female victims of IPV. This perspective includes Erving Goffman's theory of Stigma, Thomas J. Scheff's theory of Social Bonds and Shame and Nils Christie's theory of The Ideal Victim. This has provided us with an understanding of the difficulties and the obstacles female victims of IPV must overcome in order to seek and receive formal help. Moreover, the theory of Stigma, Shame and victimization is used to unfold and conceptualize the meaning-making of staying in an abusive relationship and their opportunities to leave their abusive partner. Our application of our theoretical perspective has given us an overall interactionist approach with a focus on social interaction between the victims and authorities, and the social discourse on female victim of IPV. The method used to explore female victims of IPV's experiences of seeking and receiving formal help is semi-structured interview combined with the narrative interview. We have conducted eight interviews with female victims of IPV. In addition to these interviews we have conducted four semi-structured interviews with experts from the Danish Police, two Women's Shelters and the non-governmental organization Lev Uden Vold (Live Without Violence).

This study concludes that the female victims of IPV experiences difficulties seeking help due to the social discourse that stigmatize the women as weak-willed and blame them for violence. Shame plays a significant role in relation to this because it reinforces the fear of being shamed by others. When the female victims of IPV overcome the obstacles of seeking help, they will often be met by further obstacles to receive formal help by the authorities. Likewise, this includes being shamed, stigmatization, victimization and victim-blaming. These obstacles will most often occur if the authorities lack knowledge about IPV. Negative response from authorities can increase the feeling of shame of the female victims of IPV. As a consequence, female victims of IPV are more likely to withdraw from the authorities, which reduces their chances to leave their abusive partner. Conclusively their experiences of seeking and receiving formal help affect their meaning-making of the violent relationship and their construction of identity related to this. Meaning-making is essential for the women's healing process and understanding of their life course. We conclude that it is important that authorities have the female victims of IPV's process of meaning-making in mind to provide them with the right formal help. For this knowledge about IPV is crucial.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	1
1.1 Drabsstatikker	2
1.2 Et kønnet paradoks	3
1.3 Partnervold	4
1.4 Koblingen af partnervold og -drab	6
1.4.1 Jalousi, magt og kontrol	7
1.4.2 Æresrelateret vold og drab	8
1.5 Hjælp til voldsudsatte kvinder	9
1.5.1 Politiets rolle og samarbejde	10
1.5.2 Når voldsudsatte kvinder søger hjælp	11
2. Problemformulering	13
3. Teoretisk perspektiv på voldsudsatte kvinder	14
3.1 Stigma	14
3.2 Skam	16
3.3 Det ideelle offer	18
3.4 Teoretisk diskussion	21
4. Metodiske overvejelser	21
4.1 Adaptiv forskningsstrategi	22
4.2 Interviews med voldsudsatte kvinder	23
4.2.1 Interviewform	23
4.2.2 Interviewguide	25
4.2.3 Rekruttering	25
4.2.4 Informanter	26
4.2.5 Udførelse af interviews	27
4.3 Ekspertinterviews	28
4.3.1 Rekruttering	29
4.3.2 Ekspertes	30
4.3.3 Interviewguides	30
4.3.4 Udførelse af ekspertinterviews	31
4.4 Ethiske overvejelser	31
5. Kodning & analysestrategi	33
5.1 Kodning	33
5.2 Analysestrategi	33

6. Analyse	35
6.1 Lilian: En fortælling om skam og stigma	35
6.1.1 <i>"Hun er bare et socialt tilfælde"</i>	36
6.1.2 <i>"Det er sidste gang, jeg er gået"</i>	39
6.1.3 Afrunding på Lilians fortælling	41
6.1.4 Udfoldelse af samfundets syn på voldsudsatte kvinder	42
6.1.5 Udfoldelse af den indgribende skam	45
6.1.6 Delkonklusion	46
6.2 Tanja: En fortælling om voldsfaglig viden	47
6.2.1 <i>"Hjælp, hjælp mig"</i>	48
6.2.2 <i>"Det går ikke over af sig selv"</i>	50
6.2.3 <i>"Det kan aldrig være ens egen skyld"</i>	53
6.2.4 Afrunding på Tanjas fortælling	54
6.2.5 Udfoldelse af kærlighedsforholdet	55
6.2.6 Delkonklusion	59
6.3 Helena: En fortælling om anerkendelse	60
6.3.1 <i>"Det her er jo potentielt farligt"</i>	61
6.3.2 <i>"Jeg bar opgaven selv"</i>	63
6.3.3 <i>"Jamen det du gør er rigtigt"</i>	66
6.3.4 Afrunding på Helenas fortælling	67
6.3.5 Udfoldelse af at blive taget seriøst	68
6.3.6 Udfoldelse af systemisk vold	72
6.3.7 Delkonklusion	74
7. Kvalitetskriterier	75
8. Konklusion	77
9. Perspektivering	80
10. Litteraturliste	82
10.1. Hjemmesider	87

1. Indledning

I Danmark har der længe været et politisk fokus på at mindske vold i nære relationer, hvor Regeringen side 2002 gennem nationale handlingsplaner har forsøgt at bekæmpe vold mod kvinder og vold i nære relationer (Udenrigsministeriet 2019: 7). Den nationale handlingsplan fra 2014 påpeger, at vold mod kvinder årligt koster det danske samfund 500 mio. kr., hvoraf det skønnes at partnervold mod kvinder udgør 280 mio. kr. (Regeringen 2014: 9). Der er dermed ikke blot en moralsk, men også en økonomisk samfundsinteresse i at få reduceret vold mod kvinder, herunder partnervold. I 2019 blev den seneste nationale handlingsplan udgivet, som særligt fokuserer på anerkendelse af psykisk vold i forlængelsen af kriminalisering af denne, og på behandling af både voldsudøvere og voldsudsatte, som et led i at bryde voldscirklen. Herudover bestræbes der ligeledes på at støtte og forstærke ambulante tilbud til voldsudsatte (Udenrigsministeriet 2019: 5). Handlingsplanen fra 2019 fastslår, at godt 38.000 kvinder og 19.000 mænd udsættes for fysisk partnervold, og at tallet for psykisk partnervold skønnes at være dobbelt så højt for begge. Det påpeges ydermere, at kvinder udsættes for psykisk vold i en nær relation tre gange så ofte som mænd (Udenrigsministeriet 2019: 7; 11). Bekæmpelsen af vold i nære relationer har hermed været på den politiske dagsorden i Danmark i lang tid, men foruden et fokus på partnerdrab, som hverken italesættes i handlingsplanen fra 2014 eller 2019.

I 2019 har non-governmental organizations (NGO'er), der arbejder med vold mod kvinder, og medierne haft et øget fokus på drab på kvinder. Både medierne og NGO'er har haft et fokus på kønsparadokset i, at drab på kvinder ofte begås af deres partner eller tidligere partner (1A - Danner.dk; 1D - dr.dk; 1F - Information.dk). I den forbindelse har Landsorganisation af Kvindekrisecentre (LOKK) efterspurgt, at der i de nationale handlingsplaner er et selvstændigt fokus på partnerdrab på kvinder, da *"(...) partnerdrab som oftest er kulminationen på et langvarigt forhold med en voldelig mand"* (1H - Lokk.dk). Der efterspørges dermed ikke kun et politisk fokus på forebyggelse af vold, som potentielt kan kulminere i partnerdrab, men også et fokus på det kønsmæssige perspektiv, som partnerdrab indebærer, nemlig at majoriteten af partnerdrab på kvinder begås af deres mandlige partner eller ekspartner.

1.1 Drabsstatikker

Siden 1970'erne har der inden for international forskning været et stigende fokus på drab på kvinder (Weil et al. 2018; Dobash et al. 2015; Radford and Russell 1992). I juli 2019 offentliggjorde United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) en global undersøgelse af drab i perioden 1990-2017. Undersøgelsen viser, at i 2017 var 81 % af drabsopferne mænd, hvilket på et globalt plan gav en drabsrate på 9.1 pr. 100.000 mænd. I kontrast var den globale drabsrate på kvinder 2.0 pr. 100.000 kvinder, altså mere end fire gange lavere (UNODC 2019a: 11). På trods af at det hovedsageligt er mænd, der er ofre i drabssager, viser undersøgelsen, at når gerningsmanden er en partner eller et familiemedlem, så er majoriteten af opferne kvinder (UNODC 2019b: 9). Undersøgelsen viser blandt andet, at en tredjedel af alle drab på kvinder i 2017 blev begået af deres tidligere eller nuværende partner. Indenfor kategorien intimate partner homicide var 82 % af opferne kvinder og kun 18 % mænd (UNODC 2019b: 10-11). Undersøgelsen viser et paradoks i, at mænd dominerer den overordnede drabsstatistik som både ofre og gerningsmænd, men når det kommer til partnerdrab, er langt de fleste ofre kvinder (Dobash et al. 2015, Thomsen et al. 2019; Weil et al. 2018).

Samme resultater ses også i danske drabsstatistikker, hvor gerningsmanden ofte er en partner eller tidligere partner, når det gælder drab på kvinder (Thomsen et al. 2019; Okholm 2020). I Danmark har retsmediciner Asser Hedegaard Thomsen i forbindelse med sin ph.d.-afhandling udgivet en artikel, der kortlægger drab i Danmark i perioden 1996-2016. Kortlægningen viser, at der i perioden er blevet begået 1417 drab, hvoraf 881 af opferne var mænd (62,2 %), og 536 var kvinder (37,8 %). I forlængelse heraf viser undersøgelsen, at 56 % af de 536 drab på kvinder er begået af en partner eller tidligere partner. Det samme gør sig gældende for kun 8,9 % af de 881 drab på mænd i perioden (Thomsen et al. 2019: 276-277). Det interessante ved Thomsens undersøgelse er, at den, ligesom UNODC's undersøgelse, påviser, at køn har en stor betydning for omstændighederne for drab, hvor særligt kvinder er ofre for partnerdrab.

1.2 Et kønnet paradoks

I Danmark anvendes begrebet partnerdrab i retslig terminologi, hvormed drabstypen hverken er forbundet til køn eller ægteskabsstatus (Weil et al. 2018: 108). Dette er paradoksalt i et sociologisk perspektiv, da størstedelen af ofre for partnerdrab er kvinder, men det italesættes ikke gennem terminologien. I international forskning bliver begrebet *femicide* brugt om overlagt drab på kvinder begået af mænd ofte grundet misogyni (Weil et al. 2018: 1; Radford et al. 1992). Hvor femicide dækker bredt over drab på kvinder grundet deres køn, så anvendes termen *Female Intimate Partner Homicide* specifikt om drab på kvinder, hvor forholdet mellem offer og gerningsmand betegnes som gift, samlever eller kærester (Dobash et al. 2015: 25). I artiklen "Theories of Femicide and their significance to social research" af Consuelo Corradi et al., skrives der følgende om begrebet femicide;

"This new word [femicide] had a political purpose, in that it intended to produce changes in the social order which tolerated the violent death of women"

(Corradi et al. 2016: 975).

Citatet tydeliggøre, hvordan den kønsmæssige reference har til formål at ændre på tolerancen for drab på kvinder ved at påtale det kønsmæssige aspekt. I samme artikel skrives det yderligere; *"You can't mobilize against something with no name"* (Corrido et al. 2016: 976), hvormed det kønsmæssige perspektiv er essentielt for social forandring. Voldsforskningen har længe haft et kønsmæssigt perspektiv på vold i nære relationer, hvor der overordnet kan skelnes mellem to perspektiver. Feministisk voldsforskning, hvor *"Den volden kvinder utsettes for, må forstås i lys av samfunnsmessige strukturer som skaper og opprettholder menns makt over kvinner"* (Pape et al. 2006: 208). Eller kønsneutral forskning, også kaldt *familievoldsperspektiv*, hvor *"(...) voldsbrug blir sett på som en måte både menn og kvinner kan agere på i en konfliktsituation"* (Pape et al. 2006: 208). I familievoldsperspektiver er fokuset dermed på samspillet og dynamikken i parforhold fremfor på positioneringen af køn i samfundet. I en dansk kontekst hører begrebet partnervold under familievoldsperspektivet og kritiseres for at negligere, at kvinder oftest bliver ramt, samt at de fysiske konsekvenserne er mere alvorlige for

kvinder end mænd ved denne type vold (Pape et al. 2006: 208-209). Dette speciale vil tage udgangspunkt i den feministiske voldsforskning som perspektiv, men vil have familievoldsperspektivet for øje til at opnå en nuanceret forståelse for partnervold- og drab på kvinder.

1.3 Partnervold

Eksisterende forskning har påvist en sammenhæng mellem partnerdrab og partnervold (Campbell 1992; Bailey et al. 1997; Johnson & Hotton 2003; Campbell et al. 2003; Rasmussen et al. 2016; UNODC 2019b). UNODC's globale undersøgelse af drab i perioden 1990-2017 påpeger blandt andet, at;

“The death of those killed by intimate partners does not usually result from random or spontaneous acts, but rather from the culmination of prior gender-related violence”

(UNODC 2019b: 11).

Partnerdrab er dermed oftest en kulmination af tidligere voldshandlinger. Vold kan dog defineres forskelligt, og der differentieres ofte mellem fire voldsformer: psykisk-, fysisk-, seksualiseret- og økonomisk vold samt andre former for vold. Disse andre former for vold inkluderer materiel vold¹, stalking og digital vold², hvilket er opstået i takt med den teknologiske udvikling. Oftest hænger de forskellige former for vold sammen men er karakteriseret af, at den psykiske vold altid er tilstede (3A - Danner.dk). På Danners hjemmeside defineres det, at *“fysisk vold er, når en person påfører fysisk skade eller smerte på en anden person”* (4A - Danner.dk). Psykisk vold omhandler derimod, at en person gentagne gange nedgør, krænker, manipulerer, truer eller isolerer en anden person, hvilket resulterer i, at den voldsudsattes selvværd nedbrydes (5A - Danner.dk). Den seksualiseret vold omhandler direkte eller indirekte tvang af seksuelle handlinger eller uønsket seksualiseret adfærd eller sprog (6A - Danner.dk). Afsluttende omhandler den økonomiske vold *“(…) når en person udnytter en anden person økonomisk eller*

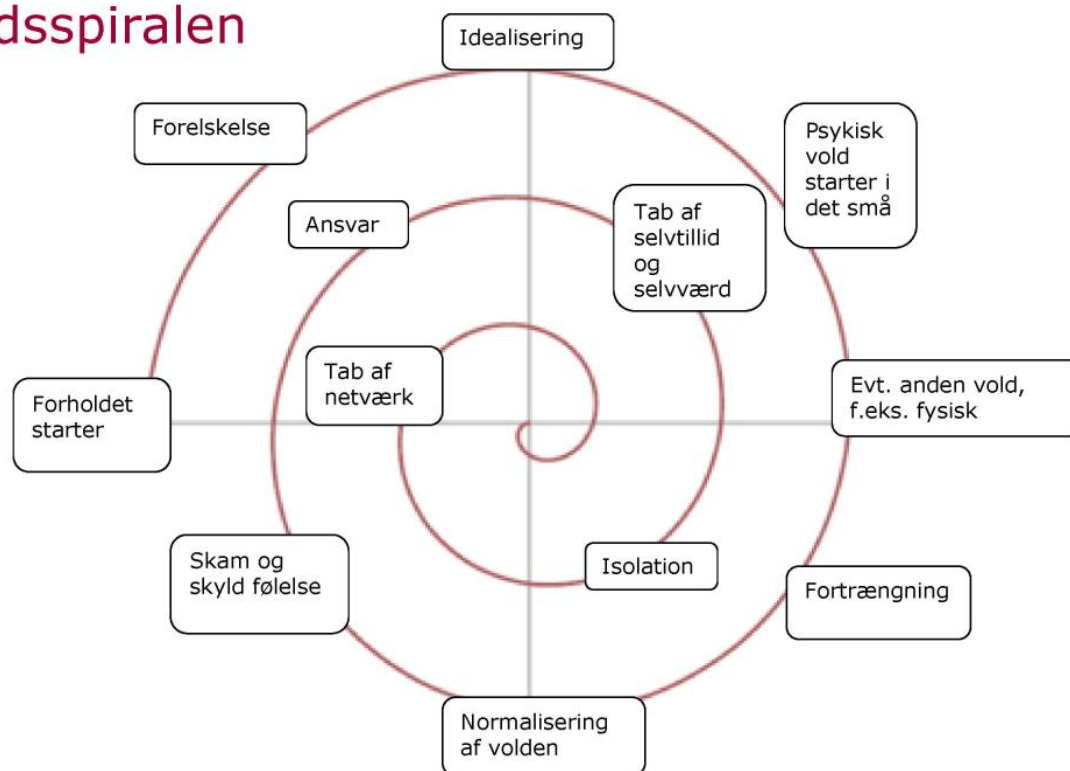
¹ Materiel vold defineres som *“(…) når en person bevidst ødelægge en anden persons ejendele eller nægter personen adgang til dem”* (3A - Danner.dk).

² Stalking er, når en person gentagne gange systematisk kontakter en anden person på en uønsket eller intimiderende måde. Digital vold har ligheder med stalking, men foregår kun digitalt (3A - Danner.dk)

fratager en anden persons økonomiske frihed” (7A - Danner.dk). Forståelsen af vold handler dog ikke kun om denne definition på vold, men også om hvad vold indebærer og symboliserer, som eksempelvis, magt, kontrol og frihedsberøvelse (Stark 2007). Voldens indgriben og mekanismer illustreres i sociolog Eva Lundgrens teori om voldsspiralen, som præsenteres på figur 1.

Figur 1: Voldsspiralen af Eva Lundgren

Voldsspiralen

(9A - Danner.dk)

Voldsspiralen viser udviklingen i et voldeligt parforhold, som er kendetegnet af en normalisering og eskalering af volden for både udøveren og offeret. Den tager udgangspunkt i offerets udvikling og håndteringsstrategier. Udviklingen består af tre overordnet kontrolstrategier, som den mandlige voldsudøver udvikler: Kontrolleret vold, isolation og vekslen mellem kærlighed og vold for at opnå kontrol over offeret. Hertil er der tre parallelle tilpasningsstrategier som det kvindelige offer udvikler: bagatellisering eller fortrængning af volden, at påtage ansvar og skyld for mandens adfærd samt isolation fra omverdenen (Jensen et al. 2005: 9). Ifølge en undersøgelse fra LOKK i 2005 vurderer 82 % af krisecentrene, at mændene har

benyttet minimum én af de tre kontrolstrategier, og at 84 % af kvinderne har udviklet mindste én af de tre tilpasningsstrategierne (Jensen et al. 2005: 10).

Lundgrens empirisk undersøgelse af voldsspiralen afviser, at manden kun udøver vold, fordi han ikke kan kontrollere sit temperament (Jensen et al. 2005: 46). De tre kontrolstrategier manden benytter er derimod kontrolleret, hvor eksempelvis isolation som kontrolstrategi anvendes, da den medvirker til, at kvindens forståelse af normativ adfærd mindskes, hvilket bidrager til normaliseringen af volden. Isolation af kvinden forstærker ydermere kontrolstrategien knyttet til vekslen mellem vold og kærlighed, fordi kvindens eneste referenceramme bliver manden. Denne vekslen i samspil med isolation resulterer dermed i, at kvinden på sigt ikke kan skelne mellem vold og kærlighed. De tre kontrolstrategier medvirker alle til opretholdelsen af mandens forestilling om at være dominerende og stærk, mens kvinden er svag og underordnet, hvormed manden altid er i kontrol (Jensen et al. 2005: 48). Resultatet er, at kvinden udvikler tilpasningsstrategier, som på sigt vil mindske hendes virkelighedsforståelse, hvormed hun ikke kan sondre mellem almindelige- og voldelig adfærd. Relateret hertil vil hun ofte bebrejdes sig selv for volden og skamme sig over at være voldsudsat, hvilket resulterer i mindske selvværd og selvtillid (Jensen et al. 2005: 50, 52). Væsentligt for kvindens tilpasningsstrategier er, at de udvikler sig over tid, hvormed kvinden udvikler flere strategier, jo længere og mere intenst forholdet er (Jensen et al. 2005: 51-52). Partnervold er dermed både indgribende og ødelæggende, fordi kontrol og magt er med til at indskrænke og dominere kvindens frihed, hvilket er en stor del af volden. Af denne grund er det vigtigt, at kvinderne får den rette hjælp tidligt til at bryde med partnervolden.

1.4 Koblingen af partnervold og -drab

Flere undersøgelser konkluderer, at der er en sammenhæng mellem partnerdrab og partnervold, men at der er forskel på, hvilken voldstype undersøgelserne fokuserer på. Undersøgelsen "Risk Factors for Femicide in Abusive Relationships" af Jaquelyn C. Campbell et al. påpeger, at for størstedelen af partnerdrab har manden udøvet fysisk vold mod deres kvindelige partner forud for drabet (Campbell et al. 2003: 1089). Samme pointe har James E. Bailey et al. i sin undersøgelse fra 1997, hvor han påpeger, at der for kvinder er en øget risiko for partnerdrab, hvis de tidligere har

været udsat for partnervold (Bailey et al. 1997: 777). En dansk undersøgelse har yderligere inddraget et fokus på psykisk vold forud for partnerdrab. I rapporten "Forebyggelse af drab og dødelige vold i nære relationer" går Nell Rasmussen et al. i dybden med 36 danske politisager fra perioden 2009-2011, der er kategoriseret og efterforsket som enten partnerdrab eller dødelig vold (Rasmussen et al. 2016: 5). De 36 danske politisager skildrer, at halvdelen af drabsmændene tidligere har udøvet fysisk vold mod deres dræbte kvindelige partner, og at en tredjedel har udøvet fysisk vold mere end én gang (Rasmussen et al. 2016: 15). Udover fysisk partnervold så konkluderer rapporten, at psykisk vold er en væsentlig indikator for partnerdrab. Omtrent to tredjedele af drabsmændene havde udøvet psykisk vold mod deres partner forud for drabet (Rasmussen et al. 2016: 16). Rapporten af Rasmussen et al. understøtter hermed en klar sammenhæng mellem både fysisk- og psykisk partnervold og partnerdrab i dansk kontekst. Ydermere påviser den også, at psykisk vold i højere grad går forud for partnerdrab end fysisk vold. Vi argumenterer herudfra for, at forebygges partnervold vil samme gøre sig gældende for partnerdrab.

1.4.1 Jalousi, magt og kontrol

Grundet sammenhængen mellem partnerdrab og -vold, har der i forskningen været et stort fokus på forebyggelse af partnerdrab gennem identifikation af risikofaktorer, der gør sig gældende for partnerdrab. Herunder er det særligt risikofaktorer knyttet til mønstre i adfærd hos gerningsmanden, der udgør de største risici (Campbell 1992; Block 2000; Adams 2007; Rasmussen et al. 2016; Smith 2019). Flere undersøgelser viser, at jalousi har en væsentlig betydning for de fleste partnerdrab, hvor mænd dræber deres nuværende eller tidligere partner (Campbell 1992, Adams 2007). Campbell definerer jalousi ud fra et feministisk syn, hvor hun pointerer, at jalousi er resultatet af mandens ønske om- eller forsøg på at kontrollere og have ejerskab over sin kvindelige partner (Campbell 1992: 103-104). Generelt spiller kontrol eller mangel herpå en stor rolle som motiv for partnerdrab (Campbell 1992; Johnson & Hotton 2003; Block 2000). Af den grund er det særligt risikofyldt for voldsudsatte kvinder at forlade eller forsøge at forlade deres voldelige partner, da separation i visse tilfælde er det direkte motiv for partnerdrab (Block 2000: 7). Eksisterende forskning viser i den forbindelse, at vold begået af en tidligere partner er mere risikofyldt og forekommer hyppigere end begået af en nuværende partner.

Drabsraterne for kvinder, som lige har brudt med deres partner, er også højere end for kvinder, som stadig er i forholdet (Johnson & Hotton 2003: 59). Det er dog ikke antallet af risikofaktorer men i højere grad sammenhængen mellem risikofaktorer, der har en væsentlig betydning for risikoen for partnerdrab (Smith 2019: 4). Jane Monckton Smith har på baggrund af 372 britiske drabssager udarbejdet et risikovurderingsredskab til forebyggelse af drab på kvinder, der i Storbritannien bruges til at profilere en potentiel gerningsmand for partnerdrab (Smith 2019). Risikovurderingsredskabet identificerer stadier i gerningsmanden adfærd, hvilket gennemgående omhandler kontrol, magt og følelsen af afmagt relateret til en reel eller forestillet trussel om separation. Derudover indeholder redskabet også et samfundsmæssigt perspektiv, hvor risikoen for drab øges gennem diskurser, der legitimerer stalking, vold og trusler (Smith 2019: 10, 18-20). Ovenstående undersøgelserne påviser, hvordan jalousi og tab af kontrol eksempelvis i forbindelse med brud eller forsøg på brud på forholdet øger risikoen for partnerdrab. Dette understøtter ligeledes koblingen mellem partnervold- og drab.

1.4.2 Æresrelateret vold og drab

Når vold- og drab på kvinder undersøges, er det nødvendigt også at nævne æresrelateret konflikter. Fra Regeringen har der været et separat fokus på æresrelateret konflikter i deres nationale handlingsplaner (Social- og Integrationsministeriet 2012: 7). Æresrelaterede konflikter opstår når, et familiemedlem i familiens øjne krænker eller risikerer at krænke familiens ære. Især kvinder er udsatte for at opleve æresrelaterede konflikter, da ære blandt andet er koblet til kvindens ærbarhed. Kvinder overskrider derfor oftere normer for korrekt ageren (Social- og Integrationsministeriet 2012: 8). I bogen 'Familien betyder alt' af Sofie Danneskiold-Samsøe et al. trækkes der blandt andet på socialantropologen Unni Wikan, hvorudfra det redegøres, at; "(...) *æresdrab forudsætter et (bifaldende) publikum, meningsfæller. Æresdrab begås med dette publikum for øje. Man kaster skammen af sig, og det gør man i forhold til et publikum*" (Danneskiold-Samsøe et al. 2012: 35). I forlængelse heraf pointerer Wikan også, at æresdrab og eksempelvis jalousidrab af denne grund er forskellige (ibid.). I dette speciale fokuseres der på partnervold og -drab på kvinder, som adskiller sig fra æresrelateret konflikter, da det ikke har et publikum og genoprettelse af ære for øje, men derimod foregår i privaten.

Vi ønsker med vores fokus på partnervold og -drab foruden et etniske perspektiv at gøre op med forestillingen om, at det primært er kvinder med en mellemøstlig baggrund, der er ofre for partnervold og -drab.

1.5 Hjælp til voldsudsatte kvinder

I Danmark udbydes forskellige tilbud til voldsudsatte kvinder af myndigheder, institutioner og civilsamfundets frivillige organisationer. Landets kommuner er underlagt §10 og §109 i Serviceloven, hvormed de har pligt til at sørge for gratis rådgivning samt midlertidigt ophold i boformer til voldsudsatte kvinder (1J - retsinformation.dk). Rådgivning og krisecentre tilbydes enten af kommunen eller af civilsamfundets frivillige organisationer. Disse frivillige organisationer tilbyder blandt andet ophold på krisecentre, familiebehandlingsforløb og rådgivning til voldsudsatte, voldsudøvere, fagpersoner og pårørende samt efterværn til tidligere voldsudsatte (8A - Danner.dk; 1B-2B - Danskkvindesamfund.dk; 1C - Dialogmodvold.dk; 1G - Levudenvold.dk; 1I - rodekors.dk). I nogle tilfælde kan det også være de offentlige myndigheder, der først møder de voldsudsatte kvinder, herunder læger, kommunale ansatte, politiet med mere. I en evaluering af Regeringens handlingsplan fra 2014 udarbejdet af Oxford Research vurderer en række eksperter og interessenter på området, at der er behov for, at fagpersoner i kommunerne får opkvalificeret deres viden om tidlige tegn på vold, og hvilke tilbud der findes til voldsudsatte (Oxford Research 2019b: 2). Den nationale enhed Lev Uden Vold, der arbejder med at sikre bedre hjælp til voldsudsatte og voldsudøvere, har ligeledes lavet en undersøgelse, der kortlægger kommunernes praksis og indsats overfor partnervold (Oldrup et al. 2019). Undersøgelsen viser, at

“Hovedparten af kommunerne har ikke strategiske handlingsplaner at målrette indsatsen efter, registrerer ikke sager om partnervold og har ikke uddannet medarbejdere til at varetage sager om partnervold”

(Oldrup et al. 2019: 5)

Af den grund varierer sagsbehandlernes praksis og tilbud af indsatser fra kommune til kommune, hvor for eksempel indsatserne der tilbydes af Børne- og Familieafdelingerne er af en mere behandlingsmæssig karakter end i Voksen- og

Socialafdelingen. Dog er indsatserne sjældent specialiseret inden for partnervold (Oldrup et al. 2019: 6-7). For at blive tilbudt disse indsatser kræver det dog, at den voldsudsatte selv opsøger tilbuddene, eller at kommunen har kendskab til vold i familien. LOKK og Socialstyrelsen har blandt andet udgivet viden og anbefalinger til, hvordan forskellige fagpersoner kan identificere tegn på vold hos voksne og lave opsøgende arbejde. Yderligere har de udgivet retningslinjer for, hvordan fagpersoner skal handle, hvis de har mistanke om partnervold, hvormed voldsfaglig viden er offentlig tilgængelig for fagpersoner (3H - lokk.dk; 1K - socialstyrelsen.dk). På trods af at der findes flere tilbud til voldsudsatte kvinder, er det langt fra alle kvinder, der får den hjælp, de har brug for. Årsstatistikken 2018 af Socialstyrelsen om kvinder og børn på krisecentre viser eksempelvis, at der ved 50 % af henvendelserne om plads på et krisecenter, ikke er en ledig plads på det pågældende krisecenter. I disse tilfælde henvises der til andre krisecentre, tilbud eller kommunen (Socialstyrelsen 2019: 22-23). I størstedelen af tilfælde (59 %) er det den voldsudsatte kvinde selv, der henvender sig til et krisecenter, hvorefter 12 % af henvendelserne kommer fra den sociale døgnvagt eller sagsbehandler i kommunen. Modsat kommer kun 3 % af henvendelserne fra politiet og 1 % fra sygehuse (Socialstyrelsen 2019: 19). Ovenstående viser, at der i kommunen og i lovgivningen er fokus på problematikken vedrørende partnervold, men at fagpersoner mangler voldsfaglig viden og målrettede handlingsplaner for håndtering- og forebyggelsen af partnervold. Tallene påviser også, at voldsudsatte kvinder i størstedelen af tilfældene selv må opsøge hjælp. Vi argumenterer på baggrund heraf for, at der er et behov for at undersøge, hvilke barrierer der er for, at voldsudsatte kvinder får den rette hjælp fra myndighederne, institutioner og organisationer til at bryde med volden.

1.5.1 Politiets rolle og samarbejde

Politiets rolle har en veldefineret rolle, når det kommer til forebyggelse af partnervold og partnerdrab. De har ifølge retsplejeloven § 742, stk. 2, pligt til at iværksætte en efterforskning efter en anmeldelse eller på eget initiativ, når det formodes, at der er begået noget strafbart (2H - lokk.dk). I forlængelse heraf påpeges det, at det kan være vanskeligt for den voldsudsatte at anmelde en partner eller tidligere partner grundet den tætte følelsesmæssige relation, og hvis den voldsudsatte er bange. Derfor vurderer Rigsadvokaten, at det ikke kun er den voldsudsattes ansvar at

anmelde volden, men at politiet skal være særlig opmærksom på sager om partnervold. Dette er også gældende for sager, hvor anmeldelsen kommer fra andre end den voldsudsatte selv (ibid.). Politiet har derudover et ansvar for at forebygge at partnervold eskaleres til partnerdrab. Politiet i Danmark begyndt i 2016 at anvende standardiseret risikovurderingsværktøjet SARA:SV³ for gentagende partnervold. Formålet med SARA:SV er at vurdere voldens karakter og risiko for gentagelse, som fundament for at udarbejde en plan, der skal beskytte den voldsudsatte fremadrettet (Weih et al. 2019: 36). En forudsætning er, at partnervold bliver anmeldt til politiet, og at fysisk vold har fundet sted (Rasmussen et al. 2016: 14; 16). En evaluering af implementeringen af SARA:SV viser dog, at anvendelsen af værktøjet i 2017 var begrænset, men at der er sket en stigning i anvendelsen i 2019 (Oxford Research 2019a: 112). På trods af at politiet har standardiseret risikovurderingsværktøjer, så påpeger vicepolitiinspektør hos Københavns Vestegns politi, Søren Rye, at det er en stor udfordring for politiet at forebygge partnerdrab. I Ryes et al. artikel "Intimate Partner Homicide in Denmark 2007-2017" undersøges kendskabet til karakteristika for partnerdrab hos familien, politiet og andre myndigheder i Danmark. Undersøgelsen er baseret på 77 partnerdrab i perioden 2007-2017 i Danmark (Rye et al. 2019: 37), og viser, at politiet i 70 % af sagerne ikke havde et forudgående kendskab til vold i parforholdet (Rye et al. 2019: 51). Rye pointerer hertil, at ved 47 % af partnerdrabene var der andre aktører end politiet, der havde kendskab til vold i parforholdet, herunder var 22 % offentlige institutioner (Rye et al. 2019: 37). Rye opfordrer i artiklen til et tættere samarbejde mellem politiet, andre offentlige myndigheder samt samfundsborgerne, hvor man ved kendskab til partnervold melder det til politiet (Rye et al. 2019: 51). Forebyggelse af partnerdrab i det danske samfund skal hermed gøres til et fælles ansvar for at gøre op med den stiltiende accept og legitimering af partnervold.

1.5.2 Når voldsudsatte kvinder søger hjælp

Undersøgelser viser, at voldsudsatte kvinder møder udfordringer, når de søger hjælp til at bryde med volden (Lempert 1997; Moe 2007; Gracia 2014; Meyer 2010; Meyer 2016). En undersøgelse af Enrique Gracia går i dybden med den offentlige holdning og attitude i Europa relateret til partnervold mod kvinder. Konklusionerne i

³ Spousal Assault Risk Assessment: Short Version (SARA: SV) (Weih et al. 2019: 36).

undersøgelsen er baseret på to surveys foretaget i 1999 og 2010 med henholdsvis 15 og 27 EU-lande. I surveyen fra 2010 spørges der ind til, hvorvidt provokerende adfærd fra kvinden er skyld i partnervold, hvor der i gennemsnit på tværs af landene er 52 %, som er enige. Paradoksalt er 71 % i Danmark enige i dette udsagn, selvom Danmark er fremskreden både økonomisk og inden for ligestilling. Undersøgelsen påviser, at der ikke er sket en ændring i attituden fra 1999 til 2010, da frekvensen er den samme eller højere (Gracia 2014: 380). På baggrund af dette konkluderer Gracia, at der hersker en *victim-blaming* attitude i EU relateret til partnervold mod kvinder, som legitimerer vold mod kvinder (ibid.). Silke Meyer undersøger problematikken vedrørende *victim-blaming*, når voldsudsatte kvinder søger hjælp, i sin undersøgelse "Responding to intimate partner violence victimisation" fra 2010. Hun sondrer mellem formel- og uformel hjælp, hvor uformel hjælp retter sig mod socialt netværk, og formel hjælp indbefatter faglig og professionel hjælp. Meyer påpeger, at voldsudsatte kvinder oftest indledende søger uformel hjælp hos familie og venner, hvor responsen herfra kan influere kvindernes fremadrettede valg om at søge formel hjælp (Meyer 2010: 1). Selvom den uformelle hjælp er en vigtig del af hjælpen til voldsudsatte kvinder, så er den som regel ikke nok, da venner og familie ofte ikke forstår kompleksiteten i partnervold. Den formelle hjælp er derfor essentiel for at kunne bryde med volden (Meyer 2010: 1-2). Meyer har i 2016 udarbejdet en undersøgelse baseret på voldsudsatte kvinders fortællinger om at søge uformel og formel hjælp. Hun konkluderer her, at kvinderne ofte møder *victim-blaming* og stigmatisering, fordi de ofte ikke anerkendes som ofre (Meyer 2016: 86-87). De bebrejdes hermed for volden, hvis de forbliver eller går tilbage til deres partner. Kvinderne skal dermed ikke kun overkomme traumer relaterede til at være voldsudsat, men må samtidig bevise, at de er berettiget til hjælp (Ibid.). På baggrund heraf kan der argumenteres for, at det relevant at undersøge voldsudsatte kvinders oplevelser med at søge formel hjælp hos myndigheder, institutioner og organisationer. Ovenstående problemfelt viser et manglende fokus på voldsudsatte kvinders egne oplevelse af at søge- og få formel hjælp i en dansk kontekst.

2. Problemformulering

Vores indgangsvinkel, på baggrund af eksisterende forskning, er, at partnerdrab kan forebygges gennem forebyggelsen af partnervold. Ovenstående forskning og statistiske fund leder frem til nedenstående problemformulering:

- *Hvordan oplevede voldsudsatte kvinder, som har følt sig truet på livet af sin partner eller tidligere partner, at søge- og få formel hjælp hos myndigheder, og hvilken betydning havde dette for kvindernes meningsskabelse og muligheder for at bryde med volden?*

Hovedfokus i specialet er på voldsudsatte kvinders fortællinger, hvormed undersøgelsen vil lægge vægt på kvindernes subjektive oplevelser og tanker om at søge- og få formel hjælp. Dette indebærer blandt andet den respons, de oplevede at få, såfremt de søgte formel hjælp. Dette undersøges gennem semistruktureret interviews koblet med narrative elementer. Ydermere vil kvindernes fortællinger blive suppleret af ekspertinterviews med Politiet, Lev Uden Vold og krisecentre. Ekspertene er udvalgt på baggrund af kvindernes fortællinger og er udført som semistruktureret interviews, der skal validere og nuancere kvindernes fortællinger.

Med formulering "følt sig truet på livet" henvises der til kvindernes subjektive oplevelse og vurdering af, at de har følt sig truet på livet af enten en partner eller tidligere partner. Der tages hermed ikke stilling til, hvorvidt de reelt har været i livsfare eller ej. Partner eller tidligere partner indbefatter en mandlig ægtefælle, samlever, kæreste eller intim relation. Endelig er terminologien "formel hjælp" inspireret af Silke Meyer (2010; 2016), der sondrer mellem formel- og uformel hjælp i forbindelse med partnervold (jf. Afsnit 1.5.2). Formel hjælp inkluderer dermed professionelt hjælp fra politiet, kommunen, krisecentre og frivillige organisationer specialiserede inden for vold. Fremadrettede vil disse indgå i den samlede betegnelse "myndigheder". I kontrast til den formelle hjælp står den uformelle hjælp fra familie og venner.

3. Teoretisk perspektiv på voldsudsatte kvinder

I vores teoretiske perspektiv på voldsudsatte kvinder har vi valgt at inddrage teori om stigma, skam og det ideelle offer. Dette udgør vores overordnet perspektiv på voldsudsatte kvinder og har til formål at give en forståelse for, hvad der gør sig gældende, når voldsudsatte kvinder søger- og får hjælp. Teorierne om stigma og skam tager udgangspunkt i social interaktion og har et interaktionistisk og mikrosociologisk perspektiv. Stigma er udvalgt på baggrund af eksisterende forskning, der påviser, at kvinderne blive stigmatiseret på baggrund af den herskende samfundsdiskurs, når de søger hjælp (Meyer 2016; Gracia 2014). I supplement hertil inddrages skam til at nuancere forståelsen af mødet mellem voldsudsatte kvinder og myndigheder, og kvindernes muligheder for at bryde med volden. Eksisterende forskning, herunder voldsspiralen, viser, at skamfølelsen er dominerende hos voldsudsatte kvinder, og at den opstår i relation til andre, blandt andet myndigheder. Vi har derfor valgt at inkludere teori om skam, da skam kan antages at have en betydning for kvindernes oplevelser af søge- og få formel hjælp og deres meningsskabelse. Afslutningsvis inddrages et samfundsmæssigt perspektiv på offergørelsen af voldsudsatte kvinder gennem teorien om det ideelle offer, hvortil stigmatisering og skam spiller en aktiv rolle. Teorien om det ideelle offer anvendes på meso- og makroniveau til at belyse samfundets og myndighedernes vurdering af voldsudsatte kvinder som ofre. Den anvendes derfor også med et interaktionistisk fokus, da spørgsmålet om hvorvidt myndighederne anerkender voldsudsatte kvinder som ofre eller ej influerer deres respons og relationen til kvinderne og herigennem hjælpen, de tilbyder. Anvendelsen af de tre teorier giver et perspektiv på voldsudsatte kvinder på både mikro-, meso- og makroniveau, som gensidig influerer hinanden. Dette er med til at skabe en helhedsorienteret analyse af voldsudsatte kvinders oplevelser med at søge formel hjælp.

3.1 Stigma

Ud fra eksisterende forskning er stigma et centralt perspektiv på voldsudsatte kvinder, da det påvises, at der er et stigma forbundet med at være voldsudsat. I den forbindelse anvendes sociologen Erving Goffmans teori om stigma, der tager udgangspunkt i samfundets meningsskabelse ved kategorisering af individer og de

karakteristika, der medfølger de individer, som indgår i en given kategori. Kategoriseringen skaber en forudantagelse om, hvordan en person er og agerer, hvilket ofte resulterer i normative forventninger. Kategoriseringen er baseret på individets *sociale identitet*, som indebærer personlige- og strukturelle karakteristika (Goffman 1968: 11-12). Goffman anvender begrebet *virtuel social identitet* om den forventede kategori og dermed karakteristika, individet antages at have. Den kategori og de karakteristika individet i realiteten besidder, kalder Goffman for *faktisk social identitet* (Goffman 1968: 12). I nogle tilfælde kan individet besidde karakteristika, der gør, at individet afviger negativt fra andre i samme kategori. Goffman beskriver dette som *stigma*, hvor karakteristika har en omfattende miskrediterende effekt for individet, hvilket kan føre til en skadet social identitet. Stigma beskriver ligeledes en form for diskrepans mellem individets *virtuel- og faktiske social identitet* (Goffman 1968: 12-13). I relation til voldsudsatte kvinder kan kendskabet til, at kvinderne har været udsat for vold betyde, at omverdenen antager, at de besidder bestemte karakteristika som voldsudsatte kvinder. Det kan forestilles, at nogle kvinder ikke identificerer sig med kategorien "voldsudsat kvinde", og derfor forsøger at distancerer sig fra stigmaet, de har fået grundet diskrepansen mellem deres *virtuelle- og faktiske sociale identitet*.

Det er nærliggende at gå i dybden med typen af stigma omhandlende *svagheder i individets karakter*. Ved denne type stigma kan det at have været udsat for partnervold, ses som værende viljesvag (Goffman 1968: 14). Denne stigmatisering kan lede til diskriminerende adfærd fra andre, hvilket ofte resulterer i reducerede livschancer hos individet (Goffman 1968: 14-15). På denne måde kan myndighedernes respons på voldsudsatte kvinders søgen efter hjælp være stigmatiserende, hvormed kvinderne får vanskeligere ved at få hjælp og komme videre i deres livsforløb. På et strukturelt niveau kan en stigmatiserende diskurs om voldsudsatte kvinder influere myndighedernes respons, således kvinderne ikke får den nødvendige formelle hjælp til at bryde med volden. Dette kan eksempelvis være *victim-blaming* (Meyer 2016). Goffman påpeger i den forbindelse, at når stigmaet ikke er åbenlyst eller synlig ved en person, som for eksempel ved psykisk vold, så handler mødet med, hvad Goffman betegner som, "normale" personer ofte om strategisk styring af information af den stigmatiserede (Goffman 1968: 57). Informationen bliver både refleksiv og kropslig kommunikeret, hvilket kan gøres gennem *stigma symboler*. *Stigma symboler* er tegn, der tydeligt signalerer en

persons stigma, eksempelvis fysiske tegn på vold, der midlertidigt tilkendegiver partnervold (Goffman 1968: 59-61). Det er dog ikke alle voldsformer, der giver et synligt tegn, hvilket kan gøre det udfordrende for kvinderne at kommunikere den vold, de har været udsat for (jf. Afsnit 1.3). Det kan samtidig antages, at kvinderne har overvejelser om, hvilken information de ønsker at dele med- eller tilbageholde fra myndighederne. Dette i en forhåbning om, at blive tildelt den rette formelle hjælp og undgå stigmatisering.

3.2 Skam

Goffman har i sin teori om stigma primært fokus på det adfærdsmæssigt aspekt, hvori stigmatisering opstår. Han påpeger dog kort, at stigma også indebærer et emotionelt aspekt koblet til skam:

“Shame becomes a central possibility, arising from the individual’s perception of one of his own attributes as being a defiling thing to possess, and one he can readily see himself as not possessing”

(Goffman 1968: 18).

Skam skabes i interaktion med andre, hvor individet opfatter, at andre anser individet som besiddende af et uønsket karakteristika, som individet ikke ser sig selv have. Goffman anser dog kun skam for at være ét muligt resultat af interaktionen, og dermed ikke som uundgåeligt, hvilket socialpsykologen Thomas J. Scheff mener. Scheff har fokus på sociale bånd og emotioner, som han mener er essentielle for forståelsen af skammens rolle i social interaktion. Scheff påpeger, at en essentiel forskel mellem “normale” personer og stigmatiserede personer ikke italesættes i Goffmans teori. I social interaktion bliver stolthed nemlig skabt for “normale” personer og skam for stigmatiserede personer (Scheff & Retzinger 1991: 126). Af den grund vil det være naturligt, at voldsudsatte kvinder føler skam, fordi de besidder et stigma. Ifølge Scheffs teori om sociale bånd er skam og stolthed de emotioner, *“(...) der har størst indflydelse på individets selvfølelse og den sociale interaktion”* (Scheff & Starrin 2014: 193). Scheff pointerer, at sociale bånd er centrale for menneskelig adfærd, hvor individerne i social interaktion enten forsøger at opbygge, opretholde, reparere eller skade deres bånd til andre (Scheff 1994: 1). Emotioner er i

den forbindelse en vigtig del af sociale bånd, hvor stolthed signalerer sikre sociale bånd og dermed social solidaritet, hvorimod skam signalerer en trussel på de social bånd og dermed fremmedgørelse og distancering (Scheff & Retzinger 1991: xix, 14; Scheff 1994: 3). Fremmedgørelse opstår, når to parter føler sig distanceret fra hinanden, og kan forekomme i to variationer; *isolation* og *opslugt* (Scheff 1994: 25). Relationer kan karakteriseres som *opslugende*, når individet opgiver essentielle dele af sig selv, deres følelse, behov og meninger til fordel for relationen. Modsat betegnes relationer som *isolerende*, hvis individerne er splittet, og der er for meget fokus på de individuelle behov på bekostningen af relationen (Scheff & Retzinger 1991: 17; Scheff 1994: 25-31). Knyttet til voldsudsatte kvinder kan det forestilles, at kvinderne kan være bange for at sige fra over for myndighederne og ytre deres behov, fordi de har brug for deres formelle hjælp (Lempert 1997). Dermed tvinges kvinderne ind i en *opslugende relation*, hvor de må opgive dele af sig selv, fordi de ikke kan sige fra. Omvendt kan det tænkes, at kvinderne, grundet skamfølelsen, trækker sig helt fra at søge hjælp hos myndighederne, hvilket fører til en *isolerende relation* til dem. Det antages, at de voldsudsatte kvinders møde med myndighederne kan være karakteriseret af usikre sociale bånd grundet manglende voldsfaglige viden hos myndighederne, hvormed kvinderne kan føle sig fremmedgjort og skamfulde (Oxford Research 2019b: 2).

Scheff anser skam for at være "the master emotion" på grund af dens psykologiske og sociale funktioner (Scheff 1994: 53). Skam kan fremtræde som en række forskellige emotioner, der opstår når individet ser sig selv negativt gennem andres blik. Udover selve skamfølelsen, kan dette være forlegenhed og ydmygelse, der kan komme til udtryk som lavt selvværd (Scheff 1990: 74; Scheff & Starrin 2014: 194). I sin forklaring på hvordan skam opstår, trækker Scheff på sociologen Charles H. Cooleys teori om *The Looking-glass Self*. Her opstår skam i individets selvbevidsthed og gennem selvmonitorering, hvor individet ser sig selv gennem andres øjne (Scheff 1990: 71; Scheff & Retzinger 1991: 8). Selvmonitoreringen foregår konstant grundet individets vedvarende indre evaluering af sin fremtræden gennem andres blik. Dette sker, da individet er optaget af andres mening om den fremtræden, de giver. Individet frygter derfor at fremtræde, så andre tænker negativt om dem, hvormed selve frygten kan resultere i skam (Scheff 1990: 82). Det kan antages, at forestillingen om, at myndigheder stigmatiserer voldsudsatte kvinder, kan

være med til at afholde dem fra at søge formel hjælp, da de ikke vil anskues negativt gennem myndighedernes øjne og blive pålagt skam. Frygten for skam bliver dermed social kontrol og adfærdsregulerende (Scheff 1990: 79). Individet kan enten anerkende og acceptere, at individet skammer sig eller beskytte og forsvare sig mod skammen. Håndteringen af skam afhænger dog af tidligere erfaring og oplevelser med emotionen (Scheff & Starrin 2014: 196-197). Scheff refererer i den forbindelse til teorien om skammens kompas af psykiateren Donald Nathanson, der indeholder fire håndteringsstrategier for skam. Individet kan vælge *tilbagetrækning* og at undgå social interaktion, hvilket ofte fører til angst og uro. Individet kan også vælge at *angribe selvet*, hvor individet mindsker sit eget værd og kraftigt nedtoner sine egne behov, hvilket ofte vil føre til selvforagt. Derudover kan individet bruge *undgåelse*, hvor skammen undgås og ignoreres for enhver pris gennem ekstrem form for kontrol eller ophøjelse af sig selv for at opretholde sit selvbillede. Til sidst kan individet vælge at *angribe andre* gennem fysiske og verbale angreb (Scheff & Starrin 2014: 197-199). Det er interessant at inddrage Nathansons håndteringsstrategier, da det kan forestilles, at kvindernes håndtering af skam eksempelvis kan bære præg af *angreb mod selvet*, hvor de føler sig så skamfulde, at de ikke søger hjælp eller først søger hjælp sent. Håndteringsstrategien kan også have en betydning for, hvilken respons kvinderne oplever at få, når de søger formel hjælp, da den påvirker måden, hvorpå de fremlægger volden. Det kan være skadeligt for kvindernes relation til myndighederne og deres selvforståelse, hvis myndighederne taler ind i deres håndteringsstrategi.

3.3 Det ideelle offer

Stigma og skam er centrale elementer i samfundets vurdering og offergørelse af voldsudsatte kvinder. Grundet skam og stigmatisering kan voldsudsatte kvinder opleve det som påtaget eller pålagt at indtage rollen som offer, hvilket vil føre til en *opslugende relation* mellem den voldsudsatte kvinde og myndighederne (Scheff & Retzinger 1991: 17). Det er dermed oplagt at inddrage teorien om det ideelle offer af sociolog og kriminolog Nils Christie for at nuancere voldsudsatte kvinders møde med myndighederne på meso- og makroniveau. Christie går i sin teori om det ideelle offer ind i en diskussion om, hvad der karakteriserer *det ideelle offer* og *den ideelle gerningsmand* i det skandinaviske samfund. Ifølge Christie defineres dét at være et

offer subjektivt af individet i en given situation og er dermed ikke en objektiv kendsgerning (Christie 1986: 18). Christie har fokus på de sociale strukturers indflydelse på tilskrivningen af status som offer, og henviser derfor med begrebet *det ideelle offer* til; "(...) a person or a category of individuals who – when hit by crime – most readily are given the complete and legitimate status of being a victim" (Christie 1986: 18). Hovedpointen er derfor, at hvis en person karakteriseres som *et ideelt offer*, så bliver personen offentligt legitimeret som et offer og modtager derfor sympati, bliver hørt og får hjælp (Ibid.). Christie konkluderer, at *det ideelle offer* har følgende fem karakteristika:

1. Offeret er svagt.
2. Offeret var ved at udføre et ærværdigt projekt.
3. Offeret var et sted, hvor det umuligt kunne bebrejdes for at være.
4. Gerningsmanden var stor og ond.
5. Gerningsmanden var fremmede for offeret.

(Christie 1986: 19).

For at få tilskrevet status som offer, skal individet være svagt sammenlignet med gerningsmanden, men skal ydermere have forsøgt at beskytte sig selv imod at blive et offer. I tilfælde med partnervold karakteriseres voldsudsatte kvinderne dog ikke som *ideelle ofre*, og det er først for nyligt, at de anerkendes som legitime ofre, ved at gerningsmændene blandt andet dømmes i retten (Christie 1986: 19). Christie argumenterer for, at voldsudsatte kvinder ikke er *ideelle ofre* grundet levn fra patriarkatet og en mandsdominerede arv. Mænd har på baggrund af disse strukturer evnen til at gøre deres definition af situationen til den gældende, hvor det netop ikke er i deres interesse, at deres voldelige adfærd skaber ofre (Christie 1986: 20). Christie påpeger dog, at voldsudsatte kvinder allerede i 1986 var kommet nærmere en status som *ideelle ofre* og skriver "*They are more ideal today than yesterday*" (Christie 1986: 20). Grunden til denne udvikling er, at samfundet er blevet mere velstående, hvormed skilsmisse eksempelvis er blevet en mulighed for kvinder. Med dette følger dog spørgsmålet "Hvorfor beskytter kvinderne ikke sig selv ved at gå?". Kvinderne bebrejdes og stigmatiseres hermed yderligere, når de bliver i den voldelige relation, da det står i kontrast til Christies tredje kriterium. Det kan forestilles, at dette vil forstærke eller skabe en skamfølelse hos kvinderne, da de kan

bebrejdes for at have været et sted, hvor de sætter sig selv i fare. Det er derfor en balance mellem, at voldsudsatte kvinder skal være stærke nok til at kunne påkræve sig status som ofre, men ikke så stærke og uafhængige, at de mister troværdigheden som ofre (Christie 1986: 21). Realiteten er derfor, at *det ideelle offer* ikke nødvendigvis er det virkelige offer, som oftest er repræsenteret (Christie 1986: 27).

Med *det ideelle offer* følger *den ideelle gerningsmand*, da disse er gensidige afhængige. Den ideelle gerningsmand er fremmed og en person, der er tæt på umenneskelig. Dette billede har offentligheden ofte af gerningsmanden, da der er et behov for at dehumanisere og distancere gerningsmanden. I realiteten eksisterer der dog få ekstremt onde mænd, og oftest er gerningsmanden kendt af offeret og nogle gange i en intim relation (Christie 1986: 25-26). Dette gør sig gældende for voldsudsatte kvinder, hvor gerningsmanden er én, de enten er eller har været i en følelsesmæssig intim relation med, og som også oftest fremstår som et almindelige menneske. Christies afslutter sin teori med at argumentere for, at samfundet har brug for ofre til at skabe social forandring, men at det betyder, at individerne må acceptere rollen som offer, hvilket indebærer en accept af rollen som underdanig og svag. For voldsudsatte kvinder kan dette være problematisk, da det for nogle kan være svært og stride imod deres *faktiske sociale identitet* (Christie 1986: 18; 27). At skulle påtages sig rollen som offer kan dermed være skadeligt for nogle voldsudsatte kvinder, da det understøtter skamfølelsen og en selvforståelse som svag, særligt hvis de håndterer skam ved *angreb på selvet*. Skammen og opfattelsen af at være svag og underdanig kan dermed blive stærkere internaliseret i nogle voldsudsatte kvinders selvforståelse, når hun må påtage sig en rolle som offer overfor myndighederne.

Christies teori om det ideelle offer er særlig brugbar til at forstå, hvilke samfundsstrukturer og -diskurser, der kan være en barriere for, at voldsudsatte kvinder søger- og får formel hjælp hos myndigheder. Som Christie argumenterer for, så er voldsudsatte kvinder langt fra *ideelle ofre*, og i de fleste tilfælde kan de ikke opfylde et eneste af Christie fem kriterier for *det ideelle offer* (Christie 1986: 19). Søger kvinderne formel hjælp, er det derfor sandsynligt, at de ikke bliver mødt med sympati, men derimod af en undren over, at de bliver eller forblev i et voldeligt forhold. Teorien er et interessant perspektiv på mødet mellem voldsudsatte kvinder og myndighederne, da måden hvorpå kvinderne bliver mødt og anerkendt som ofre

må antages at have en stor betydning for kvindernes muligheder for at bryde med volden.

3.4 Teoretisk diskussion

Ovenstående teorier om det ideelle offer, skam og stigma indebærer alle elementer fra interaktionismen. I koblingen af teorien om det ideelle offer og stigma kan der argumenteres for, at der er et stigma forbundet med at være *det ideelle offer*, da *det ideelle offer* betegnes som svagt. Det kan antages, at voldsudsatte kvinder ikke ser sig selv som svage, da de har overlevet i et voldeligt parforhold, hvorfor det er svært og skamfuldt at skulle påtage sig status som offer og det dertilhørende stigma. Samtidig ønsker de sympati og hjælp, som medfølger rollen som *det ideelle offer*. Der opstår her et paradoks i at skulle påtage sig rollen som *det ideelle offer*, da det samtidig indebærer at skulle pålægges et stigma, der måske ikke stemmer overens med deres *faktiske sociale identitet*. Ydermere opfylder voldsudsatte kvinder ikke kriterierne for *det ideelle offer*, hvormed de ikke direkte vil blive legitimeret som ofre, når de forsøger at indtage statusen. Der er hermed en risiko for afvisning, som kan lede til stigmatisering og skam. Ud fra voldsspiralen påvises det, hvor vanskeligt det kan være for kvinderne selv at bryde med volden (Jensen et al. 2005: 46-52). Det er derfor essentielt, at myndighederne bygger bro til, at kvinderne kan bryde med volden, selvom de ikke nødvendigvis karakteriseres som *ideelle ofre*. I vores kobling af stigma og skam kan vi undersøge forholdet mellem følelser og adfærd relateret til voldsudsatte kvinders oplevelser og tanker om at søge- og få formel hjælp (Scheff & Retzinger 1991: 126). På baggrund heraf argumenterer vi for, at både skam, stigma og offergørelse spiller en væsentlig rolle i forebyggelsen og håndteringen af partnervold.

4. Metodiske overvejelser

Følgende afsnit indeholder en redegørelse for- og refleksion over forskningsstrategi og metodevalg. Indledende vil tilgangen til interviewene med de voldsudsatte kvinder blive præsenteret, hvilket er vores primær empiri. Herefter vil der blive redegjort for vores supplerende ekspertinterview. Fremadrettede vil de voldsudsatte kvinder bliver

refereret til som informanter og eksperterne som eksperter. I afsnittet vil de etiske overvejelser løbende blive diskuteret samt opsummeret og uddybet afslutningsvist.

4.1 Adaptiv forskningsstrategi

Specialets forskningsstrategi er baseret på den adaptive tilgang, der har en pragmatisk tilgang til forholdet mellem empiri og teori, mikro og makro, struktur og aktør (Jacobsen 2007: 250, 257). Specialet veksler derfor mellem at være teori- eller empiristyret afhængig af, hvor i processen vi er (Jacobsen 2007: 267). Specialet er indledningsvis teoristyret, hvor eksisterende forskning og teori har givet en nuanceret forståelse af partnervold mod kvinder samt partnerdrab. Med den adaptive tilgang kan teorien løbende modificeres, så den passer til den undersøgte virkelighed (Jacobsen 2007: 261-262). Vi har derfor kombineret forskellige teorier for at skabe et nuanceret perspektiv på voldsudsatte kvinder (jf. Afsnit 3). I den forbindelse er teorien blevet operationaliseret gennem vores begreber; *stigma*, *skam* og *det ideelle offer*, hvilket har dannet grundlag for struktureringen og tematiseringen af interviewguiden til de voldsudsatte kvinder i samspil med eksisterende forskning (Jacobsen 2007: 266-267). Vi blev under litteraturreviewet opmærksomme på, at mængden af kvalitativ forskning vedrørende voldsudsatte kvinders møde med myndigheder i Danmark er begrænset, på trods af at den formelle hjælp spiller en stor rolle for kvindernes mulighed for at bryde med et voldeligt parforhold. Derfor vil vi forholde os åbent og induktivt til de voldsudsatte kvinders fortællinger, hvor udarbejdelsen af interviewguiden også trækker på elementer fra det narrative interview. Ved at være empiristyret kan vi inddrage nye relevante begreber og modificere vores teoretiske perspektiv, hvilket kan bruges i analysen (Jacobsen 2007: 273). Efter interviewene med de voldsudsatte kvinder er der blevet udarbejdet og foretaget semistrukturerede ekspertinterviews for at nuancere og validere kvindernes oplevelser med at søge- og få formel hjælp. Vi veksler dermed mellem teori og empiri for at opnå en nuanceret undersøgelse.

4.2 Interviews med voldsudsatte kvinder

4.2.1 Interviewform

Specialet tager udgangspunkt i kvalitative interviews med voldsudsatte kvinder, hvor det semistrukturerede interview kobles med elementer fra det narrative interview. Semistrukturerede interviews inkluderer en udarbejdet interviewguide, der indeholder en oversigt over emner, spørgsmålsformuleringer og strukturerende teoretiske begreber og temaer. Afhængig af undersøgelsen kan interviewguiden være mere eller mindre styrende for interviewet (Kvale et al. 2015: 185). Det centrale ved det semistruktureret interview er, at interviewerens hypoteser og fortolkninger enten verificeres, falsificeres eller videreudvikles under selve interviewet, hvilket kræver en vis struktur og fokuseret tilgang (Kvale et al. 2015: 188-189). Med en semistruktureret interviewform kan vi operationalisere vores teoretiske perspektiv gennem afgrænset og specifikke spørgsmålsformuleringer. Herigennem kan vi belyse, hvilken betydning stigma, skam og offergørelse har for voldsudsatte kvinders oplevelser af at søge- og få formel hjælp.

Vi er dog opmærksomme på, at kvindernes oplevelser med at søge- og få formel hjælp ikke kan forstås uafhængigt af konteksten, hermed det voldelige parforhold. For nogle kvinder kan det ydermere være vigtigt at fortælle om volden, som en bearbejdning af det, de har oplevet. Det er essentielt for os, at kvindernes egne fortællinger og subjektive oplevelser er i centrum for interviewet, hvormed kvindernes oplevelser af det voldelige parforhold er vigtige for at kunne forstå muligheder og begrænsninger ved den formelle hjælp (Kvale et al. 2015: 209-211). Vi har derfor valgt også at trække på elementer fra det narrative interview. Det narrative interview fokuserer på individets fortællinger, herunder hvad der fortælles og hvordan. En fortælling har ofte et *plot*, der har til formål at skabe en rød tråd og mening i fortællingen. Dermed er *plottet* et udtryk for “(...) *en sammenhængende forklarende logik af oplevede hændelse og begivenheder, hvorved fortid, nutid og fremtid kobles til en meningsskabende helhed*” (Thomsen et al. 2016: 14-15). *Plottet* viser de forandringsprocesser og den menings- og identitetsskabelse, som de voldsudsatte kvinder gennemgår, når de retrospektivt fortæller om deres liv i et voldeligt parforhold og oplevelsen af at søge formel hjælp (ibid.). Det væsentlige er, at kvinderne selv konstruerer deres fortælling om deres parforhold og mødet med

myndighederne, da dette spiller en central rolle for deres tanker om- og oplevelse af at søge- og få formel hjælp. I den forbindelse er det centralt at inddrage begreber som *vendepunkter*, *biografisk arbejde* og *intertekstualitet* fra den narrative metode. *Vendepunkter* karakteriseres som opbrud eller særlige begivenheder i individets liv, der medfører betydningsfulde ændringer i individets liv. Feiwel Kupferberg sonder mellem tre typer af *vendepunkter* inspireret af Anselm Strauss; *milepæle*, der viser fremskridt og tilbageskridt. *En særlig udfordring*, der markerer et valg for at kunne komme videre og *the last straw*, som er dråben, der får bærret til at flyde over (Kupferberg 2012: 232-233). Det understreges dog, at *vendepunkterne* udledes subjektivt, hvormed vi har en pragmatisk tilgang til kategorisering af *vendepunkter* (ibid.). Hvis livet afspores, kan individet gøre brug af *biografisk arbejde*, hvor individet reviderer og omdefinerer sit liv for at føre det i en bestemt retning og dermed skabe og opretholde en bestemt fortælling (Thomsen et al. 2016: 19). Det kan forestilles, at de *vendepunkter* og det *biografisk arbejde*, som fremtræder i kvindernes fortællinger, har en signifikant betydning for deres retrospektive fortælling og meningsgskabelse. Endeligt kan *intertekstualitet* være relevant at inddrage, da de voldsudsatte kvinder i deres egne fortællinger kan trække på kulturelle fortællinger og myter, der har en bestemt betydning og meningsgskabelse i det danske samfund. *Intertekstualitet* omhandler netop, hvordan individer trækker på- og er indskrevet i kulturelle fortællinger, hvilket konstruerer individets egne fortællinger (Bo 2016: 51-52). Dette er essentielt, da vores teoretiske perspektiv taler inde i kulturelle fortælling om voldsudsatte kvinder.

I det narrative interview er interviewerens medkonstruktør af informantens fortælling, hvorved informantens fortælling kan variere afhængig af situationen, og hvornår fortællingen fortælles (Thomsen et al. 2016: 14; Riessman 2008: 23-25). De narrative elementer giver interviewet en deskriptiv karakter, hvor vi får indblik i de voldsudsatte kvinders oplevelser og følelser relateret til partnervold og at søge- og få formel hjælp. Samtidig bliver interviewet målrettede gennem vores teoretiske perspektiv og fokus på formel hjælp, hvilket operationaliseres i interviewguiden. Denne fungerer som en tjekliste og begrænser datamaterialet (Kvale et al. 2015: 51-52).

4.2.2 Interviewguide

Interviewguiden afspejler koblingen mellem det semistruktureret- og narrative interview. Spørgsmålsformuleringen er inspireret af den narrative metode, hvor der fokuseres på at opnå detaljeret beskrivelser frem for korte svar eller udsagn ved brug af åbne spørgsmål (Riessman 2008: 23; Bilag 1). Vores første hovedspørgsmål "*Vil du starte med kort at fortælle om, forholdet du var i?*" (Bilag 1: 2), lægger op til en narrativ fortælling, hvor informanterne selv kan strukturere og udvælge, hvad de finder essentielt at fortælle. Vores hovedspørgsmål omhandlende at søge formel hjælp har samme formål og lyder således: "*Vil du fortælle os om første gang, du søgte hjælp hos nogen?*" (Bilag 1: 4). Dog kan det for nogle være vanskeligt at fortælle åbent og detaljeret om deres traumatiske oplevelser, mens det for andre kan være en befrielse (Riessman 2008: 26). Vi har derfor i interviewguiden udformet hjælpespørgsmål. Vi har anvendt vores teoretiske perspektiv og eksisterende forskning til at formulere målrettede spørgsmål, der fungerer som en tjekliste. Interviewguiden består af tre kolonner; Tema/teori, refleksioner og interviewspørgsmål for at skabe gennemsigtighed, samt en introduktion og afslutning med formalia. Det har været prioriteret, at interviewene med de voldsudsatte kvinder blev rundet af på en god måde, da det er et sensitivt emne. Derfor afslutter vi med at spørger ind til deres motivation for at deltage, og hvordan det var at blive interviewet for at give dem en følelse af empowerment (Bilag 1: 6).

4.2.3 Rekruttering

I alt har vi rekrutteret otte informanter. Indledende har vi kontaktet fire lukket facebookgruppe for voldsudsatte kvinder, som opfylder kriterierne om at have været truet på livet af enten en tidligere eller nuværende partner, samt føler sig psykisk klar til at dele sin historie. Tre ud af de fire Facebook-grupper har responderet på vores henvendelse og delte vores opslag (Bilag 2). Denne strategi har i første omgang resulteret i syv henvendelser. Herudover har Danner rekrutteret én informant, som de har vurderet, lever op til vores kriterier. Covid-19⁴ medvirkede til, at vi måtte skifte fra fysiske- til virtuelle interviews, hvormed tre ud af syv informanter meldte fra, da de havde børn hjemme og derfor ikke kunne foretage interviewene virtuelt. Grundet

⁴ Covid-19 er en virus, der kan være årsag til milde forkølelser, men også alvorlige infektioner i luftvejene. I marts 2020 erklærede WHO pandemi. Dette medførte, at store dele af det danske samfund i en periode lukkede ned, herunder arbejdspladser og daginstitutioner (1M - sst.dk).

dette henvendte vi os efterfølgende til de to af Facebook-grupperne igen for at få delt et nyt opslag om vores ny virtuelle interviewform (Bilag 2). Dette resulterede i to informanter yderligere. Endeligt kontaktede vi eget netværk, hvilket medførte én informant, som vi ikke havde nogen tidligere relation til. I alt har vi rekrutteret otte informanter. Fire i første- og to i anden rekrutteringsrunde på Facebook, én gennem Danner og én gennem eget netværk.

4.2.4 Informanter

De otte informanter spænder aldersmæssigt fra 25 til 60 år. Beskæftigelsesmæssigt er kvinderne enten sygemeldte, i arbejde, under uddannelse, på kontanthjælp eller uden for arbejdsmarkedet. Alle informanter er etnisk danske på nær Nanna. Længden på informanternes parforhold varierer, hvor det korteste forhold var Veras på nogle få måneder, mens Tanja stadig er gift med sin mand og har været i forholdet i over 10 år. Alle informanter, undtagen Nanna, har børn. Lilian og Vera har børn fra et tidligere forhold, mens de resterende fem informanter har et fælles barn med voldsudøveren. Børnene er i alderen 0-28 år. Fælles for informanterne er, at volden på et tidspunkt i parforholdet er eskaleret, hvor særligt bruddet eller forsøg på brud har ført til dette. Alle informanter har på et tidspunkt frygtet for deres liv enten grundet ekstrem vold eller trusler på livet, hvor de følte, det kunne have endt med døden. Informanterne har været udsat for forskellige voldsformer, herunder fysisk-, psykisk-, seksualiseret-, materiel- og økonomisk vold samt stalking. Helena og Vera er de eneste, der har aldrig været udsat for fysisk vold, men derimod en kombination af de andre voldsformer. Alle informanter har brudt med volden, men som nævnt er Tanja stadig gift med sin mand, hvor den fysiske vold ophørte for omkring 8 år siden. Fem af informanterne brød endeligt med deres partnere indenfor de sidste 4 år, mens Lilian brød med sin partner i år 2020. Endeligt er det for Emma godt 25 år siden, at hun brød med sin voldelige partner. Seks af informanterne modtager stadig professionel hjælp enten i form af hjælp fra psykiatrien, krisecenter, selvhjælpsgrupper, massageterapi eller samtaler med egen læge (Bilag 3-10).

Informanternes grundlæggende motivation for at deltage i interviewet er, at de ønsker at hjælpe andre kvinder i lignende situationer. Flere af informanterne udtaler, at de ønsker, at deres oplevelser og historie kan bruges konstruktivt og forhåbentlig kan medvirke til at forbedre den formelle hjælp til voldsudsatte kvinder. I den

forbindelse fortæller de også, at de har stillet op til interviewet for at bryde tabuiseringen omkring emnet. De fortæller yderligere, at de ved at deltage i interviewet får bearbejdet deres oplevelser af at have været i et voldeligt parforhold, hvorved interviewet også har et terapeutisk formål for flere af dem. At deltage i interviewet hjælper dem med at tage ejerskab, definere- og virkeliggøre deres historie, hvormed de kan skabe mening med noget, der ellers opleves som meningsløst og ødelæggende (Bilag 3-10).

4.2.5 Udførelse af interviews

Under alle interviewene var vi to interviewere til stede, hvor den ene interviewede mens den anden supplerede og brugte interviewguiden som tjekliste. Dette oplevede vi som fordelagtig, da flere nuancer blev indfanget under interviewet, men uden det havde betydning for relationen. Vi foretog to interviews fysisk, mens de resterende seks interviews blev foretaget virtuelt grundet Covid-19. De fysiske interviews blev foretaget hjemme hos informanten på deres initiativ. Selve interviewsituationen forløb uformelt, hvor der både var plads til pauser, kaffe og latter, hvilket gav en tryk og afslappet stemning. Efter de to fysiske interviews indtraf der restriktioner grundet Covid-19, hvorfor de resterende seks interviews blev foretaget virtuelt over Zoom, selvom vi af etiske årsager ikke ønskede dette. Vi vurderede ud fra det første virtuelle interview med Helena, at formatet ikke havde store konsekvenser for vores interaktion med hende samt hendes mulighed for at besvare vores spørgsmål i et narrativt format (Bilag 5). De resterende interviews blev derfor udført virtuelt, hvilket vi vurderer ikke har haft betydningsfulde konsekvenser for kvaliteten af empirien og vores relation til informanterne.

Vi var under de virtuelle interviews stringente med rollerne som interviewer og supplerende interviewer for at undgå at afbryde hinanden. Yderligere afsluttede vi alle interviewene med at spørge informanterne om, hvordan det var at blive interviewet virtuelt. Her var den generelle respons, at det fungerede godt (Bilag 3, 5, 6, 8, 9). Karina fortalte hertil, at det virtuelle format var behageligt, fordi hun lettere kunne distancere sig, når det blev sårbart (Bilag 6). Kun ved interviewet med Nanna oplevede vi, at signalet var dårligt med forsinkelser og udfald, hvilket påvirkede relationen og kvaliteten. På trods af udfordringerne blev interviewet stadig gennemført (Bilag 10). Vi oplevede under interviewene med Lilian og Dorte, at de var

tydelig berørt af at fortælle om volden. Det var svært for os, at vi ikke var fysisk til stede, så vi kunne trøste og anerkende gennem fysiske gestus, men derimod måtte være anerkendende i vores sprog (Bilag 3, 8). Dog oplevede vi, at interviewene blev afrundet godt med spørgsmålet til deres motivation for at deltage (Bilag 1).

I overensstemmelse med vores narrative elementer tog vores informanter teten i deres fortællinger, hvor vi blot responderede og guidede samtalen omkring temaerne i interviewguiden (Bilag 1). Vi oplevede dog, at flere af informanterne gav udtryk for en nervøsitet over ikke at kunne besvare vores spørgsmål, da flere hændelser var sløret i deres erindring. Nogle af informanterne havde også svært ved at strukturere deres fortælling, hvorfor den fremstår fragmenteret (Bilag 3, 4, 7, 8, 10). For nogle informanter kom dét at fortælle om volden, som en naturlig del af deres fortælling, hvor de gav detaljeret beskrivelser af episoder, mens andre i højere grad undlod at fortælle om volden. I den forbindelse varierer interviewenes narrative karakter, da informanternes traumer fra volden og deres erfaring med at fortælle deres historie påvirkede måden de konstruerede deres fortællinger. Her var hjælpespørgsmålene i interviewguiden en hjælp til at føre informanterne videre i deres fortælling. Vi oplevede derfor ikke, at deres evne til at fortælle havde en negativ betydning for at opnå et billede af deres oplevelser med at søge- og få formel hjælp. Det er vores endelige slutning, at vi har fået afdækket emnerne i vores interviewguide fyldestgørende, og at vores datamateriale viser mønstre, der danner et godt fundament for supplerende ekspertinterviews og analysen.

4.3 Ekspertinterviews

Som et supplement til interviewene med voldsudsatte kvinder har vi foretaget ekspertinterviews. Ekspertinterviewet er udformet efter udførelse og kodning af interviewene med de voldsudsatte kvinder. Kvale og Brinkmann betegner ekspertinterviews som *eliteinterviews*, der er kendetegnet ved, at eksperterne er vant til at blive spurgt om deres mening og kan tilbyde indsigt i emnet (Kvale et al. 2015: 201). Dette indebærer, at eksperterne i deres arbejde har kendskab til partnervold enten gennem praksiserfaring eller forskning. Det er væsentligt at inddrage myndighedernes praksis med- og perspektiver på partnervold og -drab, for at afdække om informanternes oplevelser med myndighederne også kan lokaliseres

hos myndighederne selv. Herudover kan eksperterne validere informanternes fortællinger, hvilket styrker specialets validitet. Eksperterne er velkendte med feltet og kan derfor være forberedt på, hvilke synspunkter de ønsker at kommunikere frem. Det kræver derfor en del af interviewerens at komme ud over- og udfordre dette (Kvale et al. 2015: 201). Vi er opmærksomme på, at myndighederne ønsker at videregive specifik information, samt at de står til ansvar for myndigheden, som de er ansat hos. Det er derfor forventeligt, at det kan være vanskeligt at understøtte vores informanternes kritik af myndighederne fra myndighederne selv. Omvendt kan det også tænkes, at myndighederne har interesse i at kommunikerer deres mangler og udfordringer frem for at sætte fokus på eksempelvis et behov for flere ressourcer.

4.3.1 Rekruttering

Vi har rekrutteret fire eksperter til vores ekspertinterviews, som er udvalgt på baggrund af de myndigheder, vores informanter har været i kontakt med. Da vores problemstilling omhandler mødet mellem voldsudsatte kvinder og myndigheder har det været ønsket at rekruttere eksperter, som møder voldsudsatte kvinder i deres arbejde, eller som har indsigt i forebyggelse og forskning på området.

Rekrutteringen foregik via mail, hvor vi udarbejdede en beskrivelse af vores speciale, og indsigten vi ønskede på området (Bilag 11). Grundet situationen med Covid-19 havde flere af myndighederne færre ressourcer, hvilket komplicerede rekrutteringen. Vi kontaktede syv krisecentre i Danmark, hvilket førte til to eksperter fra to forskellige krisecentre. Herudover kontaktede vi Lev Uden Vold, på Danners anbefaling, hvor chefkonsulent Helene Oldrup fra deres Vidensafdeling takkede ja til at stille op til et interview. Hos politiet kontaktede vi indledende Det Kriminalpræventive Råd og Den Kriminalpræventive Ledelse i én af de danske regioner. Desværre havde ingen af dem ressourcer til at stille op til et interview. Endeligt kontaktede vi vicepolitiinspektøren for Vestegnens Politi, Søren Rye, da han kunne bidrage til en forståelse af koblingen mellem partnervold og partnerdrab (Rye et al. 2019). Han takkede ja til at stille op til et interview. Udover disse myndigheder kontaktede vi også Familieretshuset, som desværre heller ikke havde ressourcerne til at deltage. Rekrutteringen førte i alt til fire eksperter: To fra forskellige krisecentre, Helene Oldrup fra Lev Uden Vold og Søren Rye fra Københavns Vestegns Politi. Dette har givet os mulighed for at få førstehåndsberetninger fra eksperternes møder

med voldsudsatte kvinder via Søren Rye og krisecentrene, og samtidig har vi fået et overordnet indblik i forskningen og forebyggelsen på området hos Politiet og Lev Uden Vold.

4.3.2 Ekspertes

De to eksperter fra krisecentrene er begge uddannede socialrådgivere og ansat på forskellige krisecentre i Danmark. Dette er Anna fra Region Syddanmark og Louise fra Region Sjælland. Anna er i midt 20'erne og har været ansat på krisecentret i Region Syddanmark i 2,5 år. På krisecentret har hun haft forskellige stillinger såsom studentermedhjælper, tilkaldevikar og nu socialrådgivervikar (Bilag 12). Louise er i midt 30'erne og har været ansat på krisecenteret i Region Sjælland 1,5 år. Forud for sin ansættelse var hun frivillig på krisecentret i omkring 6 år og har derudover erfaring fra en Børne- og Familieafdeling hos en kommune (Bilag 13). Derudover har vi rekrutteret Helene Oldrup, som er chefkonsulent for Lev Uden Volds Videns- & Formidlingsafdeling. Hun har været ansat hos Lev Uden Vold siden deres opstart for 3 år siden. Helene Oldrup har derudover indsigt på området fra tidligere arbejde med vold i nære relationer (Bilag 14: 2). Endelig har vi rekrutteret vicepolitiinspektør hos Københavns Vestegns Politi, Søren Rye, som er leder af forebyggelse og koordinering af lokalpolitiet. Søren Ryes primære erfaring på området stammer fra hans thesis (Rye et al. 2019). Herudover har han tidligere arbejdet som efterforsker og gadebetjent, hvormed han har været tilkaldt til- og efterforsket sager om partnervold- og drab. Herudover beskæftiger politiets forebyggelsesområde sig også med partnervold mod kvinder, hvilket Søren Rye også kan give indblik i (Bilag 15).

4.3.3 Interviewguides

Interviewguiderne til eksperterne er udarbejdet efter interviewene med de voldsudsatte kvinder og rekruttering af eksperterne. Vi har udarbejdet tre forskellige semistrukturerede interviewguides, som er specifikt målrettet krisecentre, Søren Rye og Helene Oldrup (Bilag 16-18). I ekspertinterviewene er det tilstræbt at fastholde forholdsvis åbne spørgsmålsformuleringer for at opnå nye indsigter. Samtidig er interviewguiden struktureret med afsæt i vores informanternes fortællinger, vores teoretiske perspektiv samt eksisterende forskning, hvilket er operationaliseret gennem specifikke spørgsmål og vignetter. Vi har udformet korte vignetter baseret

på informanternes fortællinger, der har til formål at udfordre og belyse eksperternes holdninger og erfaringer (Bilag 16-18). Fremfor at stille specifikke spørgsmål er vignetter brugt til at kontekstualisere vores spørgsmål og tilvejebringe et mere nuanceret svar. Vignetter er fordelagtige at bruge, da interviewet vedrører et sensitivt emne, og da vi ønsker at udfordre myndighedernes praksis, som eksperterne repræsenterer (Bryman 2008: 448). Vi har derfor udformet fem forskellige korte vignetter, der taler ind i eksperternes område og erfaringer (Bilag 16-18).

4.3.4 Udførelse af ekspertinterviews

Interviewene med eksperterne foretog vi virtuelt over Zoom grundet Covid-19, og da vi vurderede, at der ikke var de samme etiske problematikker ved ikke at være fysisk til stede. Alle interviewene varede omkring én time. Ligesom under interviewene med de voldsudsatte kvinder, var vi to interviewere til stede, hvor den ene interviewede mens den anden fungerede som observant. Forud for interviewene sendte vi interviewguiderne, foruden vignetter, til Søren Rye og Lev Uden Vold, da dette blev efterspurgt. Vignetterne bidrog derfor til mere personlige og uforbeholdne svar (Bilag 14, 15). Vi oplevede dog under interviewet med Helene Oldrup fra Lev Uden Vold, at der var spørgsmål uden for hendes ekspertise, da hun arbejder i Vidensafdelingen. Vi valgte derfor at springe over spørgsmålene vedrørende temaet "Screening af voldsudsatte kvinder" (Bilag 17). Vores vurdering af interviewene er, at vi har fået fyldestgørende indsigt i eksperternes viden og praksis, hvor vi også har fået valideret og nuanceret flere af informanternes udsagn. Vores korte vignetter var særligt fordelagtige til dette, hvor det blev tydeligt, hvordan eksperterne på baggrund af deres erfaringer og praksis forholder sig forskelligt til problematikker vedrørende voldsudsatte kvinder (Bilag 12-15).

4.4 Etiske overvejelser

I specialet har de etiske overvejelser omhandlet "(...) *spændingen mellem ønsket om at opnå viden og hensynet til etiske anliggende*" (Kvale et al. 2015: 106). Dette har haft betydningen for vores tilgang til interviewene med informanterne, og hvordan interviewsituationen påvirker dem (ibid.). Vi har, i vores kontakt med informanterne og i interviewsituationen, været opmærksomme på vores forskerrolle, hvor vi har skulle balancere mellem at være objektive og professionelle samtidig med, at vi har

skulle fordre en fortrolig samtale. Dette har været væsentligt, da vi har inddraget narrative elementer, hvilket har medført, at vi lægger op til åbenhed og intimitet, som kan have en terapeutisk karakter og fordre personlig betroelse (Kvale et al. 2015: 119; 87). For at forberede vores informanter har vi tilsendt dem en oversigt over interviewets temaer samt eksempler på spørgsmål. Derudover indeholder det tilsendte en kort beskrivelse af os (Bilag 19). Vi har gjort dette for at give informanterne en tryghed i at vide, hvem vi er, og hvad vi ville spørge ind til. Derudover har vi i rekrutteringsopslaget til de voldsudsatte kvinder og under interviewene med både informanterne og eksperterne informeret om specialets formål, frivillig deltagelse, anonymisering samt brug og deling af vores speciale og transskriptioner (Bilag 1, 2, 16-18). Dette har vi gjort for at sikre, at informanterne og eksperterne var bevidste om, hvad det ville indebære at deltage i interviewet (Kvale et al. 2015: 116).

På trods af informanternes frivillige deltagelse kan dette stadig have konsekvenser for dem, da emnet er sensitivt. Vi har forsøgt at mindske dette ved en fuld anonymisering af informanterne, som særligt har været nødvendigt, da nogle af dem bor på beskyttet adresser. Derudover har det også været vigtigt for os at pointere over for eksperterne, at de ligeledes havde muligheden for at blive fuldt anonymiseret, såfremt de ønskede det, så deres udtalelser ikke ville have konsekvenser for deres arbejdsmæssige relation. Vi har anonymiseret alle genkendelige karakteristika af både informanterne og eksperterne, med undtagelse af Søren Rye og Helene Oldrup, der ikke ønskede at være anonym. Herudover har de fået tildelt et pseudonym, ændret lokalitet til region, justeret på alder og fjernet andre distinktive karakteristika (Kvale et al. 2015: 118). Anonymiseringen har været mest omfattende for informanterne, da de i højere grad skal beskyttes, hvor det for eksperterne har været essentielt for os at kunne præsentere myndigheden, de arbejder for. Endeligt er alle informanter og eksperter indledningsvis blevet informeret om, at det endelige anonymiserede speciale, eksklusiv transskriptioner, vil blive delt med Danner samt på AAU Projektbiblioteket med det formål, at det kan bidrage bedst muligt til debatten og at oplyse om partnervold og -drab (Bilag 1, 16-18).

5. Kodning & analysestrategi

5.1 Kodning

Vi har først kodet interviewene med de voldsudsatte kvinder, således de kunne danne fundament for ekspertinterviewene. Til kodning har vi anvendt Nvivo. Indledende har vi kodet eksplorativt, hvor alle interviewene med de voldsudsatte kvinder er blevet kodet efter gode og dårlige oplevelser med myndigheder. I overensstemmelse med den narrative metode har vi herefter udvalgt tre interviews fra informanterne, som repræsenterer den fulde empiri. Dette er Lilians, Tanjas og Helenas fortællinger, som er kodet efter vores teoretiske perspektiv (jf. Afsnit 3). Ekspertinterviewene er kodet på baggrund af Lilians, Tanjas og Helenas fortællinger med fokus på at nuancere, validere og udfordre disse.

5.2 Analysestrategi

Analysen vil tage udgangspunkt i den narrative metode, hvor vi har udvalgt og kodet Lilian, Tanjas og Helenas fortællinger, som er repræsentative for vores otte interviews med voldsudsatte kvinder. Vores teoretiske perspektiv, ekspertinterviews og eksisterende forskning vil blive anvendt til at udfolde disse fortællinger. Vi vil i analysen inddrage narrative begreber, såsom *vendepunkter*, *biografisk arbejde* og *intertekstualitet* (jf. Afsnit 4.2.1). I forbindelse med hver fortælling vil vi afsluttende inddrage de resterende informanter samt eksperter, hvor vi med deres udsagn udfolder centrale tematikker. Derudover vil Marvin B. Scott og Standford M. Lymans teori om accounts blive inddraget til at analysere på retfærdiggørelsen og rationaliseringen i informanternes fortællingerne. Deres teori sonder mellem to former for accounts, *justification* og *excuses*, som er en måde, hvorpå individet forklarer uhensigtsmæssig adfærd (Scott & Lyman 1968: 46-47). *Justification* indebærer, at individet tager ansvar for sin handling, men benægter det negative ved den. *Excuses* omhandler, at aktøren anerkender, at handlingen er forkert, men fralægger sig det fulde ansvar (Ibid.).

I analysen af Lilians, Tanjas og Helenas fortællinger vil sociolog Arthur W. Franks tre narrative idealtyper blive fremanalyseret (Frank 1995). Ved brug af Franks idealtyper fokuseres der på kvindernes fortællinger om oplevelsen af at søge- og få

formel hjælp. Det bliver dermed muligt at fremanalysere myndighedernes respons' og voldens indgriben i kvindernes liv, og konsekvenserne heraf for deres identitet og selvforståelse (Thomsen et al. 2016: 243-244). Franks idealtyper, *restitutions-*, *kaos-* og *indsigtsnarrativen*, tager udgangspunkt i hans undersøgelse af sygdom og døden, hvorfor idealtyperne vil blive modificeret til vores undersøgelse. Fortællinger om at være voldsudsat kan sjældent stringent karakteriseres som én narrativ idealtipe, men kan derimod skifte mellem flere af idealtyperne (Thomsen 2016: 245). I *restitutionsnarrativen* er fortællingerne fremtidsorienteret, hvor omdrejningspunktet er at vende tilbage til hverdagen og et liv uden vold. Denne narrativ kan fortælles prospektivt, hvor fortællingen fokuserer på udsigten til en bedre tilværelse. Narrativen kan også fortælles retrospektivt om oplevelser, der fører til at bryde med volden, herunder den formelle hjælp. Af denne grund er behandleren eller behandlingen helten i *restitutionsnarrativens plot* (Thomsen 2016: 246). For voldsudsatte kvinder kan dette være de myndigheder, der hjælper dem, og den behandling de får. Plottet er i *kaosnarrativen* "(...) *centreret om selvets forsvindende kontrol og udsigtsløsheden med hensyn til bedring eller helbredelse*" (Thomsen 2016: 246). For voldsudsatte kvinder kan det omhandle forestillingen om aldrig helt at bryde med volden. Denne narrativ kan fortælles retrospektivt eller som en 'her-og-nu' fortælling. Karakteristisk for denne narrativ er mangel på orden, altså mangel på sammenhæng i tid i form af kobling mellem fortid, nutid og fremtid. Frank beskriver, at kaosset i fortællingen skyldes, at "(...) *den leves snarere end fortælles*" (Ibid.), hvorfor fortrængninger og mangel på ord er almindeligt. Plottet for *indsigtsnarrativen* er en søgen efter transformation, hvor helten er fortælleren selv, "(...) *der går ud på en færd (afgang), gennem en række prøvelser (initiation), og som slutteligt vender tilbage med det, han drog ud for at finde (tilbagevenden)*" (Thomsen 2016: 247). På baggrund af Franks idealtyper vil vi fremanalysere og nuancere *plottet* i henholdsvis Lilians, Tanjas og Helenas fortællinger.

6. Analyse

6.1 Lilian: En fortælling om skam og stigma

Lilians fortælling repræsenterer, hvordan skamfølelsen og stigmatisering er barrierer for at søge- og få formel- og uformel hjælp, herunder hvordan dét at have elsket en, der var voldelig, kan føre til skam og stigmatisering.

Lilian er i midt 40'erne og afsluttede et grundforløb inden for salg i 2020. Hun er nu på kontanthjælp, imens hun søger en plads som butikselev. Hun har tre børn i alderen 15-25 år fra et tidligere forhold. I 6 år har Lilian periodevis været i et forhold med Rasmus, som hun i starten af år 2020 brød med. Lilian og Rasmus mødte hinanden gennem Lilians arbejde som bartender på et værtshus, hvorefter de blev kærestepar. Lilian fortæller, at volden begyndte efter et par måneder. Den fysiske vold startede med, at han skubbede og tog fat i hende, men samtidig eskalerede den psykiske vold i form af ekstrem kontrol og overvågning over hendes dagligdag og gøremål (Bilag 3: 1-2, 15). Den fysiske vold blev så omfattende, at hun til sidst var bange for, at han ville slå hende ihjel (Bilag 3: 7). Tre gange har Lilian forsøgt at bryde med Rasmus, hvor hun har søgt på forskellige krisecentre og boet hos sin søster. Første gang hun søgte på et krisecenter var 1-2 år inde i forholdet. Her oplevede hun dog ikke den nødvendige støtte og forståelse for sin situation (Bilag 3: 4-5). Lilian og Rasmus' kontakt blev hurtigt genoptaget herefter, og i takt med at forholdet udviklede sig eskalerede både den fysiske og psykiske vold, hvorfor hun igen søgte på krisecenter. Her oplevede Lilian støtte og modtog psykologsamtaler, men hun fortæller, at Rasmus på daværende tidspunkt havde mere kontrol over hende, hvorfor hun sagde ja til at bo i hans sommerhus (Bilag 3: 5). Deres forhold udviklede sig til det bedre, og hun flyttede derfor ind i hans lejlighed. I det halve år de boede sammen, fortæller Lilian, at volden eskalerede voldsomt både fysisk, psykisk og økonomisk. Lilian skaber mening med eskaleringen af volden, hvor hun fortæller, at Rasmus blev jaloux over, at hun gennemførte sit grundforløb og fik mere selvtillid, og med hans ord blev snobbet (Bilag 3: 6). Volden blev så voldsom, at Lilian for tredje gang søgte på krisecenter. Under interviewet bor Lilian på dette krisecenter,

og hun fortæller, at hun nu får den rette hjælp, viden og støtte til at bryde endeligt med Rasmus (Bilag 3: 7-8).

6.1.1 “*Hun er bare et socialt tilfælde*”

Lilians fortælling er præget af frygt og fortvivelse over, hvordan hun skal indgå i et samfund, der ikke forstår, hvad det indebærer at være voldsudsat. Frygten træder tydeligt frem, da samfundet står i kontrast til krisecentret, hun opholder sig på under interviewet, som forstår hendes situation. Lilian fortæller, at frygten for, hvad andre ville tænke om hende, hvis hun fortalte om volden, var en stor barriere for at søge hjælp, da hun var kæreste med Rasmus. Denne frygt var relateret til myndigheder, særligt politiet, hvor Lilian fortæller:

“Jeg har været rigtig nervøs for, om nogle ville tro på mig. Og jeg har været rigtig nervøs for at blive set ned på ... fordi at folk regner med, at det er svage kvinder, som ikke kan finde ud af noget, som havner i sådan en situation. Og normalt så er jeg ekstremt stærk, og ikke... Jeg er ved at tage en uddannelse, ikke. Så folk vil se mig som ”ja, hun er bare et socialt tilfælde”, ikke”

(Bilag 3: 12).

For Lilian var der ingen udsigt til forståelse fra myndighederne og omverdenen, og dermed begrænset mulighed for at få hjælp. Uddraget illustrerer *intertekstualitet*, hvor Lilian refererer til en herskende samfundsdiskurs om, at voldsudsatte kvinder er svage og anses som “sociale tilfælde”. Vores teoretiske perspektiv understøtter denne diskurs, hvor der påpeges, at der er et stigma forbundet med at skulle påtage sig rollen som *det ideelle offer*, da dette indebærer at være svag og underdanig (jf. Afsnit 3.4). Lilian ønskede dog ikke at blive set som svag, fordi dette ikke stemmer overens med hendes *faktiske sociale identitet*, som stærk. Hermed blev frygten for diskrepansen mellem hendes *virtuelle-* og *faktiske sociale identitet* en barriere for at søge hjælp, særligt hos politiet (Goffman 1968: 12-13). Det kan fremanalyseres, at stigmaet også indebærer en forståelse af, at voldsudsatte kvinder har en lav social status, hvilket er tydeligt, da Lilian forsøger at distancerer sig fra stigmaet. Dette gør hun ved at tydeliggøre sin *faktisk sociale identitet* som stærk, hvor hun påpeger, at hun tager en uddannelse i midt 40’erne (jf. Afsnit 3.3). Teorien om det ideelle offer

understøtter ligeledes Lilians frygt for ikke at blive mødt af sympati fra myndighederne, da hun ikke opfylder kriterierne som *det ideelle offer*, og derfor ikke nødvendigvis vil blive legitimeret som et offer (Christie 1986: 18; 27). For Lilian var der derfor et paradoks forbundet med at skulle søge formel hjælp, da det krævede, at hun indtog en rolle som svag, men samtidig ikke opfyldte kravene til at blive legitimeret som et offer (ibid.). Meyers undersøgelse fra 2016 understøtter Lilians frygt for stigmatisering fra myndighederne, da den påviser en problematik med *victim-blaming* og stigmatisering, når voldsudsatte kvinder søger formel hjælp (Meyer 2016: 86-87). Meyer påpeger, at *victim-blaming* oftest forekommer ved mangel på voldsfaglig viden, hvormed myndighederne responderer ud fra stereotypiske forestillinger om, at voldsudsatte kvinder er viljesvage og hjælpeløse (Meyer 2016: 80). Især i forbindelse med at søge formel hjælp hos politiet frygtede Lilian denne *victim-blaming*, og at hun ikke ville blive anerkendt som offer. Dette afholdte hende fra at anmelde volden. I dag fortryder hun, at hun aldrig anmeldte volden til politiet, mens hun havde synlige beviser på den fysiske vold, da hun nu kun har billeder af skaderne. Ifølge Goffman kan det tolkes, at Lilian frygtede ikke at blive taget seriøst som offer på grund af manglende *stigma symboler*, der tydeligt indikerede, at hun var udsat for partnervold (Goffman 1968: 59-61). I forlængelse heraf, fortæller Lilian, at det andet krisecenter hun opholdte sig på fortalte hende, at politiet ikke altid tager henvendelser om vold seriøst, hvormed en anmeldelse muligvis ikke ville have gjort en forskel (Bilag 3: 2-3). Krisecentrets udtalelse bliver en forklaring på, at Lilian ikke anmeldte volden, hvilket ifølge Scott og Lymans teori om accounts kan karakteriseres som en *excuse*. Lilian vedkender sig, at det var uhensigtsmæssigt, at hun ikke anmeldte volden, men fralægger sig det fulde ansvar ved at referere til krisecenterets udtalelse (Scott & Lyman 1968: 47-51). Det kan fremanalyseres, at Lilian gennem sin *excuse* forsøger at fralægge sig skammen over ikke at have anmeldt Rasmus. Dog kan det tolkes, at dette ikke lykkedes for Lilian, da hendes *excuse* er baseret på en forventning om politiets respons, mens hendes fortrydelse baserer sig på en erkendelse af, at hun burde have anmeldt Rasmus, da hun havde chancen.

Skamfølelsen er for Lilian særlig sensitivt at fortælle om, hvor hun flere gange under interviewet græder og gør ophold i sin fortælling. Skammen er fremtrædende i relation til dårlige oplevelser med at søge formel hjælp, hvor hun fortæller:

“(...) Man har jo enormt meget skyld og skam. Jeg skammer mig jo også over, at jeg har ladet det stå på så længe, og at jeg har fundet mig i det. Det er jo enormt flovt, og ikke at handle som andre normale mennesker, ikke. Så det har bare været sådan svært at række ud. Også fordi jeg vidste, at når jeg gjorde det, så ville det jo så være endegyldigt nu ikke, altså den her gang”

(Bilag 3: 18).

Skamfølelsen er altoverskyggende for Lilian og bunder i følelsen af ikke at have handlet “normalt” ved at være blevet i- og vendt tilbage til det voldelige forhold med Rasmus. Ud fra Scheff, der inddrager Cooley, kan det udledes, at Lilians skamfølelse opstår i forestillingen om, hvordan andre vil stigmatisere hende (Scheff 1990: 71). Ifølge Scheffs kobling af skam og stigma føler stigmatiserede personer ofte skam i sociale interaktioner, hvor “normale” personer føler stolthed. Lilians skamfølelse signalerer, at hun føler, at hun har et stigma, fordi hun fandt sig i volden og vendte tilbage til Rasmus (Scheff & Retzinger 1991: 126). Ifølge Nathansons teori om skammens kompas bliver skammen indgribende for Lilian, da hun håndterer den ved *angreb på selvet*, hvor hun bebrejder sig selv for at være blevet (Scheff & Starrin 2014: 197-199). I uddraget formår Lilian at koble fortid og nutid gennem skammen, da skamfølelsen hun bærer på i dag var barrieren for at række ud efter hjælp tidligere. Lilian italesætter dog ikke en fremtid fri for skam, hvormed hun ikke formår at skabe mening med at have været udsat for partnervold og herigennem fralægge sig skammen (Thomsen et al. 2016: 14). Skammen Lilian oplever relateret til sine valg kan skyldes, at hun påtager sig ansvaret og skylden for volden, hvilket er en almindelig tilpasningsstrategi hos voldsudsatte, ifølge voldsspiralen. Konsekvenserne ved dette er, at Lilians selvværd og selvtillid nedbrydes, hvormed det blev sværere for hende at bryde med volden (Jensen et al. 2005: 9). Ifølge Scott og Lymans teori om accounts kan Lilians forklaring på, at hun blev i forholdet så længe, betegnes som en *excuse*. Hun anerkender, at hun handlede uhensigtsmæssigt, men hun fralægger sig det fulde ansvar ved at henvise til konfrontationen med skamfølelsen i mødet med myndighederne, som forklaring på hvorfor hun ikke brød med Rasmus tidligere (Scott & Lyman 1968).

6.1.2 “Det er sidste gang, jeg er gået”

Grundet Lilians skamfølelse og frygt for stigmatisering har hun udelukkende søgt formel hjælp hos krisecentre fremfor hos politiet og kommunen. Det er først på krisecentret, som Lilian opholder sig på under interviewet, at hun er klar til at bryde med Rasmus og får den rette hjælp til dette. Lilian fortæller om, hvordan det var at ankomme på krisecentret således:

“Det var jo grænseoverskridende, fordi ... fordi var det nu det rigtige jeg gjorde? Overdramatiserede jeg hele min situation? Var det så slemt, som jeg synes, det var? Og så med den viden om, at det jeg gjorde nu, det ville gøre, at jeg aldrig kunne vende tilbage. Det var også den der tanke om, at nu skal du altså helt slippe ham og ud af det her. Og så var det lidt angstprovokerende, fordi man ikke rigtig vidste, hvad der skulle ske. At man bare komme helt opløst, færdig og bange ind til nogle helt fremmed mennesker. (...) så jeg var på mit værelse, og sådan skulle sunde mig over det hele. Når jeg havde brug for at snakke, så kunne jeg selvfølgelig gå ned og snakke, og så kom de jo også og tjekkede op på mig ind imellem”

(Bilag 3: 8).

Opholdet på dette krisecenter er et *vendepunkt* for Lilian, da hun her har indset, hvor voldsom volden var, og at det nu skal være endeligt slut med forholdet til Rasmus. *Vendepunktet* kan ses som en *milepæl*, da hun beslutter, at Rasmus fremadrettede ikke skal være en del af hendes liv (Kupferberg 2012: 232). Uddraget viser indledende Lilians tvivl på sin egen vurdering og oplevelse af volden, hvor hun frygtede, at hun overdramatiserede. Voldsspiralen kan bidrage til en forståelse af Lilians tvivl, da bagatellisering af volden er en almen tilpasningsstrategi hos voldsudsatte. Uddraget illustrerer også pointen i voldsspiralen om, at normalisering af vold er karakteristisk for udviklingen i et voldelig parforhold for både den voldsudsatte og voldsudøveren (Jensen et al. 2005: 9). Dét at være klar til gå var derfor en stor barriere for Lilian, hvilket kommer til udtryk ved, at hun skal “*slippe ham*” og ikke eksempelvis “*slippe fra ham*”. Lilian fortæller hertil, at krisecentret har hjulpet hende med at fralægge sig skammen ved at anerkende, at hun også skal bearbejde en kærestesorg over at måtte forlade en, hun elskede (Bilag 3: 8, 13).

Lilian italesætter i forlængelse heraf, at hun frygtede at blive stigmatiseret og udskaftet for at elske en voldelig mand. Hun fortæller, at venner og familie var uvidende om, at der også var andet end vold i forholdet, som var værd at kæmpe for. De forstod derfor ikke, at hun kunne elske ham (ibid.). Det kan tolkes, at Lilian frygtede at opleve *victim-blaming*, hvor hun blev bebrejdet for at have ladet volden stå på, fordi hendes venner og familie var uforstående og uvidende (Meyer 2016). Ifølge Meyers undersøgelse fra 2010 indebærer uformel hjælp fra venner og familie ofte *victim-blaming* attituder på grund af en manglende forståelse for kompleksiteten ved partnervold. Derfor er uformel hjælp ofte ikke nok til at bryde med volden, hvilket også gør sig gældende for Lilian (Meyer 2010: 1). På krisecentret påbegyndte Lilian sit *biografisk arbejde*, hvor det for hende omhandler at føre sit liv tilbage på rette spor ved at genvinde sin identitet, fralægge sig skammen og virkeliggøre sin historie (Bilag 3: 19). Lilian fortæller afsluttende om sit *biografiske arbejde*, og hvordan krisecentret har formået at støtte hende i det:

“Nu har jeg fået kontanthjælp, så jeg har min egen økonomi. Det at jeg føler mig normal. Og det her med at kunne tale om alle de her ting og oplevelser, og så ligesom finde ud af, hvordan det er, hvem jeg er, og hvad jeg egentlig sad i, fordi som sagt, når man sidder i det hver dag, så kan man ikke se det. Men her har de været godt til at forstå. Her får jeg lov til både at føle mig glad og ked af det og vred og sådan. Det har gjort, at jeg også selv har kunne se ”ej, nu er det altså slut. Det er sidste gang jeg er gået”. Og egentlig se hvor voldsomt det var”

(Bilag 3: 17-18).

Uddraget viser Lilians optimisme for fremtiden, hvor hun nu kobler fortid, nutid og fremtid i sin fortælling (Thomsen et al. 2016: 14). Hun begynder hermed at skabe mening med, hvad hun blev udsat for af Rasmus, og hvorfor hun blev i det. I hendes identitetsskabelse søger hun efter at finde frem til, hvem hun er, og begynder derudover at tage ejerskab over sin historie (Bilag 3: 19). Hvor Lilian før oplevede en diskrepans mellem sin *virtuelle-* og *faktiske sociale identitet*, føler hun sig nu mere normal og afklaret med, at forholdet med Rasmus er slut (Goffman 1968: 12-13). Ud fra Scheffs kan det tolkes, at Lilian længe levede i en *opslugende relation* med Rasmus, hvor hun måtte tilsidesætte sine egne behov og gå på kompromis med sin

identitet (Scheff 1994: 25-31). Derfor er det essentielt for Lilian, at hendes behov er i fokus på krisecentret, og at de kan rumme alle hendes følelser, så hun oplever sikre sociale bånd og solidaritet (Scheff 1994: 3). Dette er medvirkende til, at hun kan genopbygge sin selvtillid og sit selvværd, efter det er blevet nedbrudt i den *opslugende relation* med Rasmus.

6.1.3 Afrunding på Lilians fortælling

Lilians fortælling kan indledende karakteriseres som en *kaosnarrativ*. Dette er tydeligt gennem store dele af interviewet, hvor hun flere gange bryder i gråd og hendes stemme ofte knækker. Flere gange gør Lilian ophold i sin fortælling, hvor hun tager tilløb til at fortælle eller skal guides videre. *Kaosnarrativen* er fremtrædende, når hun fortæller om skamfølelsen og stigmaet relateret til at være voldsudsat kvinde, hvor udsigten til en bedre tilværelse er fjern. I overensstemmelse med *kaosnarrativen* er der mangel på narrativ orden i Lilians fortælling, hvor hun hurtigt kommer omkring mange hændelser uden en klar sammenhæng og kronologi. Hendes fortælling fremstår dermed fragmenteret (Thomsen 2016: 246-247; Bilag 3: 4-5). Skamfølelsen og frygten for at blive stigmatiseret står dog klart i Lilians fortælling, da den er tydeligt forankret i hendes krop, og hun gennemlever skammen i takt med, at hun italesætter den. I de uddrag hvor kaos skaber retningen for fortællingen er *excuses* dominerende. Lilians brug af *excuses* tydeliggøre kaosset, og stemmer overens med hendes skamfølelse og stagneret tilstand indledende i fortællingen. Afslutningsvis i Lilians fortælling sker der dog et skift fra *kaos-* til *restitutionsnarrativ* i kraft af *vendepunktet*, hun oplever på sit sidste krisecenterophold. Under dette ophold skifter fortællingen til at omhandle udsigten til en bedre tilværelse, hvor Lilian kan begynde at fralægge sig skammen og genvinde sin identitet som en stærk kvinde. Lilians selvforståelse af at være stærk styrkes af, at hun næsten er færdiguddannet, hvilket for hende står i kontrast til at være voldsudsat. Uddannelsen spiller en stor rolle i Lilians løbende identitetskonstruktion, hvor hendes selvtillid og selvværd højnes, og medvirker ydermere til, at hun vedbliver sin beslutning om at gå fra Rasmus. Helten i Lilians fortælling er krisecentret, som hjælper hende med at bearbejde volden og kærestesorgen. På baggrund af ovenstående analyse udledes det, at *plottet* i Lilians fortælling omhandler, hvor vanskeligt det er at række ud og søge formel hjælp. Dette skyldes,

at diskursen internaliseret i samfundet stigmatiserer voldsudsatte kvinder som svage og "sociale tilfælde". Derudover omhandler *plottet* også, at der som konsekvens af at voldsudsatte kvinder delegitimeres som ofre er en indgribende skam forbundet med at være blevet i- og vendt tilbage til et voldeligt parforhold. Dette fører til en negativ spiral, hvor det for Lilian blev for skamfuldt at søge formel hjælp. Hun forblev derfor længe i forholdet uden mulighed for hjælp til at gå, medmindre hun ville se sin frygt for stigmatisering, *victim-blaming* og at blive udskammet i øjnene. Særligt skamfølelsen og frygten for stigmatisering har stor betydning for Lilians identitetskonstruktion og meningsskabelse, hvilket danner fundament for *plottet* i hendes fortælling. Lilian må kæmpe med skamfølelsen for at genvinde sin selvforståelse som stærk og skabe mening med volden. Af denne grund er det vigtigt, at den herskende samfundsdiskurs bliver ændret gennem formidling af viden om partnervold og konsekvenserne heraf (Bilag 3: 19).

6.1.4 Udfoldelse af samfundets syn på voldsudsatte kvinder

I ovenstående analyse udfoldes der gennem Lilians fortælling en samfundsdiskurs, som stigmatiserer voldsudsatte kvinder. På tværs af alle interviewene med vores informanter omtales et samfundssyn på voldsudsatte kvinder, som har haft en stor betydning for at søge- og få formel hjælp. Lilian italesætter i sin fortælling, at hun frygtede at blive stigmatiseret som svag og et socialt tilfælde (jf. Afsnit 6.1.1). Informanten Emma omtaler et lignende stigmatiserende syn på voldsudsatte kvinder. Emma søgte for 25 år siden på krisecenter efter en voldsepisode med sin ekskæreste, hvor hun frygtede for at dø. Forud for dette havde de været kæreste i omtrent tre år og har et fælles barn sammen. På krisecentret oplevede Emma, at hendes fordomme, om hvem voldsudsatte kvinder var, blev udfordrede.

"(...) jeg kan da se med de kvinder, som var på krisecenteret, at der er mange typer af voldsramte kvinder, fordi der er mange som tror, at voldsramte kvinder er kun... meget lav social klasse, og det er i hvert fald ikke rigtig. Der var meget højtuddannede kvinder på krisecenteret, imens jeg var der"

(Bilag 9: 11).

Emmas uddrag er et eksempel på *intertekstualitet*, hvor hun, ligesom Lilian, henviser til en diskurs om, at voldsudsatte kvinde har en lav social klasse. Emma har selv en

kandidatuddannelse, hvormed hun spejlede sig i de voldsudsatte kvinder med en høj uddannelse på krisecentret. I uddraget forsøger Emma at gøre op med diskursen, hvor hun påtager sig den sociale identitet som voldsudsat kvinde og herigennem påpeger, at diskursen er fejlagtig. Derfor var det ikke vanskeligt for Emma at påtage sig den sociale identitet som voldsudsat, da den ikke var i diskrepans med hendes *faktiske sociale identitet* (Goffman 1968: 12-13). Emmas oplevelse af, hvilke kvinder der tager på krisecenter stemmer dog ikke overens med socialrådgiverne Annas og Louises mere nutidige erfaring. Begge udtaler, at uddannelsesniveaue hos kvinderne varierer, men at de sjældent modtager kvinder med lang videregående uddannelse, og at de fleste er på kontanthjælp (Bilag 12: 8; Bilag 13: 6). Dette kan være grunden til, at Lilian distancerer sig fra den sociale identitet som voldsudsat ved at påtale sit nyligt gennemførte grundforløb (jf. Afsnit 6.1.1). Louise fra krisecentret i Region Sjælland uddyber dog, at alle kvinder, uafhængigt af uddannelsesniveau, kan blive udsat for vold, men at kvinder med en høj uddannelse gør brug af *“(...) den ambulante rådgivning og måske kan de hurtigere finde en lejlighed eller måske kan de flytte ind hos noget netværk”* (Bilag 13: 6). Det kan antages, at der for 25 år siden, da Emma var på krisecenter, var flere højtuddannede kvinder på krisecentrene, da der var færre alternative tilbud til voldsudsatte kvinder. På trods af at alle kvinder kan blive udsat for partnervold, så er der dog stadig et stigma om, at voldsudsatte kvinder er viljesvage og “sociale tilfælde” (jf. Afsnit 3.4). Anna fra et krisecenter i Region Syddanmark påtaler dette stigma og konsekvenserne heraf:

“Det er jo et tabu, fordi der er mange mennesker, der ikke kan tale om det, eller mener det er forkert eller mener, at det er en svag person, der udsættes for vold. Og det er jo borgerens rolle, hvis det hele tiden bliver italesat, fordi så har man jo ikke lyst til at dele, at man bliver udsat for vold”

(Bilag 12: 16).

Anna fortæller, at det er den almene borger, der opretholder stigmaet ved kontinuerligt at italesætte dét. En grund til at dette stigma vedbliver kan også skyldes, at det er tabuiseret i Danmark at være voldsudsat. Stigmaet bibeholdes derfor grundet en negativ spiral, hvor det er for skamfuldt for voldsudsatte kvinder at stå offentligt frem og udfordre stigmaet, fordi de vil blive udskammet og stigmatiseret

som svage, da de ikke er *ideelle ofre* (jf. Afsnit 3.4). Undersøgelsen af Garcia påviser en herskende *victim-blaming* attitude i Danmark, hvor 71 % er enige i, at provokerende adfærd fra kvinden er skyld i partnervold. Implicit i dette ligger forestillingen om, at vold er legitimt under visse omstændigheder. Garcia påpeger også, at der ikke er sket en ændring i denne attitude fra 1999 til 2010, hvilket bekræfter at stigmaet ikke er blevet udfordret tilstrækkeligt (Garcia 2014: 380). Flere af informanterne italesætter, at de blev mødt af dette stigma, *victim-blaming* samt berøringsangst hos både myndigheder og pårørende, når de forsøgte at fortælle om volden (Bilag 3, 4, 8-10). Konsekvensen af dette var, at deres skamfølelse blev forstærkede og bekræftede. Ifølge skammens kompas måtte de derfor håndtere skammen ved enten *angreb på selvet*, *angreb på andre*, *undgåelse* eller *tilbagetrækning* (Scheff & Starrin 2014: 197-199). Lilian håndterede skamfølelsen ved *angreb på selvet*, hvorfor hun ikke selv kunne række ud efter hjælp, da hun påtog sig skylden for volden. Lilian italesætter i denne forbindelse, at hun ønskede, at nogle havde rakt ud til hende, hvor hun forklarer "(...) folk er så berøringsangst med det [volden], og bliver måske forskrækket over de her ting, så de egentlig bare trækker sig" (Bilag 3: 18). Berøringsangsten og ubehaget over at høre om volden gjorde, at Lilian oplevede *isolerende relationer*, hvor andre trak sig fra hende (ibid.; Scheff 1990: 25-31). Informanten Dorte, der var i et voldeligt parforhold i over 10 år, håndterede ligeledes skammen ved *angreb på selvet* og oplevede blandt andet en berøringsangst og et tabu, da hun forsøgte at formidle viden om voldsudsatte kvinder.

"Det er bare sådan et tabu, så det er ikke noget der bliver delt [på de sociale medier] (...) Hvor jeg bare sidder og tænker, at det er berøringsangst for de her mennesker, fordi de ved ikke, hvad de har med at gøre, og "tænk nu hvis jeg deler det, og nogle tror, at jeg har det i min familie", altså "tænk at hvis der er nogle der tror, at jeg kender nogle, der gør det her"

(Bilag 8: 35).

I uddraget påpeger Dorte en kultur, hvor folks frygt for at blive stigmatiseret og sat i relation til partnervold afholder dem fra at gå ind i debatten. Helene Oldrup fra Lev Uden Vold forklarer, at det dog kan være svært for borgerne at ændre stigmaet, da det er internaliseret i kulturen, at man ikke skal intervenere i privatsfæren. Derfor er

folk ofte også er blinde overfor partnervold (Bilag 14: 6). Vicepolitiinspektør hos Københavns Vestegn, Søren Rye, argumenterer for, at for at ændre kulturen må befolkningen som helhed tage stilling til partnervold, eksempelvis gennem informationskampagner. Han håber, at en kulturændring kan medføre, at flere i samfundet anmelder partnervold, hvilket på sigt vil styrke forebyggelsen. Flere anmeldelser vil også muliggøre, at politiet kan foretage flere risikovurderinger⁵, som ligeledes vil styrke forebyggelsen af både partnervold og -drab (Bilag 15: 7).

6.1.5 Udfoldelse af den indgribende skam

Foruden frygten for at blive stigmatiseret, så omhandler *plottet* i Lilians fortælling også, hvordan delegitimering af voldsudsatte kvinder som ofre medfører en indgribende skam forbundet med at have været forblevet i- og vendt tilbage til et voldeligt parforhold. Denne skamfølelse bliver italesat på tværs af interviewene med vores informanter. Skammen er eksempelvis central i Dortes fortælling, da den er altoverskyggende i hendes hverdag. Dorte var i et forhold med sin mand i over 10 år, og sammen har de fået to børn. Både Dorte og børnene blev gennem de 10 år udsat for fysisk- og psykisk vold, hvorfor de måtte flygte på krisecenter. Dortes skamfølelse udspringer af, at hun føler, at hun har fejlet som mor. Hun italesætter skammen således:

“Jeg ved godt, at mennesker siger, at det kunne du ikke vide og alt det her, men jeg føler bare, at jeg har det her kæmpe ansvar, fordi de her skabninger, som jeg sætter i verden, og som jeg skal give det bedste liv muligt. Det har jeg overhovedet ikke – det kan jeg jo kun gøre nu hver dag. Men at jeg har formået at fejle så stort, og den fejl er så skamfuld, føler jeg, i når folk kigger på en, og tænker 1. Du levede i det 2. Du blev så lang tid. Hvad er der foregået?”

(Bilag 8: 26).

Skamfølelsen, Dorte bærer, skabes i relation til andre, da hun forestiller sig, at andre dømmer hende. Ifølge Scheff, der trækker på Cooley, opstår skammen i individets selvbevidsthed, hvor individet ser sig selv gennem andres øjne, hvilket Dorte er et

⁵ Spousal Assault Risk Assessment: Short Version (SARA: SV). Et standardiseret risikovurderingsredskab for gentagne partnervold ved politiet (Weih et al. 2019: 36).

eksempel på (Scheff 1990: 71). I uddraget er det fremtrædende, at Dorte håndterer skamfølelsen ved *angreb på selvet*, da hun bebrejder sig selv for volden mod børnene ved at henvise til, at det var hendes fejl at vælge sin mand som deres far og at forblive i forholdet så længe (Scheff & Starrin 2014: 197-199). Det kan antages, at skammen er særligt indgribende for Dorte, da den understøttes af, at voldsudsatte kvinder stigmatiseres som svage og "sociale tilfælde", i form af at hun føler, at hun ikke kan passe på sine børn. Da skamfølelsen er dominerende i Dortes selvforståelse bliver hendes fortælling en *kaosnarrativ*, ligesom Lilians (jf. Afsnit 6.1.3). Dorte er dybt berørt og græder gennem hele interviewet, og hendes fortælling mangler både struktur og kronologi. Hendes fortælling er dermed gennemsyret af kaos. Informanterne Dorte og Lilian er eksempler på, hvor skadelig skammen kan være, både før og efter de søger formel hjælp. Skammen bliver særligt indgribende, da den bunder i samfundet syn på voldsudsatte kvinder. Det kræver en derfor en ændring i samfundsdiskursen for at mindske skammen som barrierer for at søge- og få formel hjælp.

6.1.6 Delkonklusion

Centralt for Lilians fortælling er frygten og fortvivlelse over at skulle indgå i et samfund, som ikke forstår, hvad det indebærer at være voldsudsat kvinde. Hendes fortælling står som eksempel på, hvordan den herskende samfundsdiskurs, der stigmatiserer voldsudsatte kvinder som svage og "sociale tilfælde", i sin blotte eksistens, kan være en barriere for, at voldsudsatte kvinder kan søge hjælp til at bryde med volden. For Lilians var den formelle hjælp hos myndigheder som politiet og kommunen derfor aldrig en mulighed, da frygten for stigmatisering og *victim-blaming* var altoverskyggende. Denne frygt blev forstærket af en skamfølelse, som Lilian håndterede ved *angreb på selvet*. Hendes skam er især relateret til, at hun flere gange vendte tilbage til Rasmus og i lang tid fandt sig i volden. Dette er også ofte grund til *victim-blaming* attituder (Meyer 2016; Gracia 2014). Først da Lilian tog på det tredje krisecenter, fik hun den rette formelle hjælp til at bearbejde volden, kærestesorgen og fralægge sig skammen. Det er i kraft af *vendepunktet*, at Lilian begynder sit *biografisk arbejde* med at genvinde sin identitet, fralægge sig skammen og virkeliggøre sin historie. Det er også i den forbindelse, at hendes fortælling skifter fra at være en *kaosnarrativ* til en *restitutionsnarrativ*. Eksperterne italesætter et

stigma i deres arbejde med voldsudsatte, hvor socialrådgiveren Anna påpeger tabuisering, som hovedårsagen til at stigmaet om voldsudsatte kvinder som svage opretholdes. Både Anna, Helene Oldrup fra Lev Uden Vold og Søren Rye påtaler, at det kræver en ændring i diskursen for, at partnervold og -drab kan mindskes. Partnervold er forbundet med privatsfæren, hvorfor folk ikke intervenserer, hvilket skal ændres, ifølge vores eksperter. Det skal hermed være et fælles, samfundsmæssigt ansvar at stoppe partnervold mod kvinder, blandt andet ved at mindske tabuet, stigmatisering og *victim-blaming* attituder, så voldsudsatte kvinder kan fralægge sig skammen og søge hjælp.

6.2 Tanja: En fortælling om voldsfaglig viden

Tanjas fortælling står som eksempel på, hvor stor en betydning voldsfaglig viden hos myndigheder har for voldsudsatte kvinders oplevelse af at blive forstået og tilbudt den rette hjælp til at bryde med volden. Herudover repræsenterer Tanjas fortælling også dét at skulle kæmpe for kærligheden for at kunne forblive en familie.

Tanja har været i et forhold med sin nuværende mand, Anders, i over 10 år, og sammen har de en søn i skolealderen. Tanja er i slut 30'erne, har en kandidatuddannelse inden for humaniora og underviser i perioder på en videregående uddannelse, når hun ikke er sygemeldt. Hun har tre gange været i et forløb i psykiatrien i forbindelse med sin PTSD, som er opstået efter de voldsepisoder, hvor hun har været bange for at dø (Bilag 4: 1). Tanja og Anders mødte hinanden under studiet, hvor hun fortæller, at volden indtraf tidligt og eskalerede hurtigt. Hertil fortæller Tanja, at der i flere år havde været psykisk vold, hvor hendes selvværd gradvis blev nedbrudt ved, at hun i en lang periode blev nedgjort. Hun fortæller i forlængelse heraf, at den psykiske vold gav plads til den fysiske vold, der startede med skub og at blive spyttet på, men eskalerede til slag i ansigtet og kvælertag (Bilag 4: 2-3). I en lang periode havde Tanja forsøgt at søge formel- og uformel hjælp, men starten på at få den rette hjælp til at stoppe volden fik hun først under sin graviditet, hvor hun fik kontakt til Dialog Mod Vold. Anders var i et behandlingsforløb hos Dialog Mod Vold i syv år, som blev afsluttede for godt to år siden. Sideløbende med Anders' behandling startede Tanja i sit første behandlingsforløb på psykiatrien. Den fysiske vold ophørte for omkring otte år siden,

hvor Tanjas krav er, at Anders jævnlige går til psykolog for at blive fastholdt i sin udvikling (Bilag 4: 1, 16). Tanja og Anders valgte at blive gift efter den fysiske vold stoppede, som en bekræftelse på at de kom igennem det sammen, og at kærligheden sejrede (Bilag 4: 7).

6.2.1 “Hjælp, hjælp mig!”

Mens den fysiske vold stod på overvejede Tanja flere gange at flytte fra Anders for at bryde med volden, men særligt hendes økonomi var en barriere. Ét af Tanjas første forsøg på at søge formel hjælp var et møde med en sagsbehandler på Borgerservice, hvor hun søgte hjælp til at flytte fra Anders. Episoden på Borgerservice bryder den narrative orden og fremstår som et pludseligt og kaotisk indskud uden kontekst i Tanjas fortælling.

“Jeg har prøvet engang, hvor jeg gik ned, på det der hedder Borgerservice og bare græd, og sagde ”hjælp, hjælp mig!”. Og så kom jeg ind til en sagsbehandler der sagde, at så måtte min mand jo få sig et ekstra job og betale for min husleje et nyt sted. Men når man er sammen med en voldelige mand. Det gør han ikke. Så der var ikke så meget ... Altså jeg synes, de første mange gange ... de første år jeg rakte ud, der fik jeg ikke ret meget hjælp. Jeg følte mig også fordømt og udskammet for, at jeg ikke var gået, selvom jeg sad og bad om hjælp til at gå, ikke”

(Bilag 4: 4-5).

Tanja oplevede i mødet med sagsbehandleren ingen udsigt til hjælp og sympati på trods af, at hun desperat bøn-faldt om hjælp. Sagsbehandlerens mangel på voldsfaglig viden resulterede i, at Tanja følte sig fordømt og udskammet for ikke at være gået fra Anders tidligere. Responsen kan ses som *victim-blaming* og stigmatisering, hvorigennem Tanjas muligheder for at bryde med Anders reduceres og derigennem hendes livschancer (Meyer 2016; Goffman 1968: 14-15). Tanja internaliserede sagsbehandlerens respons i sin selvforståelse, hvor hun bebrejdede sig selv for at være voldsudsat og dermed følte, at hun ikke fortjente hjælp til at bryde med Anders. Tanjas eneste mulighed var derfor at forblive i det voldelige forhold. Uddraget illustrerer *intertekstualitet*, hvor sagsbehandleren talte ud fra en

patriarkalsk forståelse af kønsrollerne, hvor manden er forsørgeren og forpligtet til at hjælpe (Christie 1986: 20). Dette positionerede Tanja i en rolle som underlegen og afhængig af Anders, hvorfor hun mistede sin selvstændighed og handlekraft. Tanja forklarer i uddraget, hvorfor hun ikke fulgte sagsbehandlerens anvisning ved brug af *justification*, som account. Hun påtager sig det fulde ansvar for ikke at have bedt Anders om hjælp til at betale husleje et nyt sted, men retfærdiggøre dette ved at pointere, at en voldelig partner aldrig ville hjælpe. Herigennem retfærdiggøre hun, hvorfor hun forblev i forholdet (Scott & Lyman 1968: 51-52). Denne *justification* understøttes af, at der i voldelige parforhold ofte er kontrol, magt og frihedsberøvelse af den voldsudsatte, hvormed Anders sandsynligvis aldrig frivilligt ville frasige sig magten over Tanja (Stark 2007; Jensen et al. 2005: 46-52). Uddraget er ligeledes et eksempel på, hvordan Tanja oplevede *victim-blaming* i sit møde med myndigheder, herunder på Borgerservice, hvor hun blev bebrejdet for volden ved, at hun var blevet i forholdet (Meyer 2016). Tanja fortæller senere, at sagsbehandlerens respons og spørgsmål til, hvorfor hun ikke bare gik fra Anders, medførte, at hun mistede kræfterne og modet til at søge formel hjælp (Bilag 4: 5). Hun italesætter, at konsekvenserne af denne type respons var, at hun skammede sig og bebrejdede sig selv, hvormed hun fandt sig i mere vold derhjemme (Bilag 4: 11). Ifølge teorien om skammens kompas kan det tolkes, at Tanja håndterede skamfølelsen ved *angreb på selvet*, hvilket ledte til selvforagt, hvor hendes selvværd blev mindsket (Scheff & Starrin 2014: 197-199; Bilag 4: 11). Dette stemmer overens med, at hun fandt sig i mere vold derhjemme, da hun bebrejdede sig selv og herigennem legitimerede Anders' vold mod hende. Tanja skaber mening med, at det var skammen, der forhindrede hende i at kunne bryde med volden, de første år hun søgte hjælp.

Tanja vender senere i interviewet tilbage til følelsen af at blive pålagt skam, da hun fortæller om at blive bebrejdet for partnervolden af både myndigheder, familie og venner. Hun henviser til podcasten 'Mørkeland', som diskuterer ældre kriminalsager, til at forklare sine følelser og oplevelser med *victim-blaming*.

"(...) Og dér er der en kvinde, der bliver voldtaget af ham her taxachaufføren, der også slog nogle børn ihjel ude på Femøren. Og der gik både pressen, men også hans forsvarsadvokater, så meget ind i hendes liv. (...) Det bliver sådan en dobbeltkrænkelse, fordi man først bliver udsat for noget grimt, og så bliver man så også bebrejdet for det og kastet skam over én. Man kommer til

at føle sig helt værdiløs, og det gør det sværere at komme ud af, fordi man føler faktisk ikke, at man har retten til det. Det er meget specielt at sidde at sige, fordi det strider imod alt, som jeg egentlig mener, men det er sådan det egentlig bliver”

(Bilag 4: 19).

Uddraget er et eksempel på *intertekstualitet*, da Tanja refererer til ‘Mørkeland’, som italesætter en samfundsdiskurs, hvor voldtægts ofre bebrejdes for overgrebet, de har været udsat for. Tanja kobler samme problematik med *victim-blaming* af voldtægts ofre til kvinder udsat for partnervold (Meyer 2016). Ud fra Christies teori om det ideelle offer tydeliggøre uddraget, hvordan voldsudsatte kvinder delegitimeres som ofre, og dermed har vanskeligere ved at opnå sympati og hjælp fra offentligheden, herunder myndigheder (Christie 1986; Meyer 2016). Tanja beskriver, hvordan denne dobbeltkrænkelse resulterede i, at hun følte, at hun ikke havde retten til at bryde med volden og derfor blev fastholdt i den. Dette er et tydeligt eksempel på kaosset i Tanjas fortælling, hvor hun blev stagneret i sit liv uden udsigt til en bedre tilværelse, da hun følte, at hun hverken kunne eller havde ret til bryde med volden.

6.2.2 “Det går ikke over af sig selv”

I en lang periode frygtede Tanja at blive mødt af samme respons som på Borgerservice, hvilket afholdte hende fra at søge hjælp igen. Under sin graviditet blev hun dog konfronteret af sin jordemoder med, at hun havde brug for hjælp (Bilag 4: 8). Hun beskriver det således:

“Min jordemoder synes, at jeg virkede meget stressede og ked af det under graviditeten. Og det var jeg nok også, og jeg kunne ikke lige selv se det. Så kom jeg i hvert fald ind til et Familiecenter, hvor psykologen der på en måde lavede en screening og kunne hurtigt se, at jeg var udsat for noget derhjemme uden, at jeg helt indrømmede det. Han gav mig så en udskrift fra Dialog Mod Vold, og sagde, at enten skal man vælge at leve i det, og ellers skal man gøre noget ved det. Det går ikke over af sig selv”

(Bilag 4: 1-2).

Uddraget illustrerer et *vendepunkt* for Tanja, hvor hun indså, at volden ikke ville stoppe af sig selv. Dette *vendepunkt* skete i kraft af, at psykologen rakte ud til hende, hvilket var centralt for, at Tanja kunne modtage hjælpen grundet sine tidligere erfaringer og håndtering af skam. Tanja blev konfronteret med to handlemuligheder af psykologen på Familiecenteret, hvormed *vendepunktet* kan ses som *en særlig udfordring* (Kupferberg 2012: 233). I kraft af dette indså hun, at hun ikke kunne acceptere volden, særligt grundet frygten for at myndighederne potentielt kunne tvangsjerne deres søn. Hun gjorde dermed brug af *biografisk arbejde* til at føre sit liv mod en familie- og et parforhold uden vold. Derfor stillede hun Anders et krav om, at han skulle kontakte Dialog Mod Vold for behandling, hvilket han gjorde (Bilag 4: 15). Det væsentlige i Tanjas *biografiske arbejde* var at redde sin familie, da hun stadig elskede Anders og ønskede, at de skulle være sammen som en familie. Hun forklarer, at:

“Uanset hvor meget vold der er, så er det aldrig det hele parforhold, fordi der er også masser af kærlighed og masser humor og omsorg og alt muligt ikke. Så det [volden] er en lille del af det, men den fylder meget. Det er virkelig kompleks. Og det er den anden side. Det er utrolig svært, at gå fra en man elsker”

(Tanja: 5-6).

Tanjas forklaring kan karakteriseres som en *excuse*, da hun var bevidst om det u hensigtsmæssige ved at blive i et voldeligt forhold med Anders, men forklarer det med, at forholdet også består af kærlighed og omsorg, hvormed volden kun var en lille, men betydelig, del (Scott & Lyman 1968: 47-50). Uddraget illustrerer kompleksiteten i et voldelig parforhold, da volden ikke er alt. Et brud med forholdet ville for Tanja også medføre kærestesorg, da hun ikke kun skulle bryde med volden men også kærligheden. Erkendelsesprocessen i at indse, at kærligheden ikke kan opveje volden er derfor essentielt for at kunne søge hjælp til at bryde med den. Da Tanja valgte, at hun ville kæmpe for forholdet blev hendes eneste mulighed dermed, at Anders skulle i behandling, så hun ikke risikerede at miste sin søn. Frygten for at miste sin søn leder Tanjas fortælling videre, hvor hun springer til et møde hos Dialog Mod Vold. Under dette møde blev hun diagnosticeret med PTSD, og de bad hende derfor kontakte egen læge for behandling:

“Der kan jeg også huske, at jeg græd helt hysterisk, fordi jeg var bange for, at nu skal jeg fortælle myndighederne om det her [volden], og kan man så overhovedet passe... Det er jo ikke ansvarligt at få et barn, når man er i et voldelig parforhold. Jeg fattede det bare ikke, da jeg blev gravid. Jeg tænkte ”jeg er også irriterende, og det må jeg også bare holde op med”. Så det fylder virkelig meget. Men for hver gang jeg så havde kontakt med myndighederne, og der aldrig blev stillet spørgsmålstejn ved, om han [sønnen] havde det godt (...) Det var der, at det begyndte at hjælpe, da jeg ikke længere var bange for at bede om hjælp”

(Bilag 4: 9).

Tanjas dystopiske perspektiv på at skulle fortælle om volden er tydeligt i uddraget. Hun fortæller i forlængelse heraf, at hun hellere ville leve med volden end risikere, at myndighederne tog deres søn (Bilag 4: 9). Uddraget illustrerer Tanjas kaotiske tilstand, hvor hun håndterede skammen over at have fået et barn i et voldeligt forhold ved *angreb på selvet*, hvor hun tvivlede på sin egen forældreevne og ikke Anders' (Scheff & Starrin 2014: 197-199). Det kan antages, at skammen over at have fået et fælles barn forstærkes af, at Tanja også skammede sig over, at hun blev i forholdet og fandt sig i volden. Dét, at de skulle have et fælles barn, medførte, at Tanja forpligtede sig endnu mere til Anders i stedet for at gå fra ham, hvilket netop myndighederne havde bebrejdede hende for. Ifølge Meyer er stigmatisering og mangel på sympati typisk hos myndigheder uden voldsfaglig viden, hvis den voldsudsatte vender tilbage til- eller forblive i et voldelig parforhold imod deres anbefaling (Meyer 2016: 80). Netop anbefalingen om at gå fra Anders havde Tanja tidligere fået på Borgerservice, og det kan antages, at hun frygtede samme *victim-blaming* fra sin lægen. Tanjas forklaring på, hvorfor hun fik et barn med Anders, kan karakteriseres som en *excuse*, hvor hun fortæller *“Jeg fattede det bare ikke”*. Her appellerer hun til sin manglende indsigt i voldens omfang, og hun antager herigennem, at havde hun haft denne indsigt, så havde hun ikke fået et barn med Anders (Scott & Lyman 1968: 48). Tanjas *excuse* understøttes af voldsspiralen, som pointerer, at volden i et parforhold normaliseres for både den voldsudsatte og voldsudøveren. Det kan hermed være svært at se, at forholdet er voldeligt (Jensen et al. 2005: 9-10). Scheffs kobling af stigma og skam kan bidrage til en yderligere

forklaring på Tanjas skamfølelse. Hun påtaler selv en frygt for at myndighederne ville tro, at hun ikke kunne passe på sit barn som voldsudsat kvinde (Bilag 4: 9; Scheff & Retzinger 1991: 126). Det er en almen forståelse, at det er skadeligt for børn at være vidne til vold i familien (4H - Lokk.dk), men Tanjas frygt udsprang dog ikke herfra. Det kan tolkes, at Tanja herimod frygtede stigmaet om, at voldsudsatte kvinder er svage og "sociale tilfælde" og af denne grund ikke kan tage vare på sit barn (Goffman 1968: 14). I forlængelse heraf fortæller Tanja også, at det var en lettelse for hende, at myndighederne aldrig tvivlede på deres søns trivsel eller hendes forældreevne (Bilag 4: 9). Dette fører til et skift i Tanjas fortælling, da hun gradvist fik lettere ved at søge hjælp, hvilket uddraget illustrerer. Tanja har derfor aldrig fortrudt, at hun fulgte Dialog Mod Volds råd om at kontakte sin læge, da det blev starten på at få den rette hjælp og på at acceptere, at volden er en del af hendes historie.

6.2.3 "Det kan aldrig være ens egen skyld"

Tanjas fortælling er karakteriseret af, at hun går fra en kaotisk udsigtsløshed til at være orienteret mod en bedre tilværelse i kraft af *vendepunktet* i hendes fortælling, som fører hende til mødet med Dialog Mod Vold. Tanja uddyber, hvilken betydning Dialog Mod Vold og deres forståelse af hendes situation har haft for hendes identitet og selvforståelse.

"Jamen så begyndte jeg at føle mig lidt mindre forkert. Og de begyndte også at lære mig, at det kan aldrig være ens egen skyld, at man bliver udsat for vold. At uanset hvor irriterende eller krævende man er, så har den anden altid et valg. Og det begyndte at give mig noget styrke tilbage. At uanset hvad, så har jeg ikke fortjent at blive udsat for vold. Også det her med hele tiden at skulle forklare sig selv, fordi man bliver ligesom en undskyldning for sig selv. Og det gør noget ved ens selvforståelse. Altså det her med at være normal på en måde, det hjælper. Så det er ikke fordi, at der er noget galt med mit hoved, men det er sådan mennesket er indrettet"

(Bilag 4: 11).

Dialog Mod Vold lærte Tanja om voldens mekanismer og konsekvenser, hvilket gav hende en styrke tilbage, som hun ellers havde mistede i forholdet og hos myndigheder uden voldsfaglig viden. Hun oplevede hermed at blive afstigmatiserede

gennem deres voldsfaglig viden, der viste hende, at hun havde handlet normalt. Det er særligt konsekvenserne af den psykiske vold, som hun fik redskaber til at håndtere, hvortil hun gradvist genvandt sin identitet. Det kan udledes, at Dialog Mod Vold lærte Tanja at ændre sin håndtering af skam til ikke at *angribe selvet* (Scheff & Starrin 2014: 197-199; Jensen et al. 2005). Retrospektivt rationaliserer Tanja, at hun de første år ikke fik den rette hjælp, fordi hun stod i "*orkanens øje*" og i en dyb krise (Bilag 4: 6). Hun fortæller, at mangel på voldsfaglig viden og berøringsangst hos myndighederne var grunden til, at de responderede uhensigtsmæssigt på hendes søge efter hjælp til at bryde med volden. Her skaber hun hermed mening med sine oplevelser af at søge formel hjælp, og den retning det har ført hendes liv frem til i dag. Gennem denne meningsskabelse fralægger Tanja sig også skammen, som myndighederne pålagde hende ved at henvise til, at de ikke havde redskaberne og viden til at hjælpe hende bedre. Hertil fortæller Tanja, at hun er blevet mødt af myndighederne på en anden måde efter hun har fået hjælp, og volden er stoppet. Dette skyldes, at Tanja nu kun er i kontakt med myndigheder med voldsfaglig viden (Bilag 4: 11).

6.2.4 Afrunding på Tanjas fortælling

Ligesom Lilians fortælling kan Tanjas fortælling karakteriseres som både en *kaos-* og *restitutionsnarrativ*. Tanjas fortælling fremstår dog mindre kaotisk end Lilians, da hun i kaosset forsøger at give en forklaring på, hvorfor hendes fortælling forløber, som den gør. Ved Tanjas fortælling bliver *kaosnarrativen* tydeligt i den manglende narrative orden, hvor flere hændelser er fortalt som pludselige indskud ude af kontekst, mens andre hændelser helt er fortrængt. Hun påtaler selv flere gange i interviewet, at hun har svært ved at huske, hvilke myndighederne hun har været i kontakt med og sine oplevelser her (Bilag 4: 2, 8; Thomsen 2016: 246-247). I *kaosnarrativen* anvender Tanja både *excuses* og *justification*, som forklaringer på, hvorfor hun ikke flyttede fra Anders, og hvorfor hun fik et barn med ham. Kaosset bliver særlig tydeligt, når hun fortæller om, hvordan hun har følt sig stigmatiserede og udskammet af myndigheder. Netop hendes erindringer om at søge hjælp de første år fremstår for Tanja som kaotiske og uden udsigt til at kunne bryde med volden. *Vendepunktet*, der førte hende til Dialog Mod Vold, resulterede i et skift til, at Tanja fik den rette formelle hjælp, hvormed hun begyndte at kunne fralægge sig

skammen og selvbebrejdelsen. Når Tanja retrospektivt tænker på hjælpen hos Dialog Mod Vold, så kan hendes fortælling anses som en *restitutionsnarrativ*. Dialog Mod Vold bliver helten i Tanjas fortælling, da de med deres voldsfaglig viden giver hende redskaberne til at genvinde sin identitet og styrke. Det centrale i Tanjas *biografiske arbejde* var at få en familie uden vold, hvor identitetskonstruktionen og dét at få en positiv selvforståelse var essentielt, da volden var dybt internaliseret i hende. Omdrejningspunkt i Tanjas *restitutionsnarrativ* er dermed, at hun indså, at hun ikke fortjente at blive udsat for vold og ikke skulle bebrejde sig selv. På baggrund af ovenstående analyse kan det udledes, at *plottet* i Tanjas fortælling omhandler, hvor essentielt det er at søge hjælp hos myndigheder, som har voldsfaglig viden, da de kan give den rette hjælp. Herimod kan det være decideret skadeligt for den voldsudsatte at søge hjælp hos myndigheder, der ingen eller begrænset voldsfaglig viden har, da deres respons kan indebære udskamning og stigmatisering. Tanja pointerer hertil, at mødet med disse myndigheder kan fastholde den voldsudsatte i volden (Bilag 4: 12). *Plottet* bliver tydeligt i Tanjas retrospektive meningsskabelse af den formelle hjælp eller mangel på samme, som hun fik. Her oplevede Tanja, at hun ikke fik den rette hjælp, da hun stod i kaosset, og at myndighederne, grundet deres mangel på voldsfaglig viden, ikke kunne håndtere hendes situation. Dette har betydning for hendes identitetskonstruktion, hvor myndighedernes *victim-blaming*, stigmatisering og udskamning blev ødelæggende for Tanjas selvforståelse, hvormed hun ikke følte sig berettiget til at bryde med volden. Derfor blev Tanjas møde med Dialog Mod Vold afgørende for hendes identitet og selvforståelse, da hun med deres voldsfaglig viden indså, at hun ikke fortjente volden.

6.2.5 Udfoldelse af kærlighedsforholdet

I Tanjas fortælling var det familiens kærlighed, der sejrede, hvor hun kæmpede for at overkomme volden samme med Anders. Hendes fortælling viser, hvordan der er mere end kun vold i et voldelige parforhold, hvilket kan være en stor barriere for at gå. Lora Bex Lempert undersøger de negative konsekvenser af at søge hjælp som voldsudsat kvinde. Hun argumenterer for, at der mangler en kollektiv forståelse af, at forholdet ikke kan reduceres til vold, hvor hun skriver "*They believe in their partners as their primary sources of love and affection and, simultaneously, as the most*

dangerous persons in their lives” (Lempert 1997: 290). Løsningen på partnervolden kan dermed ikke kun reduceres til holdningen om, at kvinden skal forlade sin voldelige partner (ibid.) I flere af interviewene med vores informanter italesættes kærligheden som en barriere, da den medfører, at det er svært at identificere og erkende volden. Voldsspiralen forklarer, hvordan forelskelse og idealisering er karakteristisk for starten på et voldelige parforhold, da det muliggør, at volden gradvist kan indtræde. Af denne grund normaliseres volden, da den bliver en del af parforholdet sideløbende med kærligheden (Jensen et al. 2005: 9). Informanten Dorte fortæller om at skulle bryde med et voldeligt parforhold efter mere end 10 år uden at have erkendt, hvor skadeligt forholdet var for hende og hendes børn. Hun omtaler dette i forbindelse med at måtte flygte på et krisecenter med sine børn efter en voldsepisode.

“Da jeg flygter, der er jeg ikke nået i den proces af at forstå, at jeg ikke kunne fikse det (...) Jeg vidste godt til sidst efter, at han slog igen og igen, at han ikke ville stoppe med at slå, men jeg har jo så tænkt, at hvis han bare ville stoppe med at gøre det overfor børnene. Og jeg har altid gået imellem, og så er det gået ud over mig (...) For at sige, at da jeg kom væk, der var jeg ikke i den proces af at tænke ”sikke en nar, hvad er det jeg har levet i?”. Der var jeg stadigvæk i den her, hvad er det, de kalder den, stockholmsyndrom, og lad mig heller komme tilbage til ham. Eller ikke lade mig komme tilbage til ham, men lad os finde ud af det, lad os hjælpe ham og jeg elsker ham jo stadig”

(Bilag 8: 2).

Dorte elskede stadig sin mand, hvorfor hendes største ønske var, at de kunne redde forholdet og hjælpe ham. Hun kunne acceptere volden mod sig selv, men ikke mod sine børn, hvorfor hun var tvunget til at flygte med dem. Heri ligger der en erkendelse af, at hun ikke var klar til at bryde med forholdet på grund af kærligheden. Til at forklare dette, anvender Dorte en account i form af *excuse*, hvor hun henviser til, at hun havde udviklet stockholmsyndrom⁶. Dette er et eksempel på *intertekstualitet*, hvor Dorte henviser til en almen kendt og accepteret psykisk tilstand, hvormed hun fralægger sig en del af ansvar for ikke at være gået tidligere

⁶ Stockholmsyndrom udvikler sig ud af ofrets forsøg på at relatere sig til sin tilfangetager eller få sympati fra kidnapperen (1K - britannica.com)

eller kunne se, hvor skadeligt forholdet var. Yderligere fralægger Dorte sig også det fulde ansvar for at have elsket ham gennem denne *excuse* og ønskede derfor, at de kunne forblive sammen (Scott & Lyman 1968: 47). På baggrund af denne *excuse* understreger Dorte, at det var grundet kærligheden, at hun ikke var klar til at gå fra ham. Det kan antages, at Tanja ligeledes ville have brudt med Anders, hvis hun var blev stillede i en situation som Dortes. Dette udledes, da frygten for at få tvangsfjernet sin søn er dominerende i alle Tanjas overvejelser, hvormed hun aldrig ville acceptere volden, fordi det ville være for en stor risiko (jf. Afsnit 6.2.2). Dortes uddrag bidrager til en forståelse af, hvorfor det kan være svært for voldsudsatte kvinder at gå fra sin voldelige partner, hvilket taler ind i den almen undren i samfundet. Ifølge en national survey fra Australien i 2014 angav 78 %, at de ikke forstod hvorfor kvinder udsat for partnervold forblev i forholdet. Herudover angav 51 %, at de mente, at kvinder udsat for partnervold kunne forlade deres partner, hvis de virkelig ville (Meyer 2016: 77-78). Det kan antages, at samme undren gør sig gældende i Danmark, hvilket vores eksperter italesætter. Anna, der er socialrådgiver på et krisecenter, italesætter et tabu og stigma forbundet med at være voldsudsat i det danske samfund, der gør det vanskeligt at søge hjælp:

“Ja, det er svært at dele, hvordan skal man sige det? ”Min mand slår mig”? Også fordi det svar man så får, hvis man så sidder med nogle veninder måske, det er ikke altid sådan, men måske får man at vide ”Amen gå dog fra ham. Du fortjener meget bedre, så gå dog fra ham”, hvor man som voldsudsat sidder og tænke, at “det er ikke så simpelt. Og hvis du vidste, hvad jeg skulle gå igennem for at gå fra ham”, og så tænker man ”Amen de forstår det ikke. Det er også ligemeget”. Og så lukker man jo i”

(Bilag 12: 16).

Anna udfolder, hvilken konsekvens det kan have for voldsudsatte kvinder, at den primære respons, de møder, er “så gå dog fra ham”, selvom det ofte bliver sagt i god mening. Konsekvensen bliver, at kvinderne undlader at fortælle om volden, fordi denne respons indeholder *victim-blaming*, da den signalerer en bebrejdelse for at være forblevet i volden (Meyer 2016; Lempert 1997: 295-297). Ifølge Scheff kan dette føre til usikre sociale bånd, hvor den voldsudsatte tilsidesætter sit behov for at fortælle om volden, hvormed relationen karakteriseres som *opslugende*. Modsat kan

den voldsudsatte også trække sig fra relationen, fordi hun grundet manglende forståelse ikke føler, at hun kan være i den, hvormed relationen betegnes som *isolerende*. Begge relationstyper vil føre til en fremmedgørelse og dermed skamfølelse hos den voldsudsatte (Scheff 1994: 25-31). Af denne grund bliver det kun vanskeligere at bryde med den voldelige relation. Der kan argumenteres for, at konsekvensen af denne respons bliver indgribende for den voldsudsatte, når hun ikke "bare" kan bryde med forholdet. Dette reproducerer nemlig antagelsen om, at det er viljesvage kvinder, som forbliver i et voldeligt parforhold (Goffman 1968: 14). Tanjas fortælling repræsenterer konsekvensen af denne type respons, hvor hun beskriver, at hun mistede kræfterne til at søge hjælp fremadrettede og derfor fandt sig i mere vold (jf. Afsnit 6.2.1). Voldsspiralen kan forklare, hvorfor det er svært at gå, da den viser kompleksiteten i et voldeligt parforhold. Blandt andet den psykiske vold medfører, at den voldsudsatte ikke kan erkende, at hun fortjener bedre end volden. Herudover er vekslen mellem kærlighed og vold en karakteristisk dynamik i et voldeligt parforhold, der fastholder den voldsudsatte, som ellers må opgive kærligheden (Jensen et al. 2005: 9-10). Yderligere beskriver Tanja et paradoks i, at det kun er den voldsudsatte, der bliver bebrejdet for ikke at gå. Hun fortæller om, hvordan pårørende responderede på, at Anders havde udøvet vold mod hende.

"Han blev aldrig spurgt "okay, du er voldelige. Hvorfor går du ikke?". Han fik at vide af sine venner, at det synes de er rigtig ubehageligt, men fik at vide, at det er flot, at han har søgt hjælp. Og det er det jo også. Men der var ingen bebrejdelse eller stille spørgsmålstejn. Altså han har overhovedet ikke mødt fordømmelse (...) Men jeg kan da godt undre mig over, hvorfor han ikke bliver spurgt om det samme som mig. At man ligesom giver ofret, også for voldtægter, ansvaret for at sørger for, at det ikke sker igen eller komme væk fra det"

(Bilag 4: 19).

Uddraget illustrerer, hvordan *victim-blaming* er en del af responsen på partnervold, hvor voldsudøveren ikke bebrejdes eller fordømmes i samme grad som den voldsudsatte. Meyer fastslår, at voldsudøveren bør have ansvaret for at stoppe volden, da voldsudøveren er ansvarlig for denne, men at ansvaret pålægges den voldsudsatte, når de søger formel hjælp (Meyer 2016: 78). Ud fra teorien om det

ideelle offer kan denne *victim-blaming* forklares med, at hverken den voldsudsatte eller voldsudøveren opfylder kriterierne for at være henholdsvis *det ideelle offer* og *den ideelle gerningsmand*. Når Tanja dermed ikke direkte legitimeres som offer, så vil Anders ligeledes ikke blive tildelt status som gerningsmand, da disse er gensidig afhængige (Christie 1968: 25-26). På trods af at de pårørende tilkendegiver, at det er ubehageligt, så er deres fokus på at støtte Anders, da han har søgt formel hjælp. Han bliver hermed ikke stigmatiseret og fordømt, som Tanja er blevet. Dette understøttes af myndighedernes respons, som ofte implicit antyder, at den voldsudsatte selv er skyld i partnervolden, når de forbliver i forholdet, hvor gentagen vold er en risiko (Meyer 2016: 78).

6.2.6 Delkonklusion

Tanjas fortælling viser, hvordan myndigheder uden voldsfaglig viden reproducerer samfundets syn på voldsudsatte kvinder. Tanja oplevede at blive stigmatiseret, bebrejdet og udskammet, da hun forsøgte at søge formel hjælp på Borgerservice. Dette resulterede i, at Tanjas livschancer blev reducerede, da hun internaliserede sagsbehandlerens respons og dermed følte, at hun ikke havde ret til at bryde med volden. Tanjas håndtering af skammen understøtter dette, hvor hun ved *angreb på selvet* internaliserede responsen i sin selvforståelse. Af denne grund blev mødet med psykologen, der førte hende til Dialog Mod Vold, et *vendepunkt* for Tanja, hvor hun indså, at hun ikke længere kunne leve med volden og risikoen for at miste sin søn. I kontakten med Dialog Mod Vold gjorde hun brug af *biografisk arbejde*, hvor hun begyndte at fralægge sig skammen og ændre sin selvforståelse gennem deres hjælp og voldsfaglig viden. Hendes fortælling understreger, hvor vigtigt det er, at myndighederne besidder voldsfaglig viden, så de ikke opretholder den samfundsmæssige diskurs, der gør det sværere for voldsudsatte kvinder at søge hjælp til at bryde med volden. Ifølge eksperten Anna er voldsfaglig viden vigtigt, når det handler om at forstå kompleksiteten i et voldeligt parforhold, da både kærlighed og vold er til stede, hvilket var en barriere for at gå for Tanja. Uden voldsfaglig viden reduceres forholdet til udelukkende at handle om vold, hvormed en undren over, hvorfor voldsudsatte kvinder ikke bare går fra deres voldelige partner, fordres. Denne undren indeholder *victim-blaming*, hvor kvinden bebrejdes for volden, da de tillægges ansvaret for at stoppe den.

6.3 Helena: En fortælling om anerkendelse

Helenas fortælling repræsenterer, hvordan voldsudsatte kvinder har brug for anerkendelse og bekræftelse af deres handlinger og følelser, når de søger formel hjælp. Dette indebærer at blive taget seriøst som voldsoffer. Herudover står Helenas fortælling også som eksempel på, hvordan myndighederne arbejder ud fra modsatrettede mål og forståelser af vold, hvilket komplicerer at få den rette formelle hjælp til at bryde med volden.

Helena er i slut 30'erne og arbejder inden for sundhedsvæsenet. For omtrent to år siden gik Helena fra sin kæreste, Thomas, efter et forhold på godt seks år. Hun har i dag PTSD symptomer efter forholdet. Både Helena og Thomas har børn fra tidligere forhold, som gik på samme skole, hvorigennem Helena og Thomas mødte hinanden. Forholdet udviklede sig hurtigt og efter knap én måned flyttede de allesammen sammen. Helena beskriver forholdet som perfekt i starten, men hun følte sig isoleret fra sine venner, der ikke havde et godt forhold til Thomas. Efter nogle år blev Helena gravid med deres fælles barn, og hun beskriver, at forholdet blev mere konfliktfyldt, da Thomas blev mere dominerende over for både hende og børnene samt konstant søgte at være midtpunktet (Bilag 5: 1-3). Helena beskriver, hvordan Thomas bebrejdede hende for konflikterne i familien, og at hun begyndte at tvivle på sine egne værdier. Efter en sommer med flere større konflikter indså Helena, at hun ikke kunne kæmpe for forholdet længere, hvor hun kort tid efter flyttede fra ham med børnene uden protest fra Thomas. Bruddet blev dog begyndelsen på flere år med psykisk- og materiel vold i form af chikane, stalking og trusler på livet. Helena havde indledende kontakt med politiet flere gange i forbindelse med, at Thomas kastede sten på hendes vinduer, stjal hendes mobiltelefon og ødelagde hendes bil (Bilag 5: 5-6). Hun fortæller, at hun til sidst tog på krisecenter for at undslippe Thomas. Her startede hendes navigering mellem forskellige myndigheder, såsom politi, krisecenter og Familieretshuset (Bilag 5: 11). I dag har Thomas et tilhold mod Helena. Helena har fuld forældremyndighed over deres fælles barn, og Thomas har kun kontakt med Helena og deres fælles barn i forbindelse med den aktive samværsordning.

6.3.1 “Det her er jo potentielt farligt”

Under forholdet bebrejdede Thomas Helena for konfliktoptrapninger, og at hun ødelagde familieidyllen, hvormed hun begyndte at tvivle på sine værdier og handlinger. Helena fortæller, at hun i lang tid var i konflikt med sig selv om enten at stå op for sig selv og sige fra, eller at få ro ved at forholde sig passivt til Thomas' adfærd og udtalelser (Bilag 5: 3-4). Udviklingen i deres forhold kan forklares ud fra voldsspiralen, hvor forholdet startede med forelskelse og idealisering, men den psykisk vold gradvis indtraf via konfliktoptrapning og grænseoverskridende adfærd fra Thomas. I overensstemmelse med voldsspiralen fik Helena mindre selvtillid og oplevede at miste sin identitet (jf. Afsnit 1.3). Det høje konfliktniveau resulterede i, at de gik fra hinanden på Helenas initiativ. Hun begyndte efter bruddet at søge efter en bekræftelse af sit valg og en forståelse af den psykisk vold Thomas udøvede. Efter bruddet oplevede hun en lang periode med systematisk chikane, overvågning, stalking og materiel vold fra Thomas. I denne periode havde Helena tanker om, at Thomas kunne tales til fornuft af de rigtige personer, og derved ville stoppe volden. Hermed bagatelliserede hun volden og forsøgte at kæmpe for samarbejdet med Thomas, hvilket er en tilpasningsstrategi voldsofre ofte udvikler (Jensen et al. 2005: 9-10). Helena havde heller ingen fornemmelse af, at hun potentielt var i fare, men efter en episode, hvor Thomas truede hende på livet, og hun måtte tilkalde politiet, indså Helena, at hun måtte tage på krisecenter. Det var politiets bekymring for hendes sikkerhed, som gjorde, at hun fik øjnene op for, hvor farlig Thomas' adfærd var. Politiet bekymring kan understøttes af eksisterende forskning, der påviser, at det er risikofyldt for voldsudsatte kvinder, når de forlader eller forsøger at forlade deres voldelige partner (Bilag 5: 7). Dette skyldes, at voldsudøveren taber kontrol og magt (Campbell 1992; Block 2000; Johnson et al. 2003). Dagen efter episoden fandt Helena selv én plads på et krisecenter, hvor hun ankom med deres fælles barn på tre år (Bilag 5: 8). Opholdet på krisecentret blev et *vendepunkt* i Helenas fortælling. Hun fortæller således om sin samtale med lederen, da hun ankom på krisecenteret.

“Og jeg kan huske, at da vi sidder der og snakker... lille-barnet leger med lidt legetøj nede på gulvet, og jeg skal sådan prøve og samle mine tanker, og min telefon bliver ved med at ringe og så sidder hun der, da jeg har forklaret lidt om, hvad der sker, så siger hun til mig, ”Du er så berettiget til at være her,

som nogen kan være"... Og det var nok der, at jeg første gang tænkte, "Hvad betyder det egentlig?", altså hvad er et krisecenter egentlig? Jeg anede ikke, hvad et krisecenter var (...) Så det var ligesom dér, at jeg ligesom første gang sådan virkelig tænkte, "Det her er jo potentielt farligt"

(Bilag 5: 20).

Uddraget illustrerer et *vendepunktet*, der kan karakteriseres som en "åbenbaring", som får betydning for Helenas identitet og fremadrettede handlen (Kupferberg 2012: 232). *Vendepunktet* er en *åbenbaring* i kraft af Helena indså, at selvom hun ikke havde været udsat for fysisk vold, så havde hun været udsat for andre voldsformer, hvilket berettigede hende til en plads på krisecentret. Denne pointe understreger Helena i uddraget, hvor hun fremhæver, at selv lederen af krisecentret påpegede, at hun havde fuld ret til at være på krisecentret. Hermed legitimeres Helenas status som offer. Ud fra teorien om det ideelle offer kan det tolkes, at Helena kæmper for at opnå status som offer, da hun ikke opfyldte kriterierne for *det ideelle offer*, hvormed hun ikke umiddelbart vil blive mødt af sympati og hjælp fra myndighederne (Christie 1986: 18-19). Ifølge Lempert, så er det væsentligt for voldsudsatte kvinder, at de møder individer, som tror på deres fortælling og definition af situationen, da dette styrker deres selvværd og virkelighedsforståelse (Lempert 1997: 299). Det kan tolkes, at Helena netop har denne oplevelse på krisecentret. For at føre sit liv tilbage på sporet måtte Helena ved brug af *biografiske arbejde* forene sig med at være voldsudsat og arbejde hen mod et liv fri for Thomas' psykiske vold. Dette krævede, at hun omdefinerede sin identitet og selvforståelse, da dét at være voldsudsat ikke stemte overens med hendes daværende sociale identitet. Helena har aldrig anset sig selv som voldsudsat, hvilket hun understreger ved at fortælle, at hun ikke kendte til krisecentre før og derfor aldrig havde tænkt, at hun ville få brug for et. Ud fra Goffmans teori om stigma, forsøger Helena her at distancere sig fra den *virtuelle sociale identitet* som voldsudsat, der pålægges hende (Goffman 1968: 12). På baggrund af vores teoretiske perspektiv kan det fremanalyseres, at der er en diskrepans i, at Helena ønskede at blive tildelt status som offer for at få sympati og hjælp, men samtidig ikke ønskede at påtage sig den sociale identitet som voldsudsat, grundet det stigma der er tilknyttet (jf. Afsnit 3.4). På krisecentret oplevede Helena at blive mødt med sympati og hjælp uden at føle sig stigmatiseret, hvilket skyldes, at de ikke fratog hende hendes handlekraft.

6.3.2 “Jeg bar opgaven selv”

Retrospektivt oplever Helena, at hendes ophold på krisecentret var en stor hjælp, men fortæller, at dette i høj grad skyldes hendes egen handlekraft og beslutsomhed:

“Der var nogle super super gode... døgnvagter, som synes, jeg var meget meget spændende, fordi jeg kunne jo tage en hel masse læring ind, så de elskede at lave alt muligt med mig. Jeg sad tit om aftenen og snakkede imens lille barnet sov, netop med at prøve at klæde mig på til den her opgave, som det jo blev med at navigere rundt i alt det her (...) Samtidig var det et helt nyt krisecenter, så de anede ikke, hvad de lavede agtigt. Altså de der.. døgnvagter, de havde noget erfaring fra tidligere. Alle de andre var spritnye. Så jeg bar også – jeg bar opgaven selv. Jeg tog selv kontakt til alle instanser når, jeg havde brug for det (...) det var selvfølgelig også det, jeg måske havde det lidt svært ved, når jeg kiggede på nogle af de andre kvinder og deres situation, hvor jeg tænkte, ”I får slet ikke den hjælp, I har brug for”

(Bilag 5: 20-21).

Ligesom i samtalen med krisecenterlederen, så distancerer Helenas sig også i dette uddrag fra den sociale identitet som voldsudsat kvinde. Dette gør hun ved at tage afstand fra de andre kvinder på krisecentret, da hun selv kunne bære opgaven i forhold til at navigere og kontakte relevante myndigheder. Det kan udledes, at hun distancerer sig fra et stigma om at være viljesvag og passiv, der er tilknyttet voldsudsat kvinder, da det står i kontrast til hendes *faktisk sociale identitet* som handlekraftig (Goffman 1968: 14). Ud fra skammens kompas kan det fremanalyseres, at Helena håndterer skammen ved *undgåelse*, hvor hun opretholder sit selvbillede ved at ophøje sig selv, hvor hun fremhæver sin viljestyrke (Scheff og Starrin 2014: 197-199). Dog fortæller hun, at døgnvagterne klædte hende på til at bære opgaven gennem deres erfaring og voldsfaglig viden, hvormed hun også tilkendegiver, at hun havde brug for hjælp. Dette var især tilfældet, da hun mødte prøvelser i sin kontakt med myndighederne. En stor udfordring, Helena italesætter, er, at myndigheder arbejder ud fra modsatrettede mål og forskellige forståelser af vold. Den første udfordring hun oplevede med dette var under opholdet på krisecentret, hvor hun kontaktede politiet, fordi Thomas stadig chikanerede hende på

mail, på trods af han havde fået forbud mod dette. Hun beskriver, hvordan hendes kontaktperson hos politiet indledende responderede:

“I første omgang var han meget meget modbydelig, fordi han var sådan lidt ”ja, men det er bare nogle mails, og du må bare slette dem, og du må bare lade dem være” og bare fuldstændig negligerede det der med, at han havde jo ikke opsøgt mig på krisecenteret og han havde jo ikke gjort noget fysisk ved dig (...) Og så tog krisecenteret over og ringede til politiet og sagde ”sig mig engang, jeg skal bare lige høre, om du sidestiller fysisk vold og psykisk vold?”, ”Jamen det gør jeg jo”, så sagde de ”Jamen så forstår vi ikke din måde at håndtere den her dame, vi har boende hos os”. Og... der tror jeg, at han ændrede en lille smule syn på det her med at tage folk seriøst, når de ringer“

(Bilag 5: 9).

Helena måtte kæmpe for at opnå sympati og hjælp fra politiet, da den psykiske vold indledende blev negligeret som en kriminel handling, hvormed hun ikke blev anerkendt som offer (Christie 1986: 18). I modsætning til lederen på krisecentret, mente kontaktpersonen indledende, at Helena ikke var berettiget til hjælp, da Thomas ikke havde opsøgt hende eller udsat hende for fysisk vold. Uddraget illustrerer, hvordan politiet og krisecentret arbejdede ud fra forskellige forståelser af vold. Kontaktpersonens respons er et udtryk for en forestilling om, at vold kun er fysisk, og er et eksempel på *intertekstualitet*, hvor der trækkes på en herskende samfundsdiskurs om, at en kvinde udsat for partnervold er banket gul og blå. Dialogen mellem kontaktpersonen og krisecentret medvirkede til, at kontaktpersonen ændrede praksis, hvilket faldt ud til Helenas fordel. Herefter sendte Helena over 150 mails til kontaktpersonen, som hun havde modtaget fra Thomas på kun én dag, hvorefter politiet indså, at Thomas skulle have et tilhold. Dette trådte i kraft kort tid efter, hvilket Helena betegner som en sejr (Bilag 5: 10).

Endnu en prøvelse Helena gennemgik omhandlede kampen for fuld forældremyndighed og et velfungerende samarbejde med Thomas om deres fælles barn. Selvom hun sejrede i retten og fik fuld forældremyndighed, så fungerer samværsordningen, Familieretshuset har fastsat, ikke (Bilag 5: 13). Helena fortæller,

hvordan gråzoner i tilholdet relateret til samvær med deres fælles barn gør, at Thomas på lovlig vis stadig kan udøve psykisk vold mod hende.

“Vores tilhold er beskrevet utrolig godt i forhold til, at der ikke skal være noget kontakt imellem os andet end, hvis det lige har noget at gøre med det aktive samvær, der er. Men politiet kan ikke finde ud af at læse den ordentligt, selvom det er deres kollegaer, der har skrevet det, så de bliver ved med at nægte, at jeg kan gøre noget ved det, selvom at jeg jo får henvendelser konstant (...) Det vil de ikke løfte. Så man kan sige, at tilholdet gælder i det øjeblik han træder op på min matrikel og ellers så virker det faktisk ikke mere i forhold til den måde, han kører sin dagsorden på”

(Bilag 5: 11).

Helena forbliver, grundet den aktive samværsordning, i en konstant kontakt med Thomas. Ud fra Scheffs teori om sociale bånd bliver Helena fastholdt i en *opslugende relation* med Thomas, hvor hun tvinges til at acceptere hans udøvelse af psykisk vold, da politiet ikke vil- eller kan håndhæve tilholdet. Dette er problematisk for Helena, da det strider imod hendes identitet som handlekraftig ved at blive bedt om at forholde sig passivt og tilsidesætte sine egne behov (Scheff 1994: 25-31). Helena har hermed svært ved at skabe mening med tilholdet, da det er blevet tildelt på baggrund af den psykiske vold Thomas har udøvet mod hende, men nu kun kan håndhæves ved fysisk kontakt grundet samværsordningen. Helenas uddrag understøtter samfundsdiskursen om, at vold kun er fysisk, hvorfor tilholdet kun kan håndhæves, hvis Thomas møder fysisk op. Kobles dette til teorien om det ideelle offer, så tildeles Helena ikke status som offer, fordi kontaktpersonen ikke anerkender Thomas' handlinger som en kriminel, hvormed Christies kriterier for *det ideelle offer* ikke engang bliver aktuelle (Christie 1986: 18). Helena påpeger i sin fortælling, at dette kan skyldes mangel på viden om psykisk vold, og viden om hvordan voldsudøveren udnytter gråzoner i systemet (Bilag 5: 11). Igen bliver myndighedernes modsatrettede mål og forståelser tydelige i Helenas fortælling, hvor krisecentret og politiet arbejder for at forhindre Thomas i at udøve psykisk vold, mens Familieretshuset sætter barnets tarv fremfor alt (Ibid.). Det er fortsat en daglige kamp for Helena, at tilholdet undermineres, grundet den måde Thomas udøver psykisk vold på.

6.3.3 “Jamen det du gør er rigtigt”

Helenas søgen efter formel hjælp til at bryde med volden og at genvinde sin identitet handlede om at blive bekræftet i, at hun havde handlet korrekt. I denne søgen oplevede hun flere udfordringer, som særligt var relateret til at opnå sympati og hjælp fra myndighederne for at have været udsat for psykisk vold. De fleste prøvelser Helena mødte resulterede i, at hun oplevede, at hun blev bekræftet i sine handlinger. Det er blandt andet ved, at Thomas fik et tilhold, og hun fik fuld forældremyndighed. Helena fortæller retrospektivt om sit mål med sin søgen:

“Så jeg tror, at mit mål var hele tiden at prøve, at få ham til at forstå, at det han gjorde, var ikke i orden. Altså jeg havde nok også brug for, at der var nogle, der sagde, ”det Helena gør er rigtigt, det du gør er forkert”, fordi det var ligesom det han hele tiden – altså han havde jo rykket mine grænser og rykket mine værdier, så jeg var jo også i tvivl om, at de var værdier, jeg har, som mor når man opdrager eller at være ude i samfundet eller debattere på Facebook eller whatever det kunne være, der var han jo meget anderledes, så jeg var jo i tvivl om, det var mig eller ham, der var rigtig. Så det var nok noget af det, jeg sådan – jeg tror egentlig, at jeg havde brug for på det tidspunkt, det var egentlig en bekræftelse af, ”jamen det du gør er rigtigt””

(Bilag 5: 31).

I uddraget skaber Helena mening med sin søgen, hvor hun henviser til, at hun i forholdet med Thomas mistede sine værdier og fornemmelse for, hvad der var rigtig og forkert. Af denne grund kontaktede hun politiet, krisecentret og andre myndigheder for at få bekræftet, at hendes handlinger var rigtige, mens Thomas' var forkerte. Ifølge voldsspiralen så handlede det for Helena om at få sin selvtillid og sit selvværd tilbage, da hun havde mistede fornemmelsen for sig selv (Jensen & Nielsen 2005: 9-10). Hertil gjorde hun brug af *biografisk arbejde* for at genvinde sin identitet og virkelighedsforståelse. Samtidig medvirkede myndighedernes bekræftelse til, at Helena ikke oplevede skam og dermed ikke italesætter den i sin fortælling. I dag oplever Helena heller ingen grund til at skamme sig, selvom Thomas havde fået hende til at tvivle på sig selv. Der kan argumenteres for, at måden hvorpå Helena fremstiller sin fortælling kan skyldes, at hun håndterer skamfølelsen ved

undgåelse, hvor hun ophøjer sig selv for at opretholde sit selvbillede (Scheff & Starrin 2014: 197-199). Denne håndteringsstrategi kan lokaliseres i dele af Helenas fortælling, og den krakelerer kun kortvarigt, da hun fortæller om at skulle dele sin historie med familie og venner. Hertil fortæller hun, at hun, grundet skam, bevidst har undladt at fortælle om, hvad hun gjorde for at få ro fra Thomas' konfliktoptrapning (Bilag 5: 22-23). Ifølge Goffman er dette en strategisk styring af information, hvor hun forsøger at undgå at blive udskammet og stigmatiseret (Goffman 1968: 57). Dette stemmer ligeledes overens med Helenas håndtering af skammen ved *undgåelse* gennem kontrol (Scheff & Starrin 2014: 197-199). Hun skaber mening med sine handlinger ved at pointere, at hun har erfaret, at andre voldsudsatte kvinder har gjort som hende, hvilket kan karakteriseres som *justification*, som account (Bilag 5: 23-24; Scott & Lyman 1968: 51). Det er kun i denne forbindelse, at Helena italesætter en skamfølelse, hvorefter hendes fortælling om sin søgen efter bekræftelse genoptages.

6.3.4 Afrunding på Helenas fortælling

Helenas fortælling kan karakteriseres som en *indsigtsnarrativ*, hvor hun tager på en færd for at få sine værdier og valg bekræftede og dermed genvinder sin identitet. Prøvelserne hun møder hos myndighederne er forbundet med at opnå anerkendelse og sympati som offer for psykisk partnervold. Helena bliver helten i sin egen fortælling, da omdrejningspunktet for fortællingen er, at hun sejrer i sine prøvelser. Helena opnåede dermed en bekræftelse af sine værdier samt en følelse af, at hun havde handlet korrekt. Hun vendte hermed tilbage fra sin færd med det, hun søgte (Thomsen 2016: 247). *Indsigtsnarrativen* bliver tydeligt i Helenas fortælling, i måden hun fremlægger og strukturerer sin fortælling på. Dette indebærer, at Helena kun én gang gør brug af accounts, da hun ellers ikke behøver at retfærdiggøre eller undskylde sine handlinger og valg, da hun bekræftes i disse (Marvin & Scott 1968: 46). I kraft af at Helena vælger heltehistorien fremfor en offerhistorie bliver hendes fortælling troværdig, da det stemmer overens med hendes selvforståelse og identitet som handlekraftig. Af denne grund vil Helena ikke kunne præsentere en troværdig offerhistorie, medmindre hun giver afkald på sin handlekraft. *Plottet* i Helenas fortælling omhandler, hvordan hun har handlet korrekt og bør tildeles sympati og formel hjælp, men at myndighedernes modsatrettede mål og forståelser af vold

komplikerer dette. *Plottet* understreges ved, at Helena påpeger, at prøvelserne hun mødte hos myndighederne var forbundet med at blive taget seriøst som offer. Hun rationaliserer, at det skyldes mangel på voldsfaglig viden relateret til psykisk vold. *Plottet* i Helenas fortælling viser ligeledes, hvordan hun i sine prøvelser udfordres i sin selvforståelse og måtte kæmpe for at opretholde sin virkelighedsforståelse og identitet, da hun søgte formel hjælp (Bilag 5: 29).

6.3.5 Udfoldelse af at blive taget seriøst

Helena oplevede gennemgående at sejre i sin prøvelser, hvor dét at blive taget seriøst som voldsoffer af myndighederne var den største. Særlig i kontakten med politiet oplevede Helena, at hun skulle kæmpe for at bliver anerkendt som offer (jf. Afsnit 6.3.2). En forklaring på dette kan være, at politiets arbejdsmoral i voldssager som Helenas er svækket af en forestilling- og forventning om, at mange voldsudsatte kvinder trækker deres anmeldelse tilbage. Vicepolitiinspektør Søren Rye fortæller om, hvordan det besværliggøre og ligegyldiggøre politiets arbejde, at anmeldelser fra voldsudsatte kvinder trækkes tilbage, og at dette har skabt en negativ diskurs hos politiet. Han fortæller:

“(...) det kan godt være med til at desillusionere os i forhold til, hvad synes vi er værd at ligge i den her sag, fordi hun går alligevel tilbage. Der forstår jeg ganske udmærket den forundring, der er hos nogle betjente, når man så høre, at ”så gik hun tilbage til ham igen, og så er fandme også hendes egen skyld”, men jeg forstår også, hvorfor hun gør det (...) ønsket om at komme ind i et forhold, ønsket om at være hos en, den her tryghed man måske har følt til at begynde med, ønsket om at tro på nogen, men jeg forstår også mine kollegers... manglende illusion omkring det her, hvis de igen og igen oplever, at det er det her, der sker. Så kan man måske godt en gang imellem sige ”ah, er det overhovedet det hele værd at tage hende alvorlig igen og igen, når hun alligevel”, undskyld udtrykket, ”skider på os og sagsbehandlingen bagefter”

(Bilag 15: 12-13).

Søren Rye udviser en forståelse for kompleksiteten i voldelige parforhold, hvor han italesætter kvindernes behov for at indgå i et kærlighedsforhold. Samtidig

understreger han, at når kvinderne trækker deres anmeldelse tilbage opretholdes en diskurs, som svækker politiets arbejdsmoral i disse sager. I tilknytning hertil fortæller Søren Rye, at historier, om at størstedelen af voldsudsatte kvinder trækker deres anmeldelse tilbage, ofte fortælles i politistationens vagtstue, men at historierne ikke altid er baseret på egne oplevelser. Hermed opretholdes en diskurs blandt politibetjente, som kan have en demotiverende effekt på deres arbejde (Bilag 15: 13). I uddraget italesættes to samspillende diskurser, hvor voldsudsatte kvinder bebrejdes for volden, de udsættes for, ved at gå tilbage til deres partner, og at de herigennem ligegyldiggøre politiets arbejde. Disse diskurser leder til en stigmatisering, hvor voldsudsatte kvinders muligheder for hjælp og livschancer reduceres (Goffman 1968: 14). Helena oplevede dette i sin kontakt med politiet, hvor hun følgende fortæller:

“Der var nogle som virkelig tog mig seriøst... Det må jeg nok desværre tilstå, at det er mest kvinderne. Jeg har også haft mandlige sagsbehandlere [hos politiet], der virkelig har villet det godt, men jeg har altså også mødt nogle, som er virkelig tarvelige i deres udtalelser og i deres måder at stigmatisere... mig på og ham på. Altså ”du har jo ligesom selv valgt ham” og ”du har jo fået et barn med ham”, ligesom om ”så er du jo der, hvor du ligesom selv har bestemt, hvordan det skal gå”-agtigt. Og så det der med at møde nogle som faktisk tager mig rigtig seriøst og rigtig gerne vil (...)”

(Bilag 5: 11).

Kontrasten i politiets respons er stor, ifølge Helena. Hun oplevede, at sagsbehandlerne hos politiet stigmatiserede og bebrejdede hende for at have sat sig i den position, hun var i med Thomas. Dette er et tydeligt eksempel på *victim-blaming* (Meyer 2016). Helena bliver her udfordret i sin heltefortælling, men fortællingen ender dog i en sejr, da hun fik fuld forældremyndighed og Thomas fik et tilhold mod hende.

Informanten Vera gennemgik ligeledes prøvelser for at opnå det, hun søgte. Ligesom Helena, Vera måtte kæmpe for at blive anerkendt som offer og taget seriøst af politiet. Af denne grund er det centrale i Veras fortælling kampen for, at ekskæresten fik et tilhold mod hende. Dette skyldes, at Vera søgte en bekræftelse af, at hun handlede korrekt og havde været udsat for vold, hvorfor hun fortjente

sympati og hjælp fra politiet. Dette ville et tilhold symbolisere. Vera var kærester med sin ekskæreste i tre måneder, hvor bruddet med ham eskalerede til, at han truede hende med en kniv og efterfølgende udøvede omfattende psykisk- og materiel vold mod hende, hvorfor hun måtte tage på krisecenter (Bilag 7: 1-6). Den største prøvelse og frustration, Vera italesætter, var oplevelsen af ikke at blive taget seriøst af politiet. Det kan antages, at det ligesom for Helena skyldes, at politiets arbejdsmoral er præget af en diskurs om, at voldsudsatte kvinder trækker deres anmeldelser tilbage. Vera beskriver den lange og frustrerende proces, som hun gennemgik for, at ekskæresten fik et polititilhold mod hende:

“Det tog fem måneder før jeg fik det polititilhold, og der havde jeg stået og råbt og skreget og skabt mig nede på politistationen. Og det var sådan at hende damen, der sad dernede, hun bad mig om at dæmpe mig flere gange. Og jeg sagde til hende ”det kan simpelthen ikke passe, at jeg skal ligge i en kiste, før jeg kan få det fucking polititilhold. Altså hvad skal der til? I kender ham, I ved nøjagtig, hvordan han gør alting, og I ved, at han mener det. Han er så farlig og han skal ikke gå på åben gade, og det gør I. Så er det nemmere at flytte mig. Hvad fanden bilder I jer ind?”

(Bilag 7: 5).

Hun fortæller senere, at hun følte, at hun udelukkende fik tilholdet for, at politiet kunne slippe for hende, og ikke fordi de indså alvoren i hendes situation. Veras oplevelse kan forklares ud fra teorien om det ideelle offer, hvor Veras fremtoning på politistationen står i kontrast til Christies første kriterium om, at *det ideelle offer* er svagt. Dette kan forklare, hvorfor hun ikke blev mødt af sympati fra politiet, på trods af at politiet havde kendskab til hendes ekskæreste, som Vera beskriver som “stor og ond” i overensstemmelse med Christies fjerde kriterium (Christie 1986: 19). Vera italesætter en vrede over ikke at blive taget seriøst som offer af politiet, hvilket ifølge Scheff kan ses som et udtryk for en ikke anerkendt skam (Scheff 1994: 53-54). Det kan diskuteres om vreden udspringer af, at Vera følte sig udskammet på politistationen eller af en skamfølelse og dårlig samvittighed over, at hun var faldet for en voldelig mand (Bilag 7: 5, 7-8; Scheff & Starrin 2014: 194). Hendes vrede kan hermed være et udtryk for en skamfølelse, som hun håndterede ved *angreb på andre* (Scheff & Starrin 2014: 197-199).

Problematikken, i at voldsudsatte kvinder oplever ikke at blive taget seriøst, gør sig også gældende hos andre myndigheder. I flere af interviewene med vores informanter omtales det, at Familieretshuset ikke havde en forståelse for deres situation og alvorligheden i den. Helena er en af de informanter, som italesætter denne oplevelse hos Familieretshuset, da hun oplevede, at de udelukkende fokuserede på barnets tarv uden hensyn til den vold, der havde været i parforholdet (jf. Afsnit 6.3.2). Informanten Karina er ligeledes et eksempel på denne oplevelse hos Familieretshuset. Karina var sammen med sin ekskæreste i næsten tre år og har et barn med ham. Hun gik fra ekskæresten efter en nærdødsoplevelse, hvor han forsøgte at kvæle hende, og beskriver ydermere, at ekskæresten ingen relation havde til deres barn (Bilag 6: 1, 6, 12). Hun fortæller om sine oplevelser med en børnesagkyndig hos Familieretshuset således:

“Altså jeg har jo mødt forskellige mennesker i Familieretshuset. Den første børnesagkyndige undersøgelse var hæslig, altså hæslig. Jeg var jo retraumatiseret hver eneste gang. Hun havde ikke – det var som om, at hun ikke troede på mig. Hun havde ingen forståelse for, at jeg var bange eller noget som helst. Hun havde ingen forståelse for, at han boede i lejligheden, og at vi blev gjort hjemløse. Alt blev bare sagt, ”det er bare en konflikt mellem jer og ham”. Øh nej, det er faktisk fuldt bevis på, at han ingen empati har for sit barns basale vilkår”

(Bilag 6: 10).

Karina oplevede, at den børnesagkyndige negligerede og bagatelliserede ekskærestens vold mod hende samt hans manglende forældreverner ved, at italesætte dette som “bare” en konflikt mellem dem. Karina forsøgte at indtage rollen som *det ideelle offer*, men den børnesagkyndige tilskrev hende ikke status som offer (Christie 1986: 18). Konsekvensen af dette var, at hun oplevede, at den børnesagkyndige ikke troede på hende. I forlængelse af dette fortæller Karina, at hun ikke turde sige fra overfor den børnesagkyndige og derfor havde oplevelsen af, at hun ikke fik den rette hjælp (Bilag 6: 10). Ud fra Scheffs teori om sociale bånd kan Karinas relation til den børnesagkyndige karakteriseres som *opslugende*, da hun måtte tilsidesætte sine egne meninger og følelser til fordel for relationen. Dette bliver

tydeligt, da Karina følte sig tvunget til at samarbejde med ekskæresten på trods af sin frygt for sit barns og sin egen sikkerhed. Relation til ekskæresten kan karakteriseres som *opslugende* (Ibid.). Ifølge Scheff opstår fremmedgørelse i *opslugende relationer*, hvormed det kan antages, at Karina følte sig fremmedgjort i relationen til den børnesagkyndige (Scheff 1994: 25-31). Ligesom Karina oplevede Helena også at blive tvunget til at indgå i en *opslugende relation* til sin ekskæreste, da tilholdet ikke kunne håndhæves, grundet samværsordningen Familieretshuset havde fastsat. Det kan ligeledes antages, at Helena følte sig fremmedgjort i relation til både Familieretshuset og Thomas (jf. Afsnit 6.3.2). Karinas uddrag illustrerer mangel på voldsfaglig viden hos den børnesagkyndige, da Karina oplevede en mangel på forståelse. Dette kan dog skyldes, at Familieretshuset skal forholde sig objektivt med fokus på barnets tarv. Hermed kan objektiviteten blive tolket som en mistro og mangel på forståelse, hvilket ligeledes er et problem hos politiet, ifølge Søren Rye. Søren Rye fortæller, at måden hvorpå politiet kritisk og objektivt skal udspørge voldsudsatte muligvis kan blive opfattet som en afvisning og mistro. Helena, Karina, Vera og andre voldsudsatte kvinders oplevelse af ikke at blive taget seriøst og anerkendt som ofre kan skyldes, at politiet skal forholde sig objektivt til sagen (Bilag 15: 10-12).

6.3.6 Udfoldelse af systemisk vold

Selvom voldsudsatte kvinder formår at overkomme kærlighedsforholdet, *victim-blaming* og oplevelsen af ikke at blive taget seriøst, så er det ikke altid, at systemet er indrettet til at kunne hjælpe dem bedst muligt. Ud fra vores empiri kan det udledes, at måden systemet er indrettet på i nogle tilfælde fastholder voldsudsatte kvinder i den voldelige relation eller sætter dem i en potentielt farlig position. Dette betegner vi som systemisk vold, som omfatter rammerne myndighederne er underlagt at handle indenfor. I Helenas fortælling kommer systemisk vold til udtryk ved, at Thomas kan udnytte gråzoner i tilholdet i forbindelse med samværsordningen. Hun rationaliserer, at dette skyldes, at myndighederne arbejder ud fra modsatrettede mål og forståelser af vold (jf. Afsnit 6.3.2). Dorte oplevede ligeledes, at myndighederne arbejder ud fra modsatrettede mål i vejledningen, hun fik fra politiet og sin advokat i forbindelse med at skulle anmelde volden. Hun fortæller følgende:

“Så er det, at politiet så faktisk vil have, at jeg trak min anmeldelse tilbage, hvor advokaten så gik ind og sagde, at vi bliver nødt til at køre den på grund af, at jeg så skulle i retten i forhold til børnene (...) fordi Familieretshuset, hvis jeg ikke melder det, så er det ikke slemt nok, og så det ikke sket. Så kan det jo bare være, at børnene de har ... Det er så ekstremt, så for at beskytte børnene skal jeg melde det, men politiet sikkerhedsmæssigt siger, at det skal du ikke”

(Bilag 8: 8).

I Dortes fortælling fremgår det tydeligt, at myndighederne varetager forskellige interesser, hvor politiet har fokus på hendes sikkerhed, mens advokaten har fokus på, hvordan hendes sag om forældremyndighed står bedst i retten. Hun blev herved sat overfor et paradoksalt valg om, hvorvidt hun skulle anmelde volden, hvor hun uanset valget ville risikere at sætte sine børn i fare. Oplevelsen Dorte beskriver kan også socialrådgiveren Anna genkende. Anna fortæller, at de på krisecenteret før er blevet rådet af politiet til, at mændene er for farlige at anmelde, da de ikke ville kunne få en fængselsdom, og en anmeldelse dermed kun ville konfliktoptrappe (Bilag 12: 11). Vicepolitiinspektør Søren Rye genkender dog ikke denne anbefaling fra sit eget arbejde, da han mener, at *“(...) hvis man vil have det stoppet, og der kun er den strafferetlige metode til at få det stoppet, så bliver man nødt til at anmelde det. Men det er da rigtig, at vi kan ikke beskytte den her kvinde hele resten af livet”* (Bilag 15: 16). Han anerkender hermed de sikkerhedsmæssige risici forbundet med at anmelde volden, men han fastholder, at kvinderne bør anmelde. Ovenstående viser tydeligt, at der er modsatrettede mål og forståelser hos myndighederne, som kan komplicere, at voldsudsatte kvinder får den rette formelle hjælp. Dette medfører, at kvinderne bliver sat i tvivl om, hvordan de skal handle, hvilket Helenas fortælling står som eksempel på (jf. Afsnit 6.3.3). Problemet, ved at voldsudsatte kvinder bliver rådet til ikke at anmelde volden, er, at politiet ingen mulighed har for at holde voldsudøveren ansvarlig og forebygge partnervold- eller drab fremadrettede, når de ingen kendskab har til volden (Rye et al. 2019). Rådgivning om ikke at anmelde volden kan derfor ansues som en indirekte accept og institutionalisering af diskursen, som pålægger den voldsudsatte ansvaret for at stoppe volden, da det ikke tilstræbes at straffe voldsudøveren. Det kan antages, at rådet om ikke at anmelde har en signalværdi, som taler ind i denne stigmatiserende diskurs.

Institutionaliseringen af diskursen kan betegnes som systemisk vold, da det medvirker til, at voldsudsatte kvinder fastholdes i deres position.

6.3.7 Delkonklusion

Gennemgående i Helenas fortælling er kampen for at blive anerkendt som offer for psykisk vold, hvilket udfordrede hendes selvforståelse og handlekraft. Da hun brød med sin partner Thomas efter 6 år og et fælles barn eskalerede volden. Først da hun tog på krisecenter indså hun i dialog med krisecenterlederen, hvor farlig relationen til Thomas kunne være, og at hun var berettiget til et krisecenterophold. Med dette *vendepunkt* var det først gange, at Helena oplevede at blive legitimeret som voldsoffer, selvom hun aldrig var blevet udsat for fysisk vold. Fremadrettet var dét at blive anerkendt og taget seriøst som offer en stor prøvelse for Helena. Både i sin kontakt med politiet og Familieretshuset måtte hun kæmpe for deres sympati og hjælp grundet manglende viden om psykisk vold. Dette var især en prøvelse, da det udfordrede hendes identitet og virkelighedsforståelse, hvortil hun gjorde brug af *biografisk arbejde* til at redefinere sig selv. Eksperten Søren Rye fortæller, at en diskurs hos politiet om, at voldsudsatte kvinder går tilbage til deres voldelige partner, kan være grunden til, at voldsudsatte kvinder oplever *victim-blaming* og at de ikke blive taget seriøst. Diskursen medvirker til en desillusion relateret til, hvor meget arbejde der bør lægges i sager om partnervold. Foruden dette var det også myndighedernes modsatrettede mål og forståelser af vold, der komplicerede Helenas muligheder for helt at bryde med Thomas. Selv tilholdet Thomas fik mod Helena er irrelevant, da det bliver undermineret af samværsordningen fastsat af Familieretshuset. Politiets arbejde består i at beskytte voldsudsatte kvinder, mens Familieretshuset har fokus på barnet tarv fremfor alt. Dette står som eksempel på systemisk vold, hvor systemets opbygning, herunder myndighedernes modsatrettede mål, medvirker til at fastholde voldsudsatte kvinder i deres position. Et yderligere eksempel omhandler, hvorvidt myndighederne rådgiver voldsudsatte kvinder til at anmelde voldsudøveren. Socialrådgiveren Anna bekræfter, at de på krisecentret er bevidste om risici ved at anmelde voldsudøveren. Søren Rye genkender disse risici, men anbefaler dog, at man anmelder vold, da politiet således har mulighed for at forebygge gentagne partnervold og potentielt partnerdrab. Rådgivning om ikke at

anmelde volden accepterer indirekte diskursen om, at det er den voldsudsattes ansvar at stoppe volden, fremfor at voldsudøveren holdes ansvarlig.

7. Kvalitetskriterier

I følgende afsnit redegøres der for specialets *reliabilitet*, *intern validitet* og *analytisk generaliserbarhed*. Kvale og Brinkmann skriver, at *reliabilitet* “vedrører konsistensen og troværdigheden af forskningsresultater” (Kvale et al. 2015: 318). Vi har i specialet tilstræbt en høj gennemsigtighed ved at vedlægge litteratursøgning, interviewguides, rekrutteringsopslag og -mail så empiriindsamlingen kan reproduceres af andre (Bilag 1, 2, 11, 16-18, 20). Dette højner konsistensen og troværdigheden af specialets forskningsresultater. Grundet inddragelsen af det narrative interview er konstruktionen af informanternes fortællinger afhængig af konteksten, da forskeren er medkonstruktør. Derudover vil informanternes fortællinger variere, hvis de skal konstruere deres fortælling senere i livet, hvor de vil fremsætte en anden meningsskabelse. Dette er en præmis for den narrative metode. Afsluttende er interviewene foretaget virtuelt, hvilket må antages kan have påvirket fortællingerne. Skulle undersøgelsen gentages skulle interviewene derfor foretages virtuelt. Det skal påpeges, at ekspertinterviewene inddrages for at supplere informanternes fortællinger, hvormed de vil variere i forbindelse med, at informanternes fortællinger varierer. Ekspertes i lignende stillinger arbejder også i forskellige kontekster inden for samme myndigheder, hvilket kan påvirke deres svar. Dette kan have betydning for at opnå lignende forskningsresultater.

Intern validitet omhandler, hvorvidt slutningerne er gyldige inden for undersøgelsens præmisser (Kvale et al. 2015: 318). I specialet anvendes semistruktureret interview koblet med narrative elementer til interviewene med informanternes. Da vi undersøger informanternes meningsskabelse og oplevelser er inddragelsen af det narrative interview fordelagtig, da det fordrer deres subjektive konstruktion og udlæggelse af deres oplevelser af at søge- og få formel hjælp samt betydningen heraf. Dette ville ikke være muligt med et semistruktureret interview, hvor vi rammen for empirien ville blive rigid, og dermed ikke kunne indfange kompleksiteten i at søge- og få formel hjælp til at bryde med volden. Teori, eksisterende forskning og eksperterne understøtter vores slutninger, hvor især eksperterne har styrket gyldigheden ved at

validere informanternes fortællinger samt vores analyse. Metodisk har det været vanskeligt at undersøge partnerdrab, da vores empiri er baseret på voldsudsatte kvinders fortællinger. Vi argumenterer dog for, at de udfordringer vores informanter har oplevet med at søge- og få formel hjælp til at bryde med volden også kan have gjort sig gældende for kvindelige ofre for partnerdrab. Denne kobling foretages, da vi kan lokalisere risici i vores informanternes fortællinger, som eksisterende forskning påviser ofte forekommer forud for partnerdrab. Dette er eksempelvis, at informanterne har følt sig truet på livet, at bruddet for flere har været særligt risikofyldt, ekstrem vold, kontrol og magt (jf. Afsnit 1.4). For at højne validiteten af koblingen kunne vi have analyseret partnerdrabssager samt inddraget eksperter, der målrettede har fokus på forebyggelse og håndtering af partnerdrab. Af vores eksperter er det primært Søren Rye, der giver indsigt i partnerdrab. Alle eksperterne udtaler dog, at partnerdrab indirekte forebygges ved fokus på partnervold, hvilket styrker vores kobling.

Ifølge Kvale og Brinkmann omhandler *analytisk generaliserbarhed* en vurdering af, i hvilken grad en undersøgelses resultater kan gøre sig gældende i andre situationer (Kvale et al. 2015: 333-334). Vores empiri viser mønstre på tværs af vores informanternes fortællinger, hvor informanterne repræsenterer diversitet i henhold til alder, beskæftigelse, børn, voldsformer og længden på parforholdet. Mønstrene valideres yderligere af både eksisterende forskning og vores eksperter, hvorudfra vi argumenterer for, at de barrierer vores informanter møder kan generaliseres til andre voldsudsatte kvinders oplevelser med at søge- og få formel hjælp. Eksisterende forskning, eksperterne og informanterne tematiserer alle betydningen af skam, stigmatiseringen, offergørelse og *victim-blaming*, når der søges formel hjælp, hvormed vores teoretiske perspektiv ligeledes højner specialets generaliserbarhed. Dette bunder i, at vi gennem vores teoretiske perspektiv og hjælpebegreber kan generalisere informanternes oplevelser og meningsskabelse til et højere abstraktionsniveau. På trods af at ovenstående medfører en høj generaliserbarhed, så kan undersøgelsen slutninger ikke generaliseres til voldsudsatte kvinder med anden etnisk baggrund end dansk, da de ikke er repræsenteret i vores empiri. Det kan antages, at andre mønstre er fremtrædende i deres meningsskabelse. Med specialet forsøger vi ydermere at bidrage til forebyggelsen af partnervold og -drab. Skulle man styrke generaliseringen af resultaterne til partnerdrab ville det kræve en

mere nuanceret forståelse af drabsfrenes oplevelser forud for partnerdrab via eksempelvis aktindsigt, da eksisterende forskning ikke bidrage fyldestgørende til dette. Ydermere har vi rekrutteret informanter, der har følt sig truet på livet, men vi mener, at deres oplevelser og meningsskabelse også kan generaliseres til voldsudsatte kvinder, som ikke har følt sig truet på livet. Dette på baggrund af eksisterende forskning, og at nogle af informanterne søgte formel hjælp, før de følte sig i livsfare.

8. Konklusion

Vi kan konkludere, at voldsudsatte kvinders oplevelser af at søge- og få formel hjælp har en betydning for deres meningsskabelse og muligheder for at bryde med volden. Vores analyse viser, at samfundsdiskursen om voldsudsatte kvinder er en barriere for at søge formel hjælp. Dette er grundet frygten for stigmatisering og *victim-blaming*, hvor kvinderne oplever at blive bebrejdet for volden og pålagt karakteristika, som eksempelvis viljesvag, der har en miskrediterende effekt på deres sociale identitet. Dette er særligt skadeligt, hvis stigmaet står i kontrast til kvindernes *faktiske sociale identitet*. I relation til dette spiller skam en stor rolle for kvindernes selvforståelse og identitet, hvorfor frygten for at blive pålagt yderligere skam for at være blevet i- eller vendt tilbage til en voldelige partner også er en stor barriere. Hertil tydeliggøre vores analyse, at kærligheden i forholdet gør det vanskeligt at bryde med den voldelige partner. Tanja og Lilian er eksempler på kærlighed som barriere, hvor det for Tanja er årsagen til at kæmpe for forholdet, mens det for Lilian er grunden til, at hun flere gange vender tilbage. Herudfra kan vi konkludere, at det kræver en ændring i samfundsdiskursen, hvis det skal være lettere for kvinderne at søge formel hjælp. Dette kræver en forståelse af, at der også er kærlighed i et voldelig parforhold, hvormed det er essentielt, at myndigheder og pårørende ikke responderer med *victim-blaming attituder* og udskamning af, at den voldsudsatte elsker voldsudøveren.

Når kvinderne overkommer barriererne for at søge formel hjælp, så møder de ofte yderligere barrierer for at få den tildelt. Dette omhandler ligeledes stigmatisering, *victim-blaming*, at blive udskammet og delegitimeret som offer. Tanjas og Helenas fortællinger udfolder disse barrierer, hvor deres oplevelser af at få formel hjælp afhæng af myndighedernes voldsfaglige viden. Hvis myndighederne ikke besidder

voldsfaglig viden, indebærer deres respons nemlig ofte *victim-blaming* og stigmatisering, hvilket kan forstærke kvindernes skamfølelse. En konsekvens af dette er, at kvinderne trækker sig, hvormed deres muligheder for at bryde med volden reduceres. Yderligere skal de voldsudsatte kvinder i højere grad kæmpe for at blive tildelt status som ofre og opnå sympati og hjælp. Vi kan konkludere, at voldsfaglig viden har en stor betydning for voldsudsatte kvinders muligheder for at bryde med volden, da den i høj grad medvirker til, at kvinderne får den rette formelle hjælp. Herudover viser vores analyse, at voldsfaglig viden kan medvirke til, at voldsudsatte kvinder kan fralægge sig skammen og begynde at ændre deres håndteringsstrategi af denne. Dog kan systemets opbygning, herunder myndighedernes modsatrettede mål og forståelser af vold, medvirke til, at voldsudsatte kvinder fastholdes i deres position. Dette betegner vi som systemisk vold. Ud fra analysen af systemisk vold konkluderer vi, at voldsfaglig viden ikke altid er tilstrækkeligt til at kunne bryde helt med volden, da systemets opbygning kan komplicere kvindernes muligheder for at få den rette formelle hjælp. Dette ses eksempelvis i Politiets og Familieretshusets modsatrettede mål, som fastholder Helena i den voldelige relation med Thomas. Afsluttende kan vi på baggrund af analysen konkludere, at voldsudsatte kvinders oplevelser af at søge- og få formel hjælp har betydning for deres meningsskabelse. Dette er i høj grad relateret til deres forståelse af parforholdet og volden, som de har været i, og hvordan dette har påvirket deres identitetskonstruktion, og hvor de er i dag. Meningsskabelsen er særligt vigtigt for, at kvinderne kan se- og arbejde hen imod en bedre tilværelse uden vold. Lilian, der først for nyligt endeligt har brudt med Rasmus, er et eksempel på, hvor svært det er skabe mening med at have været i et voldeligt parforhold længe. For Lilian er skammen over at være vendt tilbage til Rasmus indgribende. Vi fremanalyserer, at dette skyldes, at hun ikke kan skabe mening med være vendt tilbage til Rasmus, og at hun ikke at søgt formel hjælp tidligere. Med hjælp fra det tredje krisecenter begynder Lilian dog at indse, at skammen var barrieren for at søge hjælp, og at kærligheden var grunden til, at hun vendte tilbage til Rasmus. Tanja har skulle igennem en lignende proces med at skabe mening. I dag kan hun skabe mening med skammen, og at mangel på voldsfaglig viden hos myndighederne er grunden til, at hun er der, hvor hun er i dag. Vi konkluderer på baggrund af dette, at det er vigtigt, at myndighederne har i mente, hvor kvinderne er i processen af at

skaber mening med volden og deres oplevelser med at søge formel hjælp, hvilket kræver voldsfaglig viden.

Ovenstående konklusion på problemformuleringen er muliggjort gennem vores teoretiske perspektiv og metodevalg. Vores teoretiske perspektiv på skam, stigma og det ideelle offer har været fordelagtigt til at opnå en holistisk forståelse af voldsudsatte kvinders oplevelse af at søge- og få formel hjælp. Goffmans teori om stigma inddrages til at opnå en forståelse af myndighedernes respons og betydningen af diskursen voldsudsatte kvinder møder, når de søger formel hjælp. I forlængelse heraf bidrager Christies teori om det ideelle offer til en forklaring på kvindernes oplevelser af at søge- og få formel hjælp, da sociale strukturer har indflydelse på kvindernes muligheder for at få hjælp, afhængig af om de tildeles status som offer eller ej. Endeligt anvendes Scheffs perspektiv på skam til at forstå, hvordan skammen kan være en barriere for at voldsudsatte kvinders søger- og får formel hjælp, da skam er adfærdsregulerende. Teorien om skam kan ydermere udfolde konsekvenserne af myndighedernes respons, såfremt responsen taler ind i den negative samfundsdiskurs, hvor skammen forstærkes. Vi konkluderer, at vores teoretiske perspektiv har bidraget til en forståelse af barrierer, voldsudsatte kvinder kan møde, når de søger- og får formel hjælp, og betydningen de kan have for kvindernes meningsskabelse.

Vores problemformulering lægger op til interviews med voldsudsatte kvinder, der kobler det semistruktureret interview med narrative elementer. Da vi ønsker at belyse voldsudsatte kvinders oplevelser med at søge- og få formel hjælp, er det semistruktureret interview velegnet, fordi det muliggør, at vi kan operationalisere vores teoretiske perspektiv og eksisterende forskning. Herigennem har vi undersøgt, hvilken betydning den formelle hjælp har for, at voldsudsatte kvinder kan bryde med volden. De narrative elementer har været givtigt at inddrage, da konteksten er væsentligt for at forstå dette og få indblik i kvindernes meningsskabelse. Vi konkluderer, at vores metode har resulteret i den ønskede empiri til at besvare problemformuleringen, hvormed præmissen for vores slutninger er valide. Specialets validitet højnes yderligere gennem vores supplerende ekspertinterviews, som har valideret og nuanceret informanternes oplevelser. Endelig understøttes informanternes fortællinger og eksperternes udtalelser af eksisterende forskning, hvormed vi konkluderer, at specialets validitet er høj. Vi har forsøgt at imødekomme

idealet om analytisk generaliserbarhed, og konkluderer at specialets slutninger kan generaliseres til voldsudsatte kvinder med etnisk dansk baggrund. Dette skyldes, at vi kan se mønstre på tværs af vores informanter, der repræsenterer diversitet foruden et etnisk perspektiv, og at mønstrene understøttes af eksperter, teori og eksisterende forskning. Vi antager, at slutningerne også i nogen grad kan generaliseres til kvindelige ofre for partnerdrab samt kvinder med anden etnisk baggrund end dansk, men vi formoder, at andre mønstre kan gøre sig gældende eller være mere dominerende her.

9. Perspektivering

Specialet har givet indblik i mangler og problematikker inden for forskning om partnervold i dansk kontekst. Det kunne være nærliggende at have et fokus på voldsudsatte mænd fremfor kvinder. Det kunne være interessant at applicere vores metode og teoretiske perspektiv på voldsudsatte mænd for at undersøge, om teori om skam, stigma og det ideelle offer også kan identificeres i deres oplevelser af at søge- og få hjælp samt i deres meningssskabelse herom. Der er kun seks mandecentre i Danmark, som tilbyder ambulant rådgivning og botilbud til blandt andet voldsudsatte mænd (1E - Mandecentret.dk). Dette står i kontrast til de 50 kvindekrisecentre i Danmark (Socialstyrelsen 2019: 3). Der er dermed få tilbud til voldsudsatte mænd, hvilket kan afspejle, hvor tabuiseret emnet er, og hvor svært det derfor er at søge formel hjælp. Det kunne være interessant at undersøge, om voldsudsatte mænd også møder barriere relateret til stigmatisering, skam og delegitimering som offer, når de søger formel hjælp. Omend på et andet grundlag, eksempelvis maskulinitetsforståelse i samfundet.

Et andet perspektiv, der kunne undersøges i forlængelse af vores speciale, omhandler voldsudøveren. Vi har gennem specialet fået indsigt i, at ansvaret for at stoppe partnervolden i høj grad ligger hos den voldsudsatte. Det kunne være centralt forskningsmæssigt at understøtte, at der skal være flere og bedre behandlingstilbud til voldsudøveren, så ansvaret for at stoppe volden også tillægges voldsudøveren. Man kunne anvende vores teoretiske perspektiv og metode til at undersøge voldsudøverens erkendelsesproces til at have brug for formel hjælp samt oplevelser af at søge- og få formel hjælp. I dag er der 2 års ventetid til behandling for voldsudøvere hos Dialog Mod Vold, hvilket afspejler, at der er for få tilbud til

voldsudøveren. Dialog Mod Vold fastslår, at dette har store konsekvenser for parforholdet og de involverede, men også for samfundsøkonomien (2C - Dialogmodvold.dk). Viden om voldsudøverens erkendelsesproces og oplevelser med at søge- og få formel hjælp kunne være essentielt til at understøtte behandlingen af voldsudøvere, og samtidig fremme at flere voldsudøvere søger- og får formel hjælp tidligere.

10. Litteraturliste

Adams, David (2007): *Why do they kill?: Men who murder their intimate partners*. Nashville, TN: Vanderbilt University Press.

Bailey, James E., Arthur L. Kellermann, Grant W. Somes, Joyce G. Banton, Frederick P. Rivara and Norman P. Rushforth (1997): "Risk Factors for Violent Death of Women in the Home". *Archives of Internal Medicine*, vol 157, pp. 777-782.

Block, Carolyn R. (2000): *Chicago Women's Health Risk Study: Risk of Serious Injury or Death in Intimate Violence: A Collaborative Research Project*. State of Illinois: National Institute of Justice, Office of Justice Programs, U.S. Department of Justice.

Bo, Inger Glavind (2016): "Den narrative tilgang - erkendelsesmåder og identitetsforståelser" i Bo, Inger Glavind, Ann-Dorte Christensen og Trine Lund Thomsen (red.) (2016): *Narrativ forskning: Tilgange og metoder*. Latvia: Hans Reitzels Forlag.

Bryman, Alan (2008): "Interviewing in qualitative research" in Bryman, Alan (2008): *Social Research Methods*. New York: Oxford University Press.

Campbell, Jacquelyn C. (1992): "If I Can't Have You, No One Can" in Radford, Jill and Diana E. H. Russell 1992 (ed): *Femicide: The Politics of Killing Women*. Buckingham, England : Open University Press.

Campbell, Jacquelyn C., Carolyn Block, Doris Campbell, Mary Ann Curry, Victoria Frye, Faye Gary et al. (2003): "Risk factors for femicide in abusive relationships: results from a multiside case control study". *American Journal of Public Health*. vol 93 (7) pp. 1089-1097.

Corradi, Consuelo et al. (2016) "Theories of Femicide and their significance to social research". *Current Sociology*. vol. 64 (7) pp. 975–995.

Danneskiold-Samsøe, Sofie, Yvonne Mørk og Bo Wagner Sørensen (2011): *'Familien betyder alt': Vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier*. Frederiksberg C: Forfatterne og Frydenlund.

Dobash, R. Emerson and Russell P. Dobash (2015): *When Men Murder Women*. New York: Oxford University Press

Goffman, Erving (1968): "Stigma and Social Identity" in *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. Great Britain: Penguin Books Ltd.

Goffman, Erving (1968): "Information Control and Personal Identity" in *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity*. Great Britain: Penguin Books Ltd.

Gracia, Enrique (2014): "Intimate partner violence against women and victim-blaming attitudes among Europeans". *Bulletin of the World Health Organization*, vol. 92, p. 380–381.

Jacobsen, Michael Hviid (2007): "Adaptiv teori - den tredje vej til viden: en stående invitation til syntesesociologi" i Antoft, Rasmus, Michael Hviid Jacobsen, Anja Jørgensen og Søren Kristiansen (red.): *Håndværk og Horisonter: tradition og nytænkning i kvalitativ metode*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Jensen, Vibeke Lybecker og Sissel Lea Nielsen (2005): *Når vold er hverdage - En undersøgelse af mænds vold mod kvinder i nære relationer*. København: VFS Socialt Udsatte & LOKK.

Johnson, Holly and Tina Hotton (2003): "Losing Control: Homicide Risk in Estranged and Intact Intimate Relationships". *Homicide Studies*, vol. 7 (1): 58-84.

Kupferberg, Fewel (2012): "Conclusion: theorising turning points and decoding narratives" in: Hackstaff, Karla B., Feiweil Kupferberg and Catherine Négroni (ed.) (2012): *Biography and Turnings Points in Europe and America*. Bristol: Policy Press.

Kvale, Steinar og Svend Brinkmann (2015): *Interview - det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag.

Lempert, Lora Bex (1997): "The Other Side of Help: Negative Effects in Help-Seeking Processes of Abused Women". *Qualitative Sociology*, vol. 20 (2), p. 289-309.

Meyer, Silke (2010): "Responding to intimate partner violence victimisation: Effective options for help-seeking". *Trends & Issues in Crime and Criminal Justice Series*, No. 389. Canberra: Australian Institute of Criminology.

Meyer, Silke (2016): "Still blaming the victim of intimate partner violence? Women's narratives of victim desistance and redemption when seeking support". *Theoretical Criminology*, vol 20 (1), p. 75-90.

Udenrigsministeriet (2019): *Handlingsplan for bekæmpelse af psykisk og fysisk vold i nære relationer*. Udenrigsministeriet: København.

Moe, Angela M. (2007): "Silenced Voices and Structured Survival - Battered Women's Help Seeking". *Violence Against Women*, vol. 13 (7), p. 676-699.

Okholm, Mikkel Møller (2020): *Typer af drab i Danmark*. København: Justitsministeriets Forskningskontor.

Oldrup, Helene, Sofia Kjær og Nathalie Weih (2019): *Partnervold - kommunernes praksis og indsats*. Frederiksberg: Lev Uden Vold.

Oxford Research (2019a): *Evaluering af den nationale handlingsplan til bekæmpelse af vold i familien og i nære relationer*. Frederiksberg: Oxford Research.

Oxford Research (2019b): "Bilag: Ønsker til fremtidig forbedring af indsatsen mod vold i nære relationer - Input fra interessenter" i *Evaluering af den nationale handlingsplan til bekæmpelse af vold i familien og i nære relationer*. Frederiksberg: Oxford Research.

Pape, Hilde og Kari Stefansen (2006): "Kapittel 3.6: Kjønn og Vold" i Lorentzen, Jørgen og Wencke Mühleisen (red.) (2006): *Kjønnsforskning: En grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget: 207-217.

Radford, Jill and Diana E. H. Russell (1992) (edt.): *Femicide: The Politics of Killing Women*. Buckingham: Open University Press.

Rasmussen, Nell, Esther Nørregård-Nielsen og Niels Westermann-Brændgaard (2016): *Forebyggelse af drab og dødelige vold i nære relationer*. København.

Regeringen (2014): *Indsats mod vold i familien og i nære relationer - National handlingsplan*. København: Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold.

Riessman, Cathrine Kohler (2008): "Constructing Narratives for Inquiry" i Riessman, Cathrine Kohler (2008): *Narrative methods for the human sciences*. USA: SAGE Publications, Inc.

Rye, Søren og Caroline Angel (2019): "Intimate Partner Homicide in Denmark 2007–2017: Tracking Potential Predictors of Fatal Violence". *Cambridge Journal of Evidence-Based Policing*. Vol. 3, pp. 37–53.

Scheff, Thomas J. (1990): "Shame and Conformity: The Deference-Emotion System" in *Microsociology: Discourse, Emotion and Social Structure*. Chicago: The University of Chicago Press.

Scheff, Thomas J. (1994): *Bloody Revenge: Emotions, Nationalism and War*. Boulder: Westviews Press.

Scheff, Thomas J. and Suzanne M. Retzinger (1991): *Emotions and Violence: Shame and Rage in Destructive Conflicts*. Massachusetts/Toronto: Lexington Books.

Scheff, Thomas J. og Bengt Starrin (2014): "Et emotionssociologisk perspektiv på sociale problemer: skam og udsathed" i Meeuwisse, Anna og Hans Swärd (red.): *Perspektiver på sociale problemer*. Latvia: Hans Reitzels Forlag.

Smith, Jane Monckton (2019): "Intimate Partner Femicide: using Foucauldian analysis to track an eight stage relationship progression to homicide". *Violence Against Women*.

Social- og Integrationsministeriet (2012): *National strategi mod æresrelaterede konflikter*. København: Social- og Integrationsministeriet.

Socialstyrelsen (2019): *Årsstatistik 2018 - Kvinder og børn på krisecenter*. Odense: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen (2018): *Årsstatistik 2017 - Kvinder og børn på krisecenter*. Odense: Socialstyrelsen.

Stark, Evan (2007): *Coercive control: How Men Entrap Women in Personal Life*. USA: Oxford University Press.

Thomsen, Asser H., Peter M. Leth, Hans Petter Hougen, Palle Villesen og Ole Brink (2019): "Homicide in Denmark 1996-2016". *Forensic Science International: Synergy*. 275-282.

Thomsen, Trine Lund, Inger Glavind Bo og Ann-Dorte Christensen (2016): "Narrativ forskning: tilgange og metoder" i Bo, Inger Glavind, Ann-Dorte Christensen og Trine Lund Thomsen (red.) (2016): *Narrativ forskning: Tilgange og metoder*. Latvia: Hans Reitzels Forlag.

Thomsen, Trine Lund (2016): "Fortællinger om sygdom og død - mellem kaos og restitution" i Bo, Inger Glavind, Ann-Dorte Christensen og Trine Lund Thomsen (red.) (2016): *Narrativ forskning: Tilgange og metoder*. Latvia: Hans Reitzels Forlag.

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) (2019a): “Booklet 2: Homicide: extent, patterns, trends and criminal justice response” in *Global Study on Homicide 2019*. Vienna: UNODC.

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) (2019b): “Booklet 5: Gender-related killing of women and girls” in *Global Study on Homicide 2019*. Vienna: UNODC.

Weih, Nathalie, Katrine Bindsbøl Holm Johansen og Helene Oldrup (2019): *Risikovurdering af vold i nære relationer - et inspirationshæfte til fagpersoner*. Frederiksberg: Lev Uden Vold.

Weil, Shalva, Consuela Corradi and Marceline Naudi (2018): *Femicide across Europe - Theory, research and prevention*. Bristol: Polity Press.

10.1. Hjemmesider

1A - Danner.dk: rådgivningscenter, <https://danner.dk/danners-raadgivningscenter>, besøgt 01/08-2020

2A - Danner.dk: forside <https://danner.dk/>, besøgt d. 29/06-2020

3A - Danner.dk: Vold mod kvinder, <https://danner.dk/vold-mod-kvinder>, besøgt d. 01/08-2020

4A - Danner.dk: Fysisk vold, <https://danner.dk/fysisk-vold>, besøgt d. 25/05-2020

5A - Danner.dk: psykisk vold, <https://danner.dk/psykisk-vold>, besøgt d. 25/05-2020

6A - Danner.dk: seksualiseret vold, <https://danner.dk/seksualiseret-vold>, besøgt d. 25/05-2020

7A - Danner.dk: Økonomisk vold, <https://danner.dk/oekonomisk-vold>, besøgt d. 25/05-2020

8A - Danner.dk: få hjælp og råd, <https://danner.dk/faa-hjaelp-og-raad>, besøgt d. 12/02-2020

9A - Danner.dk: Voldsspiralen, <https://danner.dk/voldsspiralen>, besøg d.29/6-2020

1B - Danskkvindesamfund.dk: krisecentre, <https://danskkvindesamfund.dk/dansk-kvindesamfunds-krisecenter/>, besøgt d. 12/02-2020

2B - Danskkvindesamfund.dk: rådgivning, <https://danskkvindesamfund.dk/raadgivning-gratis-og-anonym/>, besøgt d. 12/02-2020

1C - Dialogmodvold.dk: forside <https://dialogmodvold.dk/>, besøgt d. 12/02-2020

2C - Dialogmodvold.dk: aktuelt, <https://dialogmodvold.dk/voldsudoevere-skal-have-ret-til-behandling-siger-direktoer-fra-dialog-mod-vold-til-p1-morgen/?fbclid=IwAR0eRI8Qpy07wf6vjDylHeysOcZ4QPD3qOSsyUZpYlgZDBuzk3ViqgYcOM8>, besøgt d. 28/6-2020

1D - Dr.dk: tv-serie, https://www.dr.dk/drtv/episode/naar-maend-slaar-kvinder-ihjel_115040, besøgt d. 19/01-2020

1E - Mandecentret.dk: <https://mandecentret.dk/> (besøg d.29/6-2020).

1F - Information.dk: Ny Forskning, <https://www.information.dk/indland/2019/08/ny-forskning-300-536-kvindedrab-begaaet-partneren>, besøgt d. 19/01-2020

1G - Levudenvold.dk: rådgivning, <https://levudenvold.dk/hjaelp-og-radgivning/>, besøgt d. 12/02-2020

1H - Lokk.dk: partnerdrab, <https://www.lokk.dk/lille-menu/nyheder/ny-rapport-74-af-alle-partnerdrab-rammer-kvinder/>, besøgt d. 03/02-2020

2H - Lokk.dk: Rigsadvokatens meddelelse 3/2008,
<https://www.lokk.dk/media/h4vn5x0v/ra-meddelelse-maj-2011-samlivsrelaterede-personfarlige-forbrydelser.pdf>, besøgt d. 11/02-2020

3H - Lokk.dk: Til fagpersoner, <https://www.lokk.dk/viden-om-vold/til-fagpersoner/>,
besøgt d. 11/02-2020

4H - Lokk.dk: Viden om vold mod børn <https://www.lokk.dk/viden-om-vold/vold-mod-born/>, besøgt d. 29/06-2020

1I - rodekors.dk: Qnet, <https://www.rodekors.dk/vores-arbejde/stoette-voldsudsatte-kvinder-boern>, besøgt d. 12/02-2020

1J - retsinformation.dk: Serviceloven,
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=209925#id07d031ca-cb6e-496b-871d-b4d4db9b1bda>, besøgt d. 11/02-2020

1K - socialstyrelsen.dk: hvordan skal du handle,
<https://socialstyrelsen.dk/voksne/vold-i-naere-relationer/hvordan-skal-du-handle/paedagog-dagplejer-skolelaerer-sundhedsplejerske-eller-skoletandlaege>,
besøgt d. 11/02-2020

1L - britannica.com: Stockholm syndrome,
<https://www.britannica.com/science/Stockholm-syndrome>, besøgt d. 29/06-2020

1M - sst.dk: Covid-19, <https://www.sst.dk/da/corona/FAQ#corona-faq-corona>, besøgt
d.01/08-2020